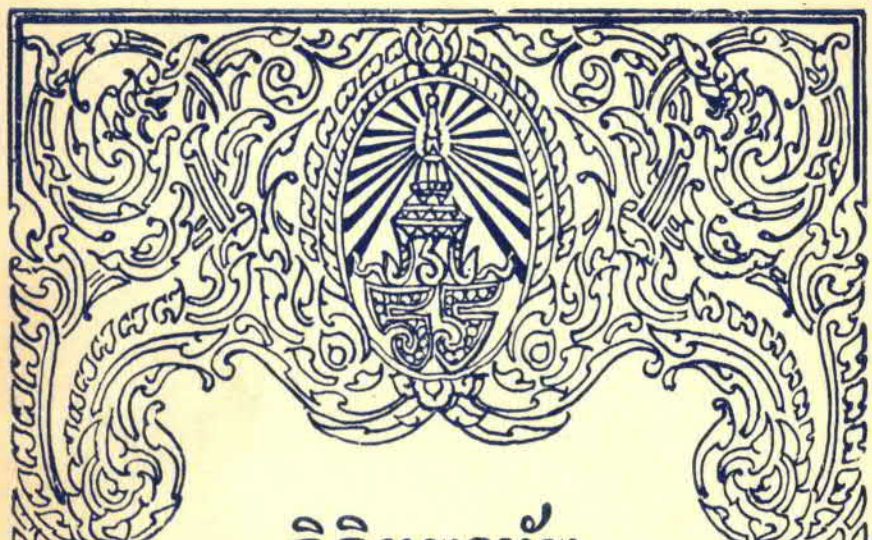

ลิลิตพ่าย

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย

จัดพิมพ์โดยเสด็จพระกุศลซึ่ง

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา

สิริโสภาคย์

ทรงบำเพ็ญในวันคล้ายวันสวรรคต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๐

กรป ๔๒ ปี

ลิลิตพายัพ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย

พิมพ์เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตของ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ๑๖๓/๐

ลิลิตพ่ายัพ

พิมพ์ครั้งแรก

ในการบำเพ็ญกุศลเบญจสมวาร

ศพ พระตำรงเอก เจ้าพระยาราชकुณมิตร

พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ครั้งที่สอง

เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาท

สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. ๒๔๙๐

คำนำ

หม่อมเจ้าชัชวลิต เกษมสันต์ ผู้จัดการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทรงแจ้งมายังกรมศิลปากรว่า มูลนิธิมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความประสงค์จะขออนุญาต
พิมพ์หนังสือลิลิตพยุพ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว เพื่อแจกเป็นที่ระลึกเนื่องในการที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพันธุ์วดี ทรงบำเพ็ญพระกุศลในวัน
คล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัด
บวรนิเวศวิหาร ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๐ กรมศิลปากรยินดี
อนุญาตให้พิมพ์ได้ทั้งประสงค์

หนังสือลิลิตพยุหะพิหาร ได้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในการบำเพ็ญกุศล
 บัญญาสมวารศพ พระตำรวจเอก เจ้าพระยาราชศุภมิตร พ.ศ. ๒๔๗๒
 ถึงบัดนี้ก็หาฉบับใดยาก มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
 จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นอีก และเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 และเผยแพร่วรรณกรรมของชาติให้แพร่หลายยิ่งขึ้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
 ได้ทรงพระนิพนธ์อธิบายไว้ในคำนำฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๗๒ ว่า

“หนังสือลิลิตพยุหิ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ ในปีนั้นการสร้างทางรถไฟสายเหนือสำเร็จตลอดถึงเมืองนครสวรรค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไปเปิดทางรถไฟที่สถานีบ้านพายี แล้วเลยเสด็จ

ประพาสเมืองลพบุรีและมณฑลนครสวรรค์ อันเป็นที่สุขของทางรถไฟต่อไป ในการเสด็จเปิดทางรถไฟคราวนี้ ได้โปรดฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จไปประพาสหัวเมืองมณฑลพายัพ โดยมีพระราชประสงค์จะให้ทรงคุ้นเคยกับราชการหัวเมืองประเทศราชที่ห่างไกลไว้ด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชทราบถวายบังคมลาที่สถานปากน้ำโพ เสด็จทางชลมารคไปขึ้นบกที่อุตรดิตถ์ แล้วเสด็จโดยกระบวนม้าและช้างต่อไป จึงเป็นโอกาสที่ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่องนี้ พระยาสุรินทรราชา (นกยูง วิเศษกุล) เวลานั้นเป็นที่หลวงอภิกษราชฤทธิ์ รับราชการเป็นตำแหน่งเลขานุการในพระองค์ตามเสด็จไปด้วย เล่าว่าพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ทรงในเวลาว่าง เช่นเสด็จไปถึงที่ประทับแรม พอเสวยค่ำแล้วก็ทรงพระราชนิพนธ์ต่อไปทุกวัน ตั้งแต่เสด็จออกจากกรุงเทพฯ ไปจนเสด็จกลับ มาทรงพระราชนิพนธ์ในกรุงเทพฯ แต่เล็กน้อย แต่เมื่อพิมพ์ขึ้น มีพระราชประสงค์จะมีให้คนทั้งหลายถือว่าเป็นหนังสือทรงแต่งในทางราชการ จึงใช้พระนามแฝงว่า “หนานแก้วเมืองบุรี” (“หนาน” ตามภาษาในมณฑลพายัพ หมายความว่า เป็นผู้ได้เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว “แก้ว” หมายความว่า “วชิราวุธ” “เมืองบุรี” หมายความว่า ทรงกรมเทพทวาราวดี) ในพระราชนิพนธ์ได้ทรงระบุนามข้าหลวงเดิมซึ่งได้ตามเสด็จในครั้งนั้น เป็นผู้ช่วยแต่งไว้อีก ๓ คน “น้อย สบจินดา” คือ หม่อมเจ้าถูกถวิล สุขสวัสดิ์ฯ ซึ่งได้เคยแต่บวชเป็นสามเณร จึงเรียกว่า “น้อย” คน ๑

ก

“หนานขวย” คือพระยาบำเรอบริรักษ์ ชื่อสาย คน ๑ “นาย
มยุร” คือพระยาสุรินทราชา ชื่อนกยูง คน ๑ เจ้านามอยู่ในโคลง
พระราชนิพนธ์ข้างท้ายดังนี้

“เรื่อง ^๕ หนานชื่อแก้ว	เมืองบุรพ์ เริ่มแซ
น้อยสบจินดาภูล	เพิ่มถ้อย
หนานขวยอีกนายมยุร	รวมสี่
ตรีแท่งคนละน้อย	รวบร้อยกรองสาร ฯ”

อนึ่ง ในการจัดพิมพ์ครั้งแรกยังมีข้อผิดพลาดบกพร่องอยู่บ้าง
พระปฏิเวทย์วิศิษฐ์ (สาย เลชะกุล) ได้ช่วยตรวจสอบกับต้นฉบับ
ซึ่งมีอยู่ที่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร และได้ชำระ
แก้ไขที่ผิดพลาดบกพร่องนั้น บางแห่งได้ทำเชิงอรรถเพิ่มเติมไว้ด้วย
คือที่พิมพ์ด้วยตัวอักษรเอนเล็ก ส่วนเชิงอรรถเติมให้พิมพ์ด้วยตัวจิ๋ว
๕ ๕๘ เพื่อให้เป็นที่สังเกตทราบได้

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศล ซึ่งมูลนิธิหมามกุฏราชวิท-
ยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดบำเพ็ญโดยจัดให้พิมพ์หนังสือเล่มนี้
๕ ๕๙ ขนเผยแพร่เป็นวิทยาทาน ขออำนาจแห่งกุศลกิจนี้ จงสำเร็จเป็น
हितานุหิตประโยชน์สมตามความประสงค์ของมูลนิธิหมามกุฏราชวิทยาลัย
ทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๐

ลิลิตพಾಯัพ

ร่าย

◎ ศรีสวัสดิวิชัย ไกรกรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์
มหินทราโยทธยา สยามราชาธิราชสถิต ยิงพิศยังพิศวง งงวยแทบลืม
พริบ แม้จักหิบบสิ่งงาม หรือกล่าวความขยาย บรรยายถึงสิ่งสรรพ
อันควรชมทั้งหมก ต้องกำหนดเพลานาน นี่เป็นพยานความเจริญ
เหล่าไทยเจริญมา กว่าเมื่อปางก่อนนี้ ช้อนเห็นถนัดเจียว ถ้าเที่ยว
ไปในนคร สัจจรตามถนนหลวง ปวงรถม้าตาตาษ รถมารกลากเลื่อน
ไป รถจักรใช้จักรรูด ไฟฟ้าจุดชัชวาล แลโอฬารเพลินตา เจริ
ไปมาแสนสุข ชนนฤทุกซ์ถ้วนหน้า ฟังเดชพระผ่านฟ้า ปกเกล้า
เย็นเกษม ทว่านา ฯ

โคลง ๔

◎ ไทยเปรมพึงบาทเจ้า	จอมสยาม
หมู่ผู้มีตรัสยาตนาม	ท่านไท้
พระนำเทศสู่ความ	เจริญยิ่ง เจริญนา
เพื่อพวกเราจักได้	เทียบหน้าเทียมเขา ฯ

◎ ผูกเรามีโชคแท้	จริงจริง
ซึ่งอาจแนบแอบอิง	ชิดเจ้า
สามารถฝากกายพึ่ง	แทบบาท ยุคลนา
ขอพระเดชครอบเกล้า	เหล่าข้าบาทหงส์ ฯ

◎ พระองค์ประกอบด้วย	เมตตา
อีกพระทรงกรุณา	เลิกล้น
ยังข้าแทรกมุกิตา	เอื้อโอบ
พระอุเบกขาพัน	มนุษย์ทั้งดินแดน ฯ

◎ เนืองแน่นเป็นชนกัตด้วย	บริวาร ทำนอ
อำมาตย์ข้าราชการ	มากแล้
สมณพราหมณาจารย์	บำเพ็ญพรต
ฝูงปราชญ์ช่างฉลาดแท้	รอบรู้สรรพศิลป์ ฯ

◎ ปวงอรินทราชาติกร้าม	หมู่ทหาร
เหล่าราบม้าอาจราญ	อะคร้าว
ปืนใหญ่ผจญผลาญ	พินาศ
แม้อริเหยียบท้าว	จกต้องประลัยศุภณ ฯ

◎ จำรูญจรัสด้วย	พานิช การแซ
ต่างชาติภาษาชนิด	แข่งสู้
ฝรั่งจีนแขกม่านคิต	พึงโพธิ พระนา
ทุกเทศเขตต์แคว้นรู้	ร่วมแท้ไคปาน ฯ

โคลง ๑

◎ อมรรัตนโกสินทร์	บุรินทร์ศกร้อย
ยี่สิบสี่สหัสศล้อย	เคลื่อนแล้วทั้งปี ฯ

โคลง ๒

◎ จอมธานีท่านได้	ทรงดำริจักให้
หน่อไต้เห็นเมือง	ทวนา ฯ
◎ พระเรื่องฤทธิ์ทั่ว้าว	อนุญาตให้หน่อท้าว
เสด็จเบืองเมืองพา	ยัพเทอญ ฯ

ร่าย

◎ เจ้าสยามรัฐดำรง ทรงดำริจักใคร่ เสด็จไปจากนคร แรม
 รอนในมณฑล กรุงเก่าถิ่นถิ่นสถาน เบื้องเขารวมที่เหลื่อ เพื่อบำรุง
 บให้ศูนย์ จำรูญปรากฏรสสุป ประสงค์รูปเก็บไว้ ไท้จึงทรงอุทสาห์
 ส่องฉายาสาทิศ งามวิจิตรวิไล ในกำหนดประพาส เลยส่งราชปิยนุตร
 ในที่สุดแห่งทาง รดไฟวางเสร็จไว้ แท่นนั้นโอรสให้ นอบเกล้าบังคมลา ฯ

โคลง ๔

◎ โดยเสด็จพระผู้ผ่าน	พิภพ สยามเขย
จรสู่บูรลพ	เกียรติกิจ้อง
ใครเลยจักล้หลบ	ราชกิจ ไต้ฤฯ
จำจิตต์จำจากห้อง	นุชเนื่อนาวคุณ ฯ

- ◎ บุญเอยเราก่อสร้าง ไวไฉน
 หนอจึงต้องครรไล จากเจ้า
 อยู่หลังแม่ทวงใจ จงสุข
 จงปล่อยแต่พี่เศร้า อูระร้างแต่เดียว ฯ
- ◎ บุรพชาติเราพรากให้ สัตว์สอง จากกระมัง
 กรรมจึงตามตอบสนอง ชาคิน
 กรรมตามแต่บุญผอง จักไม่ ตามฤ
 เตะบุญก่อนก็ โปรตข้าคินสม ฯ
- ◎ ฝากโฉมสมรมแม่ไว้ แห้งใด ที่ฤ
 ฝากเมฆเกรงวรรณไท ลอบกล้ำ
 ฝากโฉมลักษณะใน เกษียรสมุทร ก็ดี
 เกรงพระสีกรปล้ำ ปลุกให้สลายศรี ฯ
- ◎ ฝากองค์อุมาแม่เจ้า จอมสวรรค์ ดีกระมัง
 เกรงเกลือกองค์อินทร์ผัน ใฝ่น้อง
 ฝากฟ้าขลาดทิวัน สอดเนตร สบแม่
 ฝากน้ำเกรงนาคต้อง จิตต์ต้องใจสมร ฯ
- ◎ ฝากมาตุหรือท่านไซร์ บุตรหลาย
 ฝากมิตรกริ่งมิตรหมาย แตะต้อง
 เรียมนี้กออกเรียมคลาย วิทกแน่ แล้วแม่
 โฉมฝากใจแม่น้อง ยิ่งด้วยฝากใคร ฯ

◎ จุกเทียนจุกรูปไหว้ พระสยาม
 พระฤทธิหม่อมมนุษย์ข้าม ท้าวหล้า
 ทำกรณูชลีสาม คาบคิด คณิงนา
 จุงประสิทธิ์พรขำ บาทให้คณสม ฯ

◎ กลกวางกรกอดแก้ว กบอ
 ตาลอัสสุชลตก ท้องแก้ว
 จาคนุชฟีกฟก ฟู่ฟ้าม ฟ่อนแม่
 โมงหนึ่งห่างห้องแคล้ว คลาดคล้ายขวบฉนำ ฯ

◎ แม่อิศวรอวยฤทธิแม่น นารายณ์
 เรียมจักทำโทกาย เทียบไว้
 กายหนึ่งจักให้ผาย ผันราช การนอ
 กายหนึ่งฟีกให้ อยู่เกล้าคลึงนาง ฯ

◎ รักนวลรัยยังตัว ดวงใจ
 หากกิจเฝหไท ทานใช้
 สิตินดีท่านชานไซ คำกล่าว
 สุกแม่สันชีพให้ ชุกไว้เสื้อคลุม ฯ

◎ ลาพ่อลาแม่แล้ว ลาสมร
 ลาญาติพี่น้องสลอน สลับสลึง
 ลาลูกรักสนิทนอน ในอู่
 ลามิตรเพื่อนบ้านทั้ง ทาสใช้ชายหญิง ฯ

โคลง ๓

◎ ที่สามสิบเอ็ดคุดลา	เพลาโมงเศษเข้า
พระราชาราชเจ้า	เสด็จลี้จากสวน กุสิตนา ฯ

โคลง ๔

◎ งามเอียงงามเลิศล้วน	ควรรชม
ราชรถจักรน่านิยม	ดุจแก้ว
แก้วจักรพรรดิสม	นามเรียก จริงนอ
ทักมารุตเพริศแพรว	รถให้รองทรง ฯ

◎ บงหมู่ราชญาติแพ้น	เป็นชนัค
ย้อมมาตย์เสนาจัต	แห่ล้อม
บ้างขี่ขบจักรรัต	ตามเสด็จ
มาสู่สถานรถพร้อม	เพื่อเฝ้าทูลลออง ฯ

ร่าย

◎ ครั้นได้ฤกษ์พระองค์ เสด็จทรงวรราชรถ ประทับประคอง
กงงามสุด คุงพิมานเทวา ถึงเวลากำหนด รถไฟใช้จักรเค็ร เสียง
เสเทือนเสทินสนั่นหล้า เคลื่อนคลาจากสามเสน แล่นบ่มีเอนไกวกวัด
ราชารัตทรงกล้อง ส่องฉายรูปริมทาง ระวังรถค่านีร คุน่าเพลิน
จิตต์จริง ทั้งชายหญิงราษฎร พากันจรมาคู ผู้เป็นเจ้าของคน ล้วน
เปรมกมลทั่วหน้า เห็นเจ้าหล้าครานี้ บางคนชี้ท่านถูก บอกให้ลูก
หลานจำ ๕ ตรัสคำปราศรัย ให้ประชาชนปราโมทย์ โปรดไต่ถาม
ความสุข ทุกข์ของชนทั่วถึง ต่างคำนึงยินดี ว่าเรามีเจ้าประเสริฐ

เลื่อยยังนายอื่นปวง คุเจ้าสรวงเลศฟ้า ครั้นเพลากลับเที่ยง รดเล่น
เคียงเทียบสถาน นามว่าบ้านพาสี จึงภูมิเจ้าหล้า เสด็จสู่ปราสาทผ้า
พิจิตรแก้กรรม ยิงนา ฯ

โคลง ๓

◎ พระเสด็จขึ้นประทับ บัดล้งกระยับเลศฟ้า
ราชญาติอำมาตย์ข้า บาทเฝ้าริมองค์ ฯ

โคลง ๔

◎ สุริยพงศ์อมาตย์อ้าง นามา
ออกพระยาสุริยา นุวัตร^(๑)รัง
สรรพราชกิจโยธา ธิการทั่ว
จึงอ่านรายงานทั้ง นอบเกล้าถวายชัย ฯ

◎ จอมไทยคำรัสโต้ ตอบคำ อมาตย์นา
ไพเราะสุตควรจำ จดไว้
รถไฟเป็นเครื่องนำ ผลสู่ ประเทศแซ
ปวงราษฎรจักได้ สุขทั้งพูนสิน ฯ

◎ แผ่นดินก็จักได้ รับผล อีกนา
จักช่วยผูกประชาชน ชิดเข้า
ความรักรู้มณฑล จักเกิด ทวีพ่อ
ความรักชาติจักเร้า เร่งให้ไทยเจริญ ฯ

(๑) พระยาสุริยานุวัตร (เกิด ขุนนาค) เวลานั้นเป็นผู้แทนเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ

๐ พังเพลินเพลิตจิตต์แท้ คำตรัส
 รู้สึกความจริงซัด เช่นนั้น
 พระคุณประจักษ์ตรัย อันประเสริฐ
 ปกแผ่ไพศาลกัน เหล่าข้าบาทหงส์ ฯ

โคลง ๒

๐ เมื่อพิธีเสร็จแล้ว เสด็จจากบัลลังก์แก้ว
 ธิราชไท่เสด็จเสวย ฯ

๐ นำเชยการแต่งพร้อม ไต่จัดพฤษชาติห้อม
 เปรียบด้วยไพรวัน ฯ

โคลง ๓

๐ พลันพระผู้เพี้ยยศ กำหนดราชญาติไท่
 ทั้งอำมาตย์บางท่านให้ นั่งพร้อมริมอาสน์ ท่านนา ฯ

ร่าย

๐ ครั้นพระเสวยสำเร็จ ฐก็เสด็จยุรยาตร์ กรายกรนาคนวองาม
 อำมาตย์ตามแน่นขนัด ทั้งฝูงสัตว์จำตุบาท เค้าตามราชสีห์นาย ผายสู่
 รถไฟหลวง ปวงพวกไปขึ้นนั่งแน่น ปวงพวกเล่นส่งไพฑูรย์ ยืนเรียง
 ไปตามคักคี่ พอรถจักรเคลื่อนที่ มีเสียงผู้ส่งให้ ให้ชั่วไร่ตามคลา
 เป็นสัญญาณหมาย ถวายชัยมงคล รถผันพันพาชี รีบเร็วรีบมิหยุด
 คุจมารุทจวนฝน จนถับถึงลพบุรี ที่นั้นมีทหารรับ คำนับนาถถวาย
 เพลง บรรเลงแตรสรรเสริญ รถเทียบบนบ่มิช้า จึงบพิตรเจ้าหล้า
 อย่างเื่องจากรถ ไฟนา ฯ

โคลง ๓

◎ ทวยราษฎร์ชายหญิงคลาไจน์มายืนนั่งเฝ้า	
พระบาทบพิตรเจ้า	เพื่อได้ชมบุญ ท่านแฮ ฯ
◎ หมื่นขุนหลวงออกญา	อีกเทศาสะพร้งพร้อม
กัมศิโรตมangkน้อม	นบนิ้วถวายพร ท่านนา ฯ

โคลง ๒

◎ เผยพจน์ทักท้วงแล้ว	เสด็จสู่ราชรถแพรว
เพริศเพียงองค์อินทร์	เสด็จไย ฯ

โคลง ๔

◎ งามนราริราชทั้ง	งามรถ ทรงพ้อ
งามเสะสองยาตร์พยส	ย่างย้าย
งามสารถิจรค	สายขับ
งามอศวารณค์คล้าย	พิษณุแสงสร้งสรค์ถวาย ฯ

ร้อย

◎ ขั้บรมบาบมิหึง ถึงวังเบารณราช จึงภูวนาถจรตล ยลนิเวศน์
วังร้าง สร้างแต่ปางพระนารายณ์ ซึ่งทวนายคอนสตัน พัลกันชาว
กรีก หลีกมาพะพึงโพธิ โปรดความชอบความดี ให้เป็นที่ออกญา
นามวิชาเณทร เป็นผู้สอนผู้สั่ง เป็นผู้ตั้งต่อดิค ประคิษฐ์คิดแต่ง
แปลน ให้แม่นแผนยุโรเปียน บุรณ์ตามเขียนแบบแล้ว จึงพระ
ทรงจักร์แก้ว โปรดเกล้ารางวัล ยศนา ฯ

โคลง ๓

◎ พลันเพลินพิศเวียงวัง	อีกแถวคลังสระแก้ว
ตึกพระเจ้าเหาแล้ว	เสด็จเข้ารัญญปรา สาทแฮ ฯ

โคลง ๔

◎ สรรเสริญวราหะตัม	เทียบรอง
เปิดไถ่บายศรีทอง	แต่งตั้ง
สุราใส่ขวดของ	แทรกอยู่
รัฐรูปคำเทียบทั้ง	คอกไม้ ร่ายวาง ฯ
◎ ปางปิ่นจักรพรรค์เจ้า	จอมสยาม
นบเทพนารายณ์สาม	คาบแล้ว
ราชญาติยุพราชตาม	อย่างเยี่ยง พระนอ
เสร็จกิจสังเวทแล้ว	กลาสเท้าตามฉนวน ฯ
◎ เสด็จสู่เนาเวศพร้อม	พลพาย
องครักษ์ตำรวราย	รอบข้าง
เรือทรงเล่นผ้าสาย	สินธุ์เขียว
ลู่ทุ่งพรหมมาสตรกว้าง	เทียบหน้าพลับพลาศรี ฯ
◎ แรมรุ่งโม่งเศษเช้า	จอมนรา
เสด็จส่องฉายามหา	ธาตุร้าง
สถูปปรางค์อีกทั้งปรา	สาทเก่า
เย็นย่ำค่ำคืนค้าง	แทบท้องทะเลลม ฯ

ร่าย

◎ ถึงที่สองวารา พิจิกายนมาส พระบาทบรมราชา กลาขบวน
 โดยรถไฟ ไซจักรฉิวเฉียดพายุ บรรลุถึงปมิช้า ทำเรือปากน้ำโพ
 อันโอฬารสรณูตา พวกเทศาภิบาล เผ้าณสถานรถไฟ กรันภูวนัย

จอมกษัตริย์ ตรัสปราศรัยเสร็จสรรพ เสด็จประทับเรือกล ธิ์บจรด
 ลู่วัด เขาถนัดหน้าศาลา ที่ว่าการมณฑล เรือประชาชนจอดแน่น
 พื้นเกลื่อนกลาดคาซดา เห็นราชาอภิวาท พระบาทตรัสให้เข้า มา
 เฝ้าใกล้พระองค์ ทรงทักทายถามข่าว ชาวนครสัศค์ปรีดา ต่าง
 วันทาชมบุญ พระการุญยิ่งล้ำ ราชภูรีนิยมไครบกำ กว้าให้สยามินทร์
 ไปได้เลย ๖

โคลง ๒

๐ จิงภูมินทรลบล้ำ	ธเสด็จบมิช้ำ
ไต้ขึ้นบนบรร	พตนา

๐ พระนมัสการเสร็จแล้ว เสด็จกลับพลับพลาแก้ว
 จิงไต้เลยเสวย ๖

ร่าย

๐ ถึงเวลาอันควร เคลื่อนกลาดกระบวนจากวัด ราชภู
 ษณ์ดึกก้อง ชร้องส่งเสียงถวายชัย เรือกลไฟริบแล่น แม่นมัสยา
 น่าชม ลำน้ำอุคมรงเทียว ผ้าแดงเขียวประดับประดา กรันนาวา
 ถึงตลาด ธเสด็จประพาสบมิเนิน ความเจริญแห่งพารา ปรางภูตา
 แน่แท้ ควรนึกปราโมทย์แล้ อูระต้นเปรมกมล ๖

โคลง ๔

๐ ถึงกาลภูวนาถเจ้า	จอมไทย
เสด็จสู่สถานรตไฟ	พร้งพร้อม
ประดาผู้ที่จะไป	พายัพ
อภิวาทแทบบาทน้อม	นอบเกล้าบังคมลา ๖

◎ ราชาประสิทธิ์ให้

วรพร

ขอทูลรูปสถาวร

ดั่ง

ในระหว่างเมื่อสัญจร

จงสุข ทัวเทอญ

คำรัสเสร็จเช่นนี้

เหล่าข้าพูนเกษม ฯ

◎ ขอเหล่าอริร้าย

พ่ายพระ เกษเทอญ

ขอทูลขจรอย่าพะ

ท้านไท้

ขอสุขอย่าเลยละ

วรบาท ทานเลย

ขอพระชนมย์กได้

กว่าร้อยพรรษกาล ฯ

◎ ปวงภัยอย่าพาตพ้อง

วรองค์ ทานเลย

ให้พระฤทธิดำรง

เล็ดหล้า

ขอปวงพระราชวงศ์

จงสวัสดิ์ ทวนา

เพื่อปกครองไพร่ฟ้า

ราชภูรีให้อยู่เย็น ฯ

โคลง ๒

◎ ราชรถอันเฟริดแพรว

เคลื่อนจากที่จอดแล้ว

โอรสให้เสด็จจร ฯ

◎ สมเด็จพระนอพุทธเจ้า

เสด็จล่องลำน้ำเข้า

เทียบหน้าศาลามณ

ทลเอย ฯ

โคลง ๔

◎ นครสวรรค์นามมาตร์แม่น เมืองอินทร์

เหมาะนักหนาภูมิินทร์	แต่งให้
ออกญาอมรินทร์ ^(๑)	ครองเขตต์
นครสัศค์ควรวังไต้	สักรไวเป็นจอม

◎ องค์อินทร์มีเนตรอ่าง

สอดส่องทั่วขอบขันธุ์	นับพัน
พระยาอมรินทร์ขยัน	แหล่งหล้า
กล้องรูปสอดส่องคว่ำ	เทียมเทพ
	ถ้ายลวันสิ่งสรรพ

◎ พระยาชลบุเรศว์^(๒)ผู้

ทอนคำตระเตรียมจัด	เป็นปลัด มณฑลนา
ผ้าป่าอึกเพลงขนัด	เล่นพร้อม
เริงนำพลับพลาน้อม	หนาแน่น
	นอบเกล้าบำเรอไพฑูรย์

◎ วงชายร้องยั่วเย้า

วงอิศัตรีประวิง	ยวนหญิง
คล้ายพืยวนหล่อนอิง	ตอบโต้
ยั้งกิดยั้งเจ็บโอ้	แอบอก ฟีนอ
	ห่างน้องนวลแซ

(๑) พระยาอมรินทร์ภักไชย (จรัส รัตนกุล) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์ ภายหลังเป็นพระยารัตนกุลอุบลภักดี

(๒) พระยาชลบุรี (เจริญ จารุจินดา) ภายหลังเป็นพระยาศรีธรรมสุกราช

โคลง ๑

◎ รุ่งที่สามพิจิกา ยุพราชธิดาให้
เสด็จสู่เรือจักรไช้ จักรย่นลงปลาย น่านา ๖

โคลง ๒

◎ เรือไฟโคลเทียบหน้า โรงทหารเสด็จไปเข้า
เสด็จขึ้นตำเนิรตุ ๖

ร่าย

◎ บงหมู่ข้าราชการ ฝ่ายทหารพลเรือน บมิเชเชื่อนเข้มซ้ำ
ลงยืนท่าอัญเชิญ พระตำเนิรสู่โรง ทหารโอโงสอาดตา ที่ทวาร
กองเกียรติ ยืนเหยียดเป็นแถว แนวกระทำการวะ แต่พระ
หน่อพุทธเจ้า โอษฐ์นั้นเล่าร่ำร้อง ชรวงสรรเสริญบารมี พระจึง
ลีลาพลัน สู่ที่บัญชาการ ทั้งตรวจสถานพลสถิต พระเร่งฤทธิ
สงคราม^(๑) ตามเสด็จเพื่ออธิบาย เหตุการณ์หลายควรฟัง เสด็จทั้ง
คลังทั้งโรง ผีกหักโงงควรชม แล้วจึงบรมโอรส ตามกำหนดถวายไว้
ไต้ทรงปลูกต้นสัก เพื่อเป็นหลักตักเตือน เยือนใจผู้อยู่หลัง ถึงเมื่อ
ครั้นเสด็จ กรันเสร็จทรงตรวจแล้ว เสด็จลงนาเวศร์แก้ว กลับ
เข้าคันทับ พลานา ๖

โคลง ๓

◎ ครันไต้ฤกษ์กลางขบวน ขยวนต้ายิ่งล้ำ
ทูลหมื่นนาคเล่นน้ำ พิศแล้วเพลินตา ๖

(๑) พระเร่งฤทธิสงคราม

โกลง ๔

◎ งานกระบวนชลมารคล้วน นาวา เรียงแซ

งามเมื่อพระยาตรา	ยับยั้ง
งามเรือเปรี๊ยะอินทรา	สนะลอง
งามทิดงามท่อดัง	ถั่วถั่วถั่วงาม ๖

◎ เรือกกลนำร่องน้ำ

เรือที่นั่งศิริชล	มณฑล เติร์ยมแซ
เรือมะโรงชักโยงกล	เทียบข้าง
เรือเครื่องเทียบซ้ายสล้าง	จักร์เล่น กลางนา
	สลับล้วนกระบวนเรือ ๖

◎ ถัดมามหาดเล็กตั้ง

พ่วงปีกนกอมาทย์ตาม	ที่สาม รองเฮย
ปีกนกมหาดเล็กยาม	จัดตั้ง
เรือสี่หนึ่งยังยั้ง	ตั้งเครื่อง
	อยู่ท้ายรายไป ๖

◎ เรือกกลหนึ่งไล่ท้าย

บรรทุกระบวนของชน	เวหน นามฤ
เรือถูกผูกข้างยล	เครื่องใช้
สิบเอ็ดลำเรือได้	เพลิกยั้ง เพลินพ่อ
	ลวงน้ำตามกัน ๖

◎ ฤกษ์รุ่งรุ่งฤกษ์แล้ว

กลาตลวงนครสวรรค์	กระบวนจรัล แม่เฮย
เจียนจิตต์จักรจรัล	ย่านน้ำ
ทริยงทริยงซ้ำ	จอกดิน เจียวแม่
	ชอกเพียงทรวงสลาย ๖

◎ ชายใดโรคใดกล้า	กลายกาย
เทียบบ่อทักทันราย	รากเร้า
ราคร้อนอรุสลาย	แสงยัง เจียวแม่
คืนและวันผันเจ้า	จ่อหน้า มาเยือน ฯ

◎ กระบวนเบือนปากหน้าเข้า	เกรียงไกร บ้านเขย
ทับกฤษกรกชเกรียงไค	ตัดเจ้า
ตัดพื้เนาไป	ขณะสวาท แม่แม่
สวาทที่ฤๅตีเร้า	ร้านร้อนเรียมทวน ฯ

◎ เกยไชยชื่อโถ่งท้วย	กุมภา หนึ่งนา
ยาวใหญ่ร้ายกาจนา	สิกพร้อย
ตัวตายแต่หลานตา	ยังอยู่
สองบาทจุกขาน้อย	ต่างพร้อยพรรณตา ฯ

◎ ชุมแสงแสงทิพไชร	ส่องสุข อยู่ฤๅ
อกพีรวไฟรม	เร้าร้อน
ให้หวนคิดถึงชุม	นุ่มอยู่ หลังนอ
บุญพีชุพีย้อน	กลับใกล้คืนสงวน ฯ

◎ เมืองภูมิภูมิภาคท้วย	เหตุไฉน
ภูมิเพราะกายฤๅใจ	ช่วยชี้
ฤๅมีเทพสถิตใน	กึ่งรุกข์ ไคฤๅ
ขอพระภูมิที่นี้	ประสิทธิ์ให้พสุเกษม ฯ

◎ รูปกุญชรเพศอ้าวง นามบรร พตแซ
 ไครนะช่างคิตสรร ชื่อให้
 คิตไปก็เคือกคั่น ช้างบ่ มีเลย
 ผัวจะมีจักได้ ชื่นกินสถาน ๖

◎ ถึง เวียงวิจิตรแล้ว แลหา
 เมือง นี บ่มีตา ยั่วค้อน
 พิ จารณ์มิสบสุตา นีมุข เลยแม่
 จิตร ฝ้ายเร่งร้อน อูระไขคั่นงา ๖

◎ พิจิตรวิจิตรคล้าย นามขนาน
 งามหมู่ทหารชาญ ศีกกล้า
 ผ่ายเทศอภิบาล พร้อมพร้ง
 เต็มยศชาวท้วนน้ำ เพื่อแผ่ทูลสนอง ๖

◎ เรือทรงเทียบท่าแล้ว เขาวราช
 เสด็จสถิตเหนือราชอาสน์ แต่งไว้
 ข้าราชการจิวาท เป็นขันต
 อีกพ่อค้าเงินได้ แท้แผ่ถววยพร

◎ ทอนเย็นสววยเสร็จแล้ว พระนิกร กิติ^(๑)นา
 จัดเล่นลครถววย สุกุแท้
 ไกรทองเมื่อจร ชื่นจาก ถ้าแซ
 พวกกตลกพุดตลกแก่ ทุกข์ให้คลายครวญ ๖

(๑) พระนิกรกิติการ (กัก ศรีเพ็ญ) ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร ต่อมาเป็นพระยา

◎ ข้ามเขตต์พิจิตรเข้า	สนามกลี
สนามที่เงาะเคาะตี	เทพแพ้ว
สังข์เสรีจกัสมศรี	สวาทจร นามแม่
เรียบเสรีจราชกิจแล้	จักได้สมศรี ฯ

◎ กรันเรือขบวนเคลื่อนเข้าเขตต์พิช ญโลกเฮย	
เรือพระกาญจนจิฐ ^(๑)	ไพร่พร้อม
จ้วงพายวาทท้ายชิต	เรือพระ ที่นั่งนา
จึ่งปลัดเทศาน้อม	นอบเกล้าทูลเชิญ ฯ

◎ ที่เจ็ดเรือจอกโกล	ปากฟิง
หวนกิดถึงแม่หญิง	ยอดฟ้า
ยามสุขแม่เคยอิง	แอบอก ฟีนอ
โอ้เปลี่ยวใจพี่ล้า	ละห้อยสุชลกลอ ฯ

◎ ปากฟิงฟิงเก่งแท้	เจียวนา
นอนวิสูตรแล้วหนา	ไปไป
มะกะสะยังลอคมา	เจาะกัก ได้โอย
โตนปากยุงฟิงโอ	เร็ดไร้นิทรานุญ ฯ

โกลง ๓

◎ เข้าที่แปดเพลลา	นาฟีกาล่วงแล้ว
โมงหนึ่งนาเวศร์แก้ว	เล่นขึ้นผ้าสาย ชลนา ฯ

(๑) พระกาญจนจิฐบตี (อวน) ปลัดมณฑลพิษณุโลก

โคลง ๒

◎ ถึงพิษณุโลกไปช้า เที่ยงเศษจึงหยุดหน้า
วัดข้ามลอยเรือ ๖

ร่าย

◎ พอกระบวนตรงท่า หน้าวัดพระชินราช เสียงสีนาค
ยั้งทั้งสนั่น กรีนครันโครมกระกริก อธิกจุจอสนีบาต คำนับนาค
บรม สมเด็จพระนพพุทธางกูร แตรสนับระมูลเสียงแจ้ว พิณพาทย์
แผ้วเสียงใส พระสวดชัยคาถา ราชฎรดาตามอง ปองใจจักเห็น
องค์ ทรงเต็มยศขาวเสริจ ธเสด็จเรือพาย กรายกรเข้าเทียบท่า
เทศาเฝ้าทูลเชิญ เสด็จดำเนินริลิลาส ขึ้นสู่ราชมาพัก ตกแต่งราชอาสน์
ไว้ พระยาศรีสุริยราชได้ นอบเกล้าอัญเชิญ ประทับนา ๖

โคลง ๓

◎ จึงเหล่าข้าราชการ เทศาภิบาลอยู่หน้า
พร้อมหมู่ราษฎรชาติข้า บาทเฝ้าวันทา ๖

โคลง ๔

◎ พระยาศรีสุริยราชอ้าง^(๑)นามขนาน
เปิดอ่านอักษรสาร เสนาะถ้อย
เปรมปลื้มจิตต์โคปาน ไตเปรียบ ได้เลย
ข้าราชการใหญ่น้อย ท้าวล้วนถวายพร ๖

(๑) พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร (โพธิ เนติโพธิ) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลก

◎ ยินดีรับเสด็จไท่	เขาวรา ซาเอย
ซึ่งอุทสาห์เสด็จมา	พี่น้อง
ขอเดชพระกรุณา	ชินราช
อันศักดิ์สิทธิ์แทน	ประสิทธิ์ให้ไพทเจริญ ๖

◎ สมเด็จพระนอพุทธเจ้า	ตรัสตอบ
พลงหม่อมมาตย์นอบ	เกศเกล้า
ทรงปราโมทย์และขอบ	ใจทั่ว กันนา
ขอท่านทั้งหลายเฝ้า	ซักไซ้ในการ ๖

◎ อันผู้เป็นใหญ่แล้ว	จำจัก
ต้องพึงพาพำนัก	ทั่วหน้า
ใดผิจงช่วยทัก	ทานทัก
เพื่อราชกิจเจ้าหล้า	จักได้ดำเนินดี ๖

ว่า

◎ ตอนบ้ายพระลุยกยา ทรงอาษาเป็นขบวน มวญหมู่ราช
บริพา รห้อมแห่ตระการตาจริง สิ้นธพวังลำพองแผ่น ไต่เต้นตาม
มรรคา แลโรงพยาบาลพลัน ของมิสชันนารี อเมริกันชาติ
แพทย์ทุลบาทอญเชิญ จำเนียรทอดพระเนตร์ ทั่วเขตต์โรงโอสถ
อธิบายหมดถ้วนถี่ เครื่องมือมีมากครัน ทุกอันมีที่ใช้ ในการเวช
วิทยา พระทสันสำเร็จ เสด็จขึ้นอาษาไนย ไปสู่โรงทหาร ผู้บัญชา
การมณฑล ยศนายพลชั้นตรี หม่อมเจ้าศรีไสตาม เพื่อทูลความตามที่

พระจกมีสิ่งงน พยุหพลยืนแถวราย ถวายวันทยาอุธ เพรศแพรว
 คุจพลพระราม ยามชำนะลงกา ยวราชาคำเนร บมิเมินมิเฉย บมิ
 ละเลยสิ่งใด ไผททศนาสรรพ อีกมีรับสั่งโปรค ปล่อยนักโทษพัน
 ทณฑ์ ในบ่ายวันนี้ไซร้ เพื่อเหล่าพลจักได้ นึกน้อมนนิมบุญ ท่านนา ฯ

โกลง ๘

๐ กรนคำพระเสด็จขึ้น	นมัสการ
ณ พระธาตุวิหาร	ชื่ออ้าง
ดอกไม้วัชฎากาญจน์	แต่งพุ่ม ถวายนา
พระพุทธรชินราชสร้าง	ประเสริฐสันคิลปักน ฯ
๐ ปฎิมางามเลิศล้วน	งามเจริญ เนตร์นา
ยิ่งพิศหนักยิ่งเพลิน	เพลิตแท้
หากำเพื่อสรรเสริญ	พระห่อน พอเลย
งามหมดหาที่แก้	บได้แห่งใด ฯ
๐ ยามเนตร์สบแรกนั้	เปรียบถึง
ไต้สัถย์ศัพทเวงวัง	วิเวกชั้น
คุจเพลงเสนาะประทั้ง	ประทะโสศ
ยิ่งพิศจิตต์ยิ่งคิน	พากย์ด้วยยินดี ฯ
๐ สมเด็จพระเมศร์ไ้	ธำรง คักคินา
เทียนธูปนมัสการองค์	พระแล้ว
เปลื้องผ้าสะพักทรง	อุทิศ บูชาแฮ
แต่พระชินราชแผ้ว	เพรสแพรวสุพรรณพรรณ ฯ

◎ ทุกคนต่างนอบน้อม
 จตุรูปเทียนเบญจางค์
 ปิตักัศวรรพาค์
 ขอจงประสิทธิ์ให้

◎ ขอสิ่งข้าบาทนี้
 ใต้ถุ้งจินดาสม
 นฤทุกข์เพื่อกลับชม
 ชนที่ข้าสวาทล้วน

◎ ขอความที่อาตมนี้
 ในพระรัตนตรัย
 เป็นผลสิทธิใน
 อันจิตต์ปรารณาไซรั

ศิโรตมางค์
 ประดิษฐ์ไหว้
 ทุกรูป
 โรคทั้งภัยกษัย ฯ

นิยม
 เสร็จถ้วน
 กฤหาสน์
 สุขทั้งกายใจ ฯ

เลื่อมใส
 จูงให้
 สิ้นสรรพ
 จูงไต่ถุ้งประสงค์ ฯ

โคลง ๓

◎ เมื่อเสร็จทรงนมัสการ
 แล้วภิกษุส่งเสียงจำ

ธสมาทานสิกข์ห้า
 สวดช้องเจ็ดตำนาน ฯ

โคลง ๔

◎ สงฆ์สวดมนต์จบแล้ว
 เสร็จนมัสการลง
 เสด็จประทับพลับพลาทรง
 มโหรีสพส่งเสียงจำ

พระองค์
 สู้หล้า
 ทอดพระเนตร
 แจ่มแจ้งจับรำ ฯ

◎ โขนประจำจับเหล้นเมื่อ พระยาวา นรเชย

สุกริพมหาเสนา

ใหญ่สู้

กุมภกรรณอนชลงกา

อินทร์แต่ง กลนอ

ขุนกระบี่ป่วนรู้

รวบรังพระยารัง ๖

◎ คนดูอยู่แน่นก้อง

เซซา

บ้างพิศโขนพิศราชา

เกียรติอื้อ

นี่ห้วนนั้นโกธธา

มีสนั่น อยู่เฮย

ตำรวจร่าคร้ายอื้อ

ยุคห้ามความหาย ๖

◎ หุ่นจีนก็จักไว้

วางเคียง โขนแซ

ต้านฟากพระระเบียง

โบสถ์ตั้ง

พิณพาทย์ดาชรายเรียง

รุ่มแรก หักเฮย

เพลงเก่งพลางพลอยยัง

อยู่ลั่นหลามเหลือ ๖

◎ ปฐมยามย่ำล่วงแล้ว

เวลา ดึกแซ

พระเสด็จกลับพลับพลา

ไพร่ห้อม

ปวงมโหรีสพนา

นาหยุด

กองจุกช่องวงล้อม

เร่งฆ้องรุ่มไฟ ๖

รำบ

◎ ครั้นรุ่งเช้าจวนเพล พระหน่อนเรนทรเสด็จ โดยเรือ

ระเห็ดข้ามฟาก จากพลับพลาสู่วิหาร ทรงนมัสการพระพุทธรูป

ชินราชสุทวิไล อุไรสุกอร่ามเรือง เหลืองจับแสงสุริยง ครั้นพระสงฆ์

สวดเสร็จ สมเด็จพระราชา อาหารบิณฑบาตประเคน พิณพาทย์เล่น
บรรเลงเล่น ครั้นพระฉันสำเร็จ สมเด็จพระเจ้า ทรงพระเศียรโนทก
สงฆ์ยกพัทโมทนา ครั้นเพลาค่ำฤกษ์ โปรดให้เบิกแว่นวง สมโภช
องค์ปฐมมา ตามโบราณประเพณี เสียงดนตรีบรรพาศัพท์ เสียงโห่
รับโห่เรียง รายระเบียงอุโบสถ เปล่งเสียงมหตทุกตน ครั้นเทียนวน
ได้สาม รอบแล้วตามแบบบรรพ์ ทรงธรรม์ทรงเจิมกระแจะ และ
ปฐมาเพริศแพรว ทรงถวายอภิวาทแล้ว เสด็จข้ามคันทัน พลานอ ฯ

โคลง ๒

◎ ครั้นรำไพบ่ายคล้อย เสด็จประพาสสถานใหญ่น้อย
ฟากน้ำป่าจิณ ฯ

โคลง ๓

◎ แล้วพระขำนมัสการ วิหารพระชินสิริแพรว
อีกพระเสาศาเสร็จแล้ว ธีราชให้คืนสถาน ฯ

ร่าย

◎ เพลาค่ำเทศา มาเชิญพระหน่อนาถ สู่ราชมาพักประทับ
เพื่อทรงสดับเพลงเสนาะ พิณพาทย์เพราะบรรเลง วังเวงวิเวกวอน
เพลงไทยมอญจีนแขก แปลกเปลี่ยนเสียงนำฟัง ยังมีเสภากลอน
จับตอนขุนแผนสท้าน เกือกคาลขุนช้างบังอาจ ลอบลักนางวันทอง
ไป ครั้นเวลาได้จวนห้า ทุ่มเทศาภิบาลเชิญ เสด็จดำเนินรื้อกลาง

ซึ่งจัตวาโกชนไว้ ครั้นไฟทเสวยเสร็จแล้ว เสด็จกลับพลับพลาแก้ว
สู่ห้องไสยา ฯ

โคลง ๔

◎ ที่สืบวาระเช้า	เสด็จวัง จันทรเส
เพื่อบัดพลีเทพทั้ง	แบบก
พร้อมโกชนสุราสัง	เวยอุทิศ
ขอเทพสถิตที่นี้	ขจัดคัมโพภัย ฯ
◎ ทั้งในชนบททั้ง	มรรคา
จงสวัสดิ์ปรีดา	ทุกข์แคล้ว
โรคาพาธอย่ามา	เบียดเบียน ไถ่โดย
จนกลับคืนห้องแล้ว	นุชเนื้ออุไรศรี ฯ

ร่าย

◎ บ่ายพระเสด็จลีลา โดยนาวาพายผาง ตรงทวนขึ้นเหนือน้ำ
ถึงท่าทำไว้เสร็จ เสด็จโดยบาทดำเนิน สู่เชิงเทินค่ายเก่า ซึ่งฝ่าย
เราตั้งรับ ท้าพระมาแต่เบาราด ซึ่งheimหาญมารบ ครั้นดำเนินรบ
รอบเทิน เทศาเชิญพระลัญญา ทรงอาชาคลาขบวน หวนกลับลง
ทางใต้ เพื่อไฟททอดพระเนตร เขตต์สถานสรรพราชกิจ อันสถิตอยู่
ทางฝั่ง บุรพาคั้งเป็นแนว อีกสระแก้วใหญ่กว้าง ขวางแลลือลิบตา
ครั้นเพลายามเย็น เล่นละคอนตลกถวายพระองค์ ตอนสุวรรณหงส์
หลงรัก นางยักษ์แปลงหลอกเนตร์ เหมือนนางเกษนิมνωล ครั้นเพล
จวนดึกไขว้ พระโอรสราชไท้ เสด็จขึ้นบรรทม ฯ

โคลง ๒

◎ หิมะโปรยปรายชุ่มชื้น จันทรส่องแสงทั่วพื้น

ฟากฟ้าสากล ฯ

โคลง ๔

◎ ยลแสงอัมรินทร์ ส่องเย็น

เนเนนทร์นิมิตรเห็น นุ่มน่อง

บำบวงบัคบำเพ็ญ บุญเกิ รียาแม่

บุญจูงสื่อสารชว่อง ส่งสร้อยสายสมร ฯ

ร่าย

◎ กรันรุ่งขึ้นโมงเช้า เยาวราชเสด็จจากพลับพลา ทรง
 นาวามาตศรีชล น่ายลยิ่งเพลินตา เรือเสนาเป็นขนัด เยาวราชรัช
 พุโทยม ปืนใหญ่โครมกริกถัน สนั่นยิงยี่สิบเอ็ดครา ถวายราชา
 หน่อนาด เสนามาตย์ประทับกาย เต็มยศรายถวายกร ถวายพร
 พระภูบาล จงสำราญเจริญสุข ทุกข์อย่าพาลพระบาทได้ เทพอาร์ักษ์
 ธิราชให้ ตลอดทั้งบริวาร ฯ

โคลง ๔

◎ แลตระการนาเวศ์ทั้ง เรือกระบวน

งามรัชต์วักยวน ยั่วฟ้า

เรือไฟใช้จักรทวน น้ำจุ ลมพ่อ

จากพิษณุโลกไปช้า เล่นขันทางอุตร ฯ

๐ พรหมพிரามนามแปลกแท้ เทียวหนา

ฤาเรียกตามพรหมา	ธิดาเจ้า
ฤาถามระกริธา	พลพัก ที่นอ
มองจับได้เค้า	เหตุทั้งนามกร ฯ

๐ บรรลุอาวาสอ้าง	ออกนาม
วัดพระยาแมนตาม	ไพร่พร้อง
เป็นที่ที่เขาขาม	จะติด หาดแล
เรือติดกรากเราร้อง	เรียกให้คนขึ้น ฯ

๐ ปางเมื่อพิษณุโลกเจ้า	เมืองมี อำนาจนา
อีกพิชัยบุรี	ราชเรือง
ต่างตรึงบันได	มาแมน เขตต์พ่อ
ตรึงร่วมลงเรือเยื้อง	จากบ้านเรือนตน ฯ

๐ พลพายพิษณุโลกนั้น	ไปประมาท
รีบเร่งจำเรือปราศ	ผ่าน้ำ
พิไชยหมื่นบังอาจ	เมาหมก ลำนา
เกะกะปะเปะก้า	หาดแห้งเกยตอ ฯ

๐ ฝ่ายไต้มาล่องลำ	บ้านพระยา แมนเอย
ฝ่ายอุตรล่องลอยมา	พะพ้อง
ต่างฝ่ายต่างขึ้นอา	รวมปัก เขตต์พ่อ
วัดจึงมีนามพร้อง	เพรียกทำวบันแดน ฯ

◎ ถึงพิชัยบุระพิน
เปรียบประหนึ่งทั่วไป
สู้ทนบากกายใจ
เสร็จศึกชัยชนะแล้ว

◎ ลุทรอนนอนหม่นไม้
ถนัดคั่งคัทรอนมา
ทอนกายแต่เสนาหา
มัจจุเท่านั้นน้อง

◎ ทำญวนยวนยั่วเย้า
เร้าเร้งรุกรุมรณ
จำใจจำจากจน
กลาตขนิษฐกิดชิงก่อน

◎ ป้าเข้าเฝ้าระอุระแล้ว
ซิกหล่อนหล่อนชวนเซย
หมอนไม้เฒ่าเปรียบเขนย
เขนยอ่อนนอนห่างเจ้า

ไกลง ๓

◎ วันที่สิบสี่เที่ยงเศษ
ถึงอุตรกิตถ์ยัง

ทริโน จิตต์พี
ศึกเกล้า
เพื่อปราบ ธิปุแซ
กลับห้องมณีสรี ๖

อนิจจา
จากห้อง
คงผูก ชิตแม่
ตัดได้ขาดจริง ๖

เยื่อนยล
ราคร้อน
ใจเจ็บ
กับแก่นคิ่งครวญ ๖

จำเญย อยู่หา
สร้างเฝ้า
พี่บัต นีแม่
กลับกระต้างตังซอน ๖

นาเวศร์เล่นบิณฑัง
หยุดหน้าศาลเมือง ๖

โคลง ๔

◎ ขอลานาเวศร์ทั้ง
ไอ้อกเอ๋ยจำไป
นับวันนับจักไกล
ราชกิจกิดขัดข้อง

◎ ถึงผ้นพักตร์สู่เบื้อง
ใจพี่จอตเคียงสมร
แม้ไม่ขยาตมหิธร
พี่จักลงเรือไซ้

ผู้ไกล กรุงนา
ห่างห้อง
จากนุช
ไปได้จำจรล ฯ

ทิสอุตร กิติ
สถิตไต้
พิโรธ
จักรวันคืนเรือน ฯ

โคลง ๓

◎ ที่สับห่าพฤศจิกา
ราชญาตือมาตย์ต้อย

ทรงอาชาเข้มช้อย
ไต่เต้าตามเสด็จ ประพาสนา ฯ

โคลง ๔

◎ ยอกรกัมเกศเกล้า
แทบพระแท่นศิลา
ฉิวะโฉมวรรณุชมา
พี่จักพานุชค้อม

◎ ลับแลหลบลับลี้
พนมคังฉากชวนชม
กันก็คบให้สุม
มุ่งกลับต้องยับยั้ง

วันทา
อาสน์น้อม
กับพี่
เข้าคู่ถวายกร ฯ
หลังพนม
กิดกั้น
ใจมุ่ง
จิตต์ไว้งติ ฯ

◎ ฝ่ายหลวงหลวงจัดสร้าง แบ่งสินธุ์
 เทินท่วมไหลเรื่อยริน หยาดย้อย
 จิ่งเมืองลั้แลดิน อุคมยั้ง อุคมนา
 ฝ่ายแบ่งน้ำกรรมต้อง แบ่งข้าไกลนาง ฯ

โคลง ๓

◎ ที่สืบเจ็ดพฤกษิกา ยุพราชาไปยั้ง
 ตรัสให้ขบวนเสด็จตั้ง นำเต้าสุพา ยัพนา ฯ

โคลง ๔

◎ หนึ่งนาฬิกาเศษน้อย โอรสา ธิราชเฮย
 ทรงเครื่องสู่อาชา เพรศแพ้ว
 ปวงข้าพระบาทนา นาต่าง ตามมา
 พร้อมเสร็จพระเสด็จแล้ว เคลื่อนกล้อยขบวนไกล ฯ

◎ งามครันม้านั่งคล้อย สารพัน งามพ่อ
 ทางหยกทางชั้น เชิดหน้า
 ยกข้อยกเท้าผัน ผยองรวด เรือนา
 สีสดประเสริฐม้า สนิทล้วนดำเนิร ฯ

◎ บ้านต่านต่านสกดักัน กักไคร
 ขนานชื่อตามต่านไหน อยากรู้
 ฤาเปรียบต่านในใจ สกดักพราก ชู้แม่
 กักรักรักจักสู้ ต่อต่านต่านถอย ฯ

โคลง ๑

◎ จากบ้านท่านปมืหึง ถึงพลับพลาประทับร้อน
ลงแซ่แรงสะฮ้อน ชบเข้าผ่อนเย็น ๆ

โคลง ๒

◎ เสวยพักพร้อมแล้ว สมเด็จพระนอณาถเกล้า
กลา^หศขนสารแทน สะเนา ๆ

ร่าย

◎ งามกระบวนคชไต่เต้า ปวงคชเข้ากระบวนไป แลวิไล
เพลิตเพลิน มีผู้เคียรตราตรวจ ตำรวจสี^หนม้า นำหน้า^หร่ายขบวน
ม้าเจ้ายวนน้ำกลา ถัดสะมาถึงสาร สองทหารหาญจบเจน ขึ้นช้าง
เข่นน้ำโคล คชพระชัยนวลโหะ นำหน้าพระคชธาร ยังอีกสารที่นั่ง
รอง สองเชือกข้างโดยมี ล้วนสับศรีแลตระการ นอกนั้นสารหลาย
เชือก บริพา^หรเลือกประจำตน ต่างจรดล่ำดับเกียรติ บัณฑิตเยด
ยาวขบวน แลดูควรเกียรติเจ้า ทั้งข้าพระบาทเข้า ท่อให้ติดขนอน
ท่านนา ๆ

โคลง ๔

◎ ชีคชลาดคให้ หาศรี
ครืออยู่สุขฤา^หวิ เทวษว้า
ว้าเหว^หฟี่เอ็ก
กูปผิมี^หนุชอ้า กลางกูป
กูปแม่น^หพิมานศรี ๆ

◎ เห็นธารกึกเทียบครั้ง	อิเหนาพา
ระเด่นนุชบุษบาคลา	ร่วมถ้ำ
สองสมเสร็จสองมา	ธารสระ สระเขย
สองสนุกเสนห์หล้า	เล่ห์ ^๕ เพียงเสวยสวรรค ^๕ ๖

◎ กรันทวงสุริเยศไกล	อัสตงค์
ถึงป่าต้น ^๕ ผิงทรง	หยูกยั้ง
กุมราช่วยบินลง	ไปสื่อ สารที่
ยามนิทรจิตต์พิ้ง	แต่ไกลไผ่ ^๕ ผ่น ๖

◎ รุ่งขบวนคชกลาข้าม	สันพนม พริงพ้อ
แพร่ ^๕ นครศรี ^(๑) บังคม	หน่อไต้
กล่าวแสงจิตต์นิยม	ปราโมทย์
จัดรูปเทียนคอกไม้	นอบเกล้า ^๕ ทูลถวาย ๖

◎ เติรทางมาหว่างไม้	ไพรพนม
พลางทอดทศนาชม	หมุ่มไม้
โมกม่วงหมุ่ม ^๕ นมนม	ยางอยู่ รยับแม่
แม่อู่ ^๕ สุจัก ^๕ ไต้	ช่วย ^๕ ช้วนชม ๖

(๑) พระบริรักษ์โชธี (เวท) ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ ภายหลังเป็นพระยาพิริยพิชัย
แล้วเป็นโทษถูกถอด

◎ นางชนวีเวกให้
แว่หวาคว่านุชครณ
ออกโอรุเอ่ยผอนวน
มาพุ่มพิตน้อย

◎ ที่ปากห้วยไร่ตั้ง
เพื่อพระยุพราชา
นึกถึงไร่รณา
เงาะป่ายังไค้ซ้อน

◎ ที่แรมแม่พุกไว้
ชลเนตร์แทบไหลหลัง
ทำไฉนจักไค้สั่ง
นอนเดียวเปลี่ยวจิตต์ว่า

◎ ที่สิบเก้าประทับร้อน
สูงเม่นราษฎรทยาน
เข้าตอกนบผาตระการ
ปราโมทย์โอรุให้ร้อง

◎ ครันถึงวัดเงี้ยวหยุด
ทรงเครื่องเรื่องระยับ
ชาวเต็มยศประทับ
งามหมดงามเลิศแล้ว

โหยหวน
คร่ำซ้อย
มาแม่ มาแม่
เด็กน้องนวลอนงค์ ฯ
พลับพลา

ประทับร้อน
นึกอิจ ฉาเซย
เชิดแก้มนางชม ฯ

ริมฝั่ง นทีนา
รถหน้า
ถึงพุก แม่่นอ
เหวทั้งคืนวัน ฯ

ริมศาล อำเภอสาย
เปี้ยจ้อง
ไปรยเกลื่อน
แซ่ขรื่องถววยชัย ฯ

ประทับ
เพริศแพรว
ตราแต่ง
เลิศล้วนควรชม ฯ

ร้าย

๐ ครั้นเพลาสมควร เคลื่อนกลาขบวนตำเนรี กองตำรว
 เติรนำแห่ กองทหารแพร่แห่งาม นครินทร์ตามบนม้า นำหน้า
 อาชาทรง ทหารแข่งองค์สองข้าง สล้างสลอนสลับแลตระการ
 ราชบริพารแห่ห้อม ล้อมบมิไกลเหลือเกิน เติรบมิไกลเกินงาม
 ตามเสด็จให้พอควร ขบวนผ่านทางประตูชัย เข้าในพาราแพร่ คุ้ม
 แชะคาลาชัย ถวายพรไผทนเรนทร ราษฎรเรียงคาคาษ ถวายอภิวาทน์
 องค์เจ้า เข้าตอกเกลื่อนกลาดโปรย บุปผาโรยตามวิถี ครั้นภูมิ
 ลุพลับพลา หน้าจวนผู้ครองเมือง เสด็จย่างเยื้องขึ้นบัลลังก์ ขำบาท
 สะพรั่งแผ่ระคะ พระบริรักษ์โยธี ที่ผู้ว่าราชการ จึงอ่านสารไฟเราะ
 เสนาะแสดงความยินดี ปิติแทนเสนา มาตยาประจำแพร่นคร ภูธร
 คำรสตอบ ขอบใจพอสมควร มวญหมู่ขำบาทคำนับ รับคำรสหน่อ
 พุทธเจ้า แล้วจึงแผ่เรียงทน จนครบถ้วนทั่วหน้า จึงโอรสาธิราชให้
 เสด็จสู่จวนจัดไว้ เพื่อท้าวเธอแรม อยู่นา ฯ

โกลง ๓

๐ รุ่งขึ้นพระภูบาล ทอดพระเนตรสถานใหญ่น้อย
 จนแควจวนบ้ายกล้อย จึงได้เสด็จขึ้น สถานนา ฯ

โกลง ๒

๐ ครั้นสองโมงบ้ายแล้ว เสด็จสู่พลับพลาแก้ว
 โปรดให้ขบวนเติร ฯ

โคลง ๔

◎ กระบวนบ้องไฟจัตลัน ควรยล

รูปสัตว์ผูกชอบกล	มากแล
คนตรีฉาบกลองอน	อิงมี
พิศพิศวิจิตรแท้	ปลาตลันควรตุ ๖

◎ ชาวเพลงแปลงศัพท์ร้อง ถวายชัย

แต่พระหน่อนาถไฟท	ผ่านฟ้า
กรกรัตกรายพ่อนไป	วนประทัก ชินนอ
จนผจญสามรอบข้า	แซมชัยชวนชม ๖

ร่าย

◎ เข้าวันที่ชาว^(๑) เอ็ด เสด็จโดยขบวนอาชา ตามถนน

มาณอาราม นามชื่อแฮปรากฏ กำหนดตามตำนาน ว่าในลานมีหมาก
หากผู้ใดขบเคี้ยว เมาแรงเรียวเหลือทน จนพระศรีสรรเพชญ์ เสด็จ
จาริกมาถึง จึงมีพุทธบัญชา ให้ตาค่อมเป็นป้าย เก็บหมากทลายหนึ่ง
ลง มาถวายองค์ถาคต พระแสงพจน์สั่งไว้ นำหมากไปเถิดเจ้า
เคี้ยวบมิเมาอีกเลย เคี้ยวเสบายเหมือนหมากอื่น ชนแตกตื่นภาแซ่
กิตติศัพท์แผ่ฟุ้งจร นกรซึ่งตงชนใหม่ จึงได้นำมแพร่^๕ สาเหตุนาม
เช่น^๕นี้ ตั้งแจ้งในตำนาน ๖

(๑) ชาว ภาษาไทยเหนือแปลว่า ยี่สิบ

โคลง ๔

◎ ยี่สิบสองพิกิจเข้า

ภูธร

ทรงคชหมทองามงอน

สุกเกล้า

ราชบริพารสลอน

ตามเสด็จ

จากแพร่ชบวนคชเท้า

ไต่ข้ามน้ำยม ฯ

◎ ขึ้นคอยลงห้วยหมู

เลียบไหล่ เขานา

บุกป่าฝ่าพงไพร

ลักอ้อ

ลำบากทั่วภายใน

อกชอก ช้ำเขย

ช้างเหวี่ยงเพียงปางซ้อ

พักร้อนผ่อนกาย ฯ

◎ กรันขบวนถึงที่กัน

บันเขตต์

ระวางแพร่ลำปางประเทศ

ราชไชร

เจ้าบุญวาท^(๑)กัมเกศ

เกล้าประณต

แสดงพจน์เชิญหน่อไท้

ผ่านเข้าสีมาฉันท ฯ

◎ ยินเสียงสุโนกร้อง

เรียกรัง

อกพี่เพียบเพียงพัง

เผาร้อน

ยามเย็นแม่เยื่อนยัง

เตียงมาศ

เห็นแต่เตียงนุชซ้อน

อรุระให้หาเรียม ฯ

(๑) เจ้าบุญวาททวงศมานิต (บุญทวงศ ณ ลำปาง) เจ้าผู้ครองนครลำปาง

◎ เกรในไพร่ประจวบสิ้น	แสงสุ รียนพ้อ
ขบวนคชจึงบรรลु	เขตค้ำ
อุทานเปล่งสารุ	ถึงพลับ พลาแซ
เย็นเยือกเกลือกห่มผ้า	ปิดป้องปกคลุม ฯ
◎ หนาวลมห่มผ้าอุ่น	สบายใจ
หนาวฤดูผิงไฟ	อุ่นได้
หนาวอกฟุ้งสิ่งใด	บ อุ่น ได้เลย
หนาวอื่นหมิ่นแสนไซ้	ไปสู่หนาวอารมณ์ ฯ
◎ รุ่งเช้าขึ้นสู่ช้าง	เคียวต่อ
เที่ยงเศษถึงผาคอ	พักร้อน
คิดเทียบเปรียบถึงศอ	นุชนาฏ
งามยิ่งหงส์ยามก่อน	ขอตแสงวัยวนผ้า ฯ
◎ ราไผ่ยังไม่คล้อย	ลงหนัก
ถึงที่บางเบือย ^(๑) ซัก	ซื้อซื้อ
ตะแบกช่วยแบกความหนัก	ในอก ข้อยที่
หนักโคกไร้เสน่หั้น	หนักพันทนนาน ฯ
◎ แม่จางประทับร้อน	ในกลาง วิถีนา
นึกหวาดแม่แม่จาง	จิตข้า
ข้ากรับแสงทาง	ปลงชีพ เสียนา
หมครักจกอยู่ว่า	เหวเศร้าอีกโย ฯ

(๑) เบือยหรือปอยเป็นภาษาไทยเหนือ แปลว่า ตะแบก

◎ ราตรีมีมากด้วย	คารา
เปรียบประหนึ่งนัยนา	มากกลุ้ม
กลางวันพระสุริยา	มีเคี้ยว ควงแม่
แต่โลกนี้มีคกลุ้ม	เมื่อไรแสงตะวัน ฯ

◎ นั้่นนั้นมะนะแล้ว	มีสรรพ ธรรมเฮย
มากยิ่งการาระยับ	เพริศแพรว
ในจิตต์นั้นซิกลับ	มีสิ่ง เตียนา
แต่มาตราตราแล้ว	มนุษย์สันยิตี ^(๑) ฯ

◎ แม่เมาะกิดเมาะเจ้า	แจ่มศรี
เมาะอุ้นหมอนอ่อนมี	ลูกไม้
เราสามเมื่อราตรี	นอนร่วม เมาะนา
ลูกตื่นแม่ตื่นให้	ลูกน้อยคิมนม ฯ

◎ ชาวห้าพิจิกเข้า	ขบวนสาร เกร็เฮ
ยังหยุดผาลาตขนาน	ชื่อห้วย
โอ้อาสน์อ่อนนุ่มปาน	ไคลาต ไร่่นา
ผิวนุชบ่งตัว	อาสน์คล้ายผาแบ่ง ^(๒) ฯ

(๑) โคลง ๒ บทนี้คัดความจากโคลงอังกฤษ ของมิสเตอร์ฟรันซิสเบอร์ติลลอน

(๒) แบ่ง แปลว่าจัดหรือปู

◎ ตอนบ้ายทรงม้ารวด	ลุ่มติ พระบาทนา
จึงพระหน่อนาถขั้	ติเยศเจ้า
เครื่องเต็มยศชาวถนั้	ทรงเสด็จ
เสด็จประทับอัยอาสน์เข้า	สู่เบื้องลำปาง ฯ

◎ เสนาอำมาตย์ผู้	บริพาร ท่านนอ
บ้างแต่งตามแบบทหาร	แห่ห้อม
บ้างแต่งเครื่องนิลตระการ	อย่างมหาด เล็กแซ
งานอุททวยเทพลั้ม	แวดท้าวสักรินทร์ ฯ

◎ ถึงกาลกำหนดเจ้า	บุญวาท วงศ์นา
นำรูปเทียนถวายนาถ	หน่อไ้
อัญเชิญยุคลบาท	เข้าสู่ เวียงแซ
พระรับคำโปรดให้	เคลื่อนกล้อยขบวนคด ฯ

โคลง ๒

◎ ชนมากมวนุริบริว	ไ้ฤกษ์จึงให้ชัว
ให้ชัวขบวนคด ฯ	

โคลง ๔

◎ กองหน้าดาตาสัว	จินจาม
ตกแต่งตัวงดงาม	เงื่อนจัว
กลองตีปี่เป่าตาม	ฉาบตอก
มั่งกระรุชนั้รว	โปกไปบักขบวน ฯ

- ◎ สิ่งทีโตะโผเผ่นเลี้ยว ลำพอง
 อำโษฐางบับประลอง เล่นแก้ว
 กลอกเนตร์เหลือกโถมสยอง แสยะแยก ทนตंना
 คาบเล่นคายเล่นแล้ว กลุกเกล้ารุ้ดินน ๖
- ◎ ถักมาถึงม่านทั้ง หญิงชาย
 ชายเนตร์ย่างบาทกราย หักถัฟ้อน
 พื่อนพลางร่ำคำถวาย ไชเยศร์
 ไชเยศร์อย่างรู้ยอื่น ยอกยัยไกลองค์ ๖
- ◎ สุกม่านสบบหมู่เงี้ยว สักคำ ปตนา
 สักมภ์หัตถ์กรมร่ก่า มหริทกััน
 เฉยียงถือบุษปคำ รพนบ พระนอ
 จิตต์ที่คตก่อนนััน มละล้ามลายศุณย์ ๖
- ◎ พวกเจ้าแต่งเยี่ยงเจ้า เบาราด
 โปกศัรชะเตงตระการ นุ่งโก้ง
 ถือขอซึกอสาร กันสัป ทนนา
 ข้างส่ายขอสับโป้ง คชคร้ามคมขอ ๖
- ◎ ลูกข้างเชิงแซมซ้อย ชวนชม
 สามเชือกชุธงลม สบัตพลัว
 เจนหัตถ์จัตมาผสม ขบวนเสด็จ
 เติรเรียบตามรายรว เรียบเพียงพลเติร ๖

◎ เสียงแตรแต่แต่แต่	ทหารตาม
บ้าแบกอาวุธาม	วาบว่า
อกใหญ่ไหลผิงงาม	ทีโอ
ทรหอคคทนกล้า	เผด็จเสียนศักรุกษย์ ฯ
◎ พระชัยเนาโลหะตั้ง	เหนือสุพรรณ ภาชนเฮย
เนาณุกาญจนบรร	เจ็ดแพรว
ข้างาบมีมันหัน	พัคตร์ผิง หุเอย
ข้างสง่าพระงามแผ้ว	ผ่องแมนแมนสรרך ฯ
◎ ข้างทรงองค์เอกผู้	เพ็ญยศ
งามยิ่งไอรापท	ฟากฟ้า
หาญห้าวฮึกห่อนขยด	ขยาตเซียง สึงนา
สมพระเกียรติคิลกกล้า	สถิตเบื่องบัลลังก์ ฯ
◎ ผู้เคียรแทบสี่เท้า	สารทรง
พระพิเรนทรเทพ ^(๑) องค	รักษ้าว
นายร้อยเอกไชย ^(๒) ยง	ยวคยั้ง ยงนา
เราอีกนายแดงท้าว	ติดต้อยตามหลัง ฯ

(๑) พระพิเรนทรเทพ (เซช ยมาภย์) ภายหลังเป็นพระยาชมาภย์

(๒) นายร้อยเอกไชย บุญนาค ภายหลังเป็นหลวงประสิทธิ์ราชศักดิ์

◎ พระยาราชว้ลลภสร้อย อนุสิษฐ์^(๑) นานา
 หลวงอภิรักษ์ราชฤทธิ^(๒) คู่กัน
 กับนายจ่าง^(๓) ประชิด ชักหมวด
 มหาดเล็กตามหลามล้น คู่เก้าเคียงแซง ๖

◎ บัดถึงช้างหม่อมเจ้า สององค์
 บิยบุตรฤทธิกวิลทรง ต่อท้าย
 สุตช้างหมคชบวนคง เหลือแต่
 ดำรวจภูธรย้าย ยাত্রเยื้องระวังหลัง ๖

◎ กระบวนเค็รเกินทุ่งเข้า เขตต์เวียง
 ทวยราชภูริย์นรายเรียง เรียบหน้า
 ไปรยคอกคอกไม้เสียง สารุ สนั่นนอ
 แคว้นโห้โห้โห้จ้ำ ราษฎรฮิวโห้ตาม ๖

◎ ถึงคุ่มทรงพักแล้ว ออกพลับพลา
 ให้เหล่าเสวกามา นบไท้
 เจ้าหลวงอ่านสารา รับเสด็จ
 และเบิกอมาตย์ให้ ใฝ่เฝ้าเรียงทัว ๖

(๑) พระยาราชว้ลลภานุสิษฐ์ (อ้อจ สุภมิตร) ภายหลังเป็นเจ้าพระยาราชสุภมิตร

(๒) หลวงอภิรักษ์ราชฤทธิ (นกบุง วิเศษกุล) ภายหลังเป็นพระบาทสุรินทราชา

(๓) นายจ่าง (สาย ฌ มหาวชัย) ภายหลังเป็นพระบาทำเรอบริรักษ์

◎ รัชฎาภุกุญเจ้า	นกรถวาย
นิเทศตำนานหมาย	ซื้อตัว
ทรงตอบขอบใจหลาย	ท่านท้าว
เสร็จกิจพิธีท้าว	เสด็จขึ้นคืนสถาน ฯ

โคลง ๒

◎ กุ่มหลวงผจงจัดไว้	เจ้ากิตติจัตถ์ให้
ธยังอยู่สุราญ	จริงนา ฯ

โคลง ๔

◎ วันที่ชาวहनัน	เสด็จไป
ทรงเปิดโรงเรียนไทย	ฤกษ์เช้า
บุญวาทวิทยาลย์	ขนานชื่อ ประทานนอ
เป็นเกียรติยศแต่เจ้า	ปกแคว้นลำปาง ฯ

◎ โรงทหารพระเสด็จแล้ว	ทรงตรวจ ทัวแฮ
สินธพทรงเร็วรวด	ไต่เต้า
ทอดพระเนตรวัดหมวก	เงี้ยวจัด สร้างเฮย
แลปลาตแปลกเนตร์แก้ว	ผิผืนแบบไทย ฯ

◎ กรันรำไพบ่ายคล้อย	ลงถนัด
พระเสด็จระเห็ดสู่วัด	พระแก้ว
ครว้ทานกระบวณจัด	แห่ผ่าน ถวายนา
ไทรบาตรขรินทร์แพรว	ประดับลั่นแลวไล ฯ

โคลง ๓

◎ รุ่งเช้าพระภูบาล
เสด็จตรวจเห็นเรียบร้อย

สถานราชการใหญ่น้อย
ทั่วทั้งถิ่นสถาน ฯ

โคลง ๔

◎ กรันสี่โมงบ่ายไท้
สู่เขตต์วัดพระบาท
ขึ้นประทับราชอาสน์
ปวงอมตย์ราชภักเฝ้า

เยาวราช
เสด็จเต้า
บนพลับ พลานอ
ชนัดหน้าบัลลังก์ ฯ

◎ ขบวนบอกไฟจัดล้วน
คู่แห่กุมธูชกราย
ราชบุตรและเจ้านาย
เสียงบีเป่าเสียงจำ

ผจงถวาย
ออกหน้า
พื่อนเจ็ด ฉายพ่อ
แจ่มแจ้วจ้งหะเจน ฯ

โคลง ๓

◎ ที่ชาวแปดเพล
ทรงสินธพเพร็ดแพรว

สองนาฬิกาล่วงแล้ว
พยสียงองค์าเนิรขบวน ฯ

โคลง ๒

◎ บริพาห้อมแห่สล้าง
ชื่อชโลปางหลวง ฯ

เสด็จนมัสณวัคอ้าง

โคลง ๔

◎ พระจุตรูปเทียนน้อม
องค์พระแก้วตระการ
ศักดิ์สิทธิ์ตามตำนาน
ขอพระกรุณาเอื้อ

นมัสการ
สุทธเนื่อ
แบบเบื่อง เพรงพ่อ
โอบคัมภีพาล ฯ

◎ บ้านชมพูประทับร้อน กลางวิดี
 ยืนชื้อท่าบลมี จิตต์เศร้า
 หวนนึกตรึกถึงสี สไบสด
 นุชห่มสมสีเข้า พักตร์น้องงามเหลือ ๆ

โคลง ๓

◎ ทียี่สิบเก้าประพาส ตามถนนตลาดทั่วแล้ว
 เสด็จกลับที่ประทับแพรว ทิพไกล่ไพลา เทียงเฮย ๆ

โคลง ๔

◎ เจ้าลำปางอีกเจ้า บุตรหลาน ปวงเฮย
 รวมคณะข้าราชการ ครอบถ้วน
 บายศรีจัดตั้งงาน สมโภช พระแซ
 ประคิษฐ์ประคอยประทับล้วน ดอกไม้เมียงงาม ๆ

◎ ตามภาษาซึ่งเรียกใช้ ถวายขวัญ
 จัดกระบวนเบี่ยงหัน สู่ไท้
 บ่ายควายสุริยผัน เทียบเหลี่ยม เมรุแซ
 ให้เลื่อนกระบวนไล่ ล่วงพ้นมณฑลทวาร ๆ

◎ งามสครานกระบวนแห่ห้อม บายศรี
 กับคชหนึ่งเชือกมี เครื่องพร้อม
 ประทับด้วยหิรัญฉวี เฉวียนฉวัด งามนา
 เจ้านครมาน้อม นอบไท้ทูลถวาย ๆ

◎ สองชายคาบหอกเข้า	เคียงตน
ร่ำร่ายรายเรียงกล	เคิกสู
กลองปี่มื่อลวน	ไวว่อง หัตถ์เชย
ปวงราษฎรต่างกันรู้	เร่งร่นยลกระบวน ฯ

◎ กาลควรโอรสให้	ทรงธรรม
ทรงเครื่องครั่งยศจรัล	ออกท่อง
พระโอรสตันราชภูผัน	ตามพระ เสด็จเชย
ประโคมครึกเสียงกึกก้อง	ต่างก้มเศศถวาย ฯ

◎ พนกงานชายผู้เฒ่า	บังคม
พระบาทสมเด็จบรม	หน่อไท
จับสารอ่านยกชม	พระเดช พระนา
เปล่งร่ายถวายพรให้	เสด็จท้าวโดยเกษม ฯ

รำย

◎ ข้าเปรมปลื้มถวายพระ วรมงคลสวัสดิ์ ลากจูงมีแต่ไพฑูรย์ ยังมีแต่นาถ ศักราชขึ้นไศศรี เป็นวันที่ล้ำเลิศ กล้วยเกิดเครือคำสุทร พุทธเจ้ามาโปรดสัตว์ พระยาจักรรัตนสมภพ เป็นเจ้าลบแหล่งโลก อะโสภณสร้างธาตุชินสีห์ แปรทมิฬนปสีพัน มั่นปี่เตือนวันงามยามวันนิต์เหลือ ปางเมื่อยุพราชา โอรสาธิราชเสด็จ ระเห็จจากปราสาทปราสาท กรุงสยามราชนครมา พาเสนาอำมาตย์ มาประพาสมืองบน หนทางเคียรแสนยาก หลากห้วยแร่หินชา เขาโตหนาใหญ่

กว้าง ป่าข้างต้นดงดอน เสียงบ่างร่อนรือร้อง อสุรผัดก้องในป่า
 มั่นข้างลำยามคึก พลิกพลั่วเสียงควรสทก นกจุกชลุยกะทิงทีต ร้อง
 อออดเสียงวาง นกเค้าคางแมกมัต ยึดปีกอำผวาบิน ตามหลืบหิน
 ห้วยสี ผุ่งนางชะนีโหยห่ม กุ่มก่งไม้หย่อนย้อย พลงไอษรุกราง
 อีตอ้อย วังร้องกลางอรุณ ฯ

◎ สามสิบสองขวัญราชา จุ่งมาอย่าเรื่อรัง ทั้งข้อยถวายพร
 พร้อง เชิญร่ำร้องจุงมาตี พังมโหรีพิณพาทย พร้อมระนาดฆ้องกลอง
 เสียงลั่นก้องครันครัน ยามทูลขวัญปิ่นเกล้า เชิญพระขวัญเจ้าจุงมาตี
 แแบ่งใบศรีไ้ถวาย ส่ำหลายชั้นเสมอกัน ประดับด้วยพรรณบุปผาสด
 หอมรสเล้าละเมาวอน ช้อนแซมสอดคนยอตกาบ ทั้งกุหลาบดาวเรือง
 จำปาเมืองจำปาแขก ใส่ช้อนแซกช้อนกัน อีกเบญจวรรณเบญจมาศ
 ดอกหลายชาติหลายสี ยังจำปรัส่อน ทั้งยี่สุนคำแล พันกระแต
 จันทร์กิ่งซึก มณฑาอีกกลิ่นชวาท ดวงบุปผชาติกาษาตา การะเกต
 พิเศษล้ำ แลคำปวงเกียงทา เกตวาคันธหอมอ่อน ดอกช่อนน้อย
 กลิ่นดี ทั้งสารภีหอมสอาด ยี่หุบชวาทมลิลา กระดังงาหอมค่อน
 หอมเย็นเย็นกลิ่นสนธิ สลิตบานควะขาวไ้ ไซ้ชื้อดอกขจร แสง
 ทอซ้อนแดงลำเจียก ลาวเรียกดอกเกียเหมย ดอกบุปผาเผยหลายอย่าง
 ต่างฟุ้งกลิ่นเลิศล้ำ มีหลากหลายสุดพ้น จักพร้องพรรณนา ฯ

◎ โภชนาหารชูเยื่อง อันเป็นเครื่องรับพระขวัญ เนื้อหมูมัน
 บึงอ้าว หอมรสทั่วโรงชัย ของอันใดก็มีสรรพ ในขันศรีประคิษุ

ปีตนมแมวกายบน สนิทเชียงชนแ่งไว้ เหนือขันคอกไม้เหมาะที่
 มีกัทลิกลัยอ้อย ขนมหใหญ่่น้อยช่อน อิกบุหรีพันยากลุ่ม พลุคอก
 ห่มไบบาง จัตจีบวางไว้เลี้ยง มีหมากเมี่ยงทานยอง เชิญสามสิบสอง
 พระขวัญ แห่งทรงธรรมมาเสวย ข้าบาทเลยถวายชัย ขอเทพไท
 ทรงฤทธิ์ ประสิทธิ์ให้ชนม์ธนิยาว จวบร้อยชาวพรรษา พันโรคา-
 พารภัย ชัยชนะลางสวัสดิ์ จึ่งมีแต่ท่านไท่ สิทธิ์คงข้าบาทได้ กล่าว
 ถ้อยถวายขวัญ ฉะนี้เทอดู ๖

โคลง ๔

◎ กรณคำพรจบแล้ว

ตรัสตอบราชเสนา

ยินดีที่ท่านพา

พร้อมต่างตั้งจิตตั้ง

ราชา

ถึง

กันสู่ เรานา

ช่องชั้นเชิงเกษม ๖

◎ เปรมจิตต์เราคิดขึ้น

ยลท่านหนึ่งชนปวง

มาสิ่งคั่งหนึ่งทอง

เหตุเพื่อรับรองข้า

เต็มทรวง

เปล่งหน้า

ดาวจ่อ จันทรโย

แข่งข้อกันฉลอง ๖

◎ ทั้งผองจงสุขสัน

ทุกซ์โศกโรคทุกพรรณ

หนึ่งบุเรศร์ขอบเขตคัณฑ์

จึ่งท่านอีกอื่นได้

ถึงกัน

อย่าใกล้

จงขาด ศักรูแ

ตุจข้าไปหน ๖

◎ สารตำรังสลงจบแล้ว

เจ้าจับสายท้ายไกล

พันหัตถ์ราชบุตรไท

มีสนั่นลั่นเสียงเร้า

โคลง ๓

◎ พิธีรายน^๕เสร็จ

ราชาธิดามาตย์ข้า

โคลง ๔

◎ ลูกกุยเปรียบคู่เข้ม

คู่เปรียบเทียบเทียมแรง

ต่างคู่ต่างสำแดง

ปล้ำกอดสอดต่อยให้

◎ คนหอกถือหอกอ้า

คนตาบตาบคู่กำ

เกียงคู่เชิดชูรำ

กรายกริตเป็นเชิงชั้น

◎ ยามเย็นหม่ม่านผู้

จัดเล่นละคอนชัก

ถวายแด่พระทรงศักดิ์

แสดงจิตต์จงรักให้

บักใจ

ค่อมเกล้า

ท้าวครอบ สยามเขย

ให้ร้องบรรเลงถวาย ๖

เสด็จประทับเจดียงปมิช้า

บาทแผ่เรียงสลอน ๖

หมัดแขง

เรียวไกล

ผีหัตถ์

เหมาะเบี่ยงยอมลา ๖

กำยำ

เหมาะหม่น

ชวนพิศ

วิจิตรแท้แลเพลิน ๖

สวามิภักดิ์

แบบไซรั

เพื่อพลิด เพลินพ่อ

ประจักษ์แจ้งแท้ไท ๖

โคลง ๓

◎ วันสิ้นเดือนพฤศจิกายน	พระสุริยาบายน้อย
ทรงอัครวงมเข็มช้อย	เชิดหน้าชูกัณฐ์ ๖

โคลง ๔

◎ ม้าทรงงามเลิศล้วน	ชวนชม ยิ่งนอ
ฝีบาทฉิวเฉียดลม	พัดกล้า
อาชาชาติชุม	ชูศักดิ์
เหมาะอาสน์องค์เจ้าฟ้า	หน่อไท่สยามินทร์ ๖

◎ บ้านดอกบัวอยู่แคว้น	ลำปาง เวียงนา
เห็นซื้อดินฟ้าพลง	ละห้อย
ประทุมเทียบเปรียบถันนาง	ประทุมพ่าย
บัวโบกขรณีน้อย	หนึ่งนั้นอาบนาง ๖

◎ ขบวนม้ารืบไต่เต้า	ตามมรรค์ ราบแซ
ถึงวัดธาตุเสด็จอัน	ค่ายคง
เออราวกับแสวงสรรค์	นามเรียก แหล่งพ่อ
เหมือนทราบพระจักยัง	หยุดม้าแรมคืน ๖

◎ ฐานะที่หนึ่งไท่	ทรงสาร
ผูกเครื่องสัประคัมภำจัน	กูปซ้อน
รีบเก็บมิดิน	บรรล
จำกล่าประทับร้อน	ผ่อนช้างพอสบาย ๖

◎ เย็นแรมริมบ้านชื่อ แม่เมาะ หลวงนา
 ชีประหนึ่งมาแกล้งเยาะ ยั่วเย้า
 แสรั่งสีกิจจิตให้เหาะ หลาก เมียแฮ
 เออป่านนี้สองเจ้า หลับแล้วหรือไฉน ฯ

◎ เข้าขบวนกลาคลาคน คอยลุย ห้วยนา
 คชขับเค็รรวดจุก ไปช้า
 บรรลุปางจำปุย ตั้งพลับ พลาแฮ
 พอพักหายเมื่อยล้า จึงเฝ้าต่อไป ฯ

◎ ที่ตำบลปางหละ^(๑)ให้ หยุคผทม
 กายส่นข้าหนาวอารมณ์ จิตขัดข้อง
 เออชะอมจูงช่วยอม ความทุกข์ บ้างเทอญ
 ยิ่งยาตรยิ่งท่างน้อง ตูจแสรังสละนาง ฯ

◎ ที่สามธเสด็จด้วย พาชี
 ขบวนแะปางตีหมี่ ชิดห้วย
 อาหารรสแมคี่ กลายขึ้น
 เพราะนุชบ่อยู่ด้วย ภัษเพียงตีชม ฯ

◎ ยามเย็นยุพราชให้ แรมงาว บุรนา
 ตัว^๘ฟันคูราว บุรุษไซ้
 กายภายนอกนั้นหนาว สทกส่น
 ทรวงสิรันทอใหม่ หม่นเพียงเพลิงเผา ฯ

(๑) หละ ภาษาไทยเหนือแปลว่า ชะอม

◎ รุ่งขึ้นทรงชกเท้า
พอเที่ยงถึงบ้านไหน
เออนามถิ่นนี้ใคร
ประหนึ่งนะให้กู่ก้อง

◎ ครนถึงปางสักแล้ว
ชวนพี่น้องถึงสักร์
ขอเป็นที่สำนัก
เทวราชประสาทพรให้

◎ โผผวกายตนขึ้น
เสียงแว่วเสียงตุรราว
ผัวผัวถนัดดู
นึกว่านุชแน่นน้อย

◎ รุ่งวันคำรบห้า
เสด็จประทับอัยยาสน์คลา
งามคชเปรียบเอรา
เคียร่ายกรายสู่เบื้อง

◎ ถึงห้วยแห่งหนึ่งอ้าง
เหมือนเมื่อแรกพิพพบ
พี่แลเนตรน้องหลบ
คล้ายเมื่อเราพร้อมห้อง

กลางไพร
ชื่อร้อง
ข้างริ เรียกนอ
เรียกน้องกลางอรัญ ฯ

ธพัก แรมนา
เทพไท้
ร่มไต้ ข้อยเทอญ
ทุกข์ข้าบรรเทา ฯ

ชะนีกู่ ก้องแซ
เรียกข้อย
ข้าหวาด
นะให้หนักอนเคียง ฯ

ธันวา คมเขย
คลาตเยือง
วันเลิด สรวงพ้อ
เขตต์แคว้นแดนพะเยา ฯ

สองสบ
นิมน้อง
เนตร์พี่
แรกไต้สองสม ฯ

◎ ขับขจรคบาทเท้า	กลางผลู
แลลิวทิวพนมกุ	เยียมฟ้า
มรรคาแหวกกลางภู	ผากระหนาบ
ผาประคองกรฟ้อ	โอบน้อมเคียงทรง ฯ

◎ จรตลจนบ้ายไถล	หนึ่งนา พิกาชย
จิงลูบ้านแม่กา	พักร้อน
เมียมบักกามา	เต็มทิด ไต้ไฉ
พิจักบินร่อนย่อน	ร่อนแรมเรื่อน ฯ

◎ ตอนบ้ายขับม้าผ่าน	แลเห็น
ที่ตำรวจร้อยเอกเย็น	เช่นม้วย ^(๑)
เพราะไล่รูกเงี้ยวเป็น	สามารถ
สนองเดชภูเบศร์ด้วย	ชีพครั้งจำเป็น ฯ

◎ เย็นเช่นเต็นมาร์กเซอ	ชาติไหน
สวามิภักดิ์ตราบบรรลย์	ชีพไฉ
ควรเราที่เป็นไทย	จำเยี่ยง
ผิจะเหตุโอกาสไชร	เกิดแล้วไปสยอง ฯ

(๑) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ พวกเงี้ยวก่อการจลาจลในมณฑลพายัพ นายร้อยตำรวจเอก
เย็นเช่น ชาติเทนมาร์ก ผู้บังคับการกองตำรวจภูธรจังหวัด กุมตำรวจภูธรออกต่อสู้ ถูก
ฟันเจ็บขาด

- ๐ สี่โมงบ่ายยาตราเข้า พารา พระยาเส
พระยาเนนิกถึงตรา ก่อน^๕
แรกรักแม่เยาว์นา รียอค หญิงแม่
ปวงกิจจิตหลักลี เพื่อได้เชยนาง ๖
- ๐ ยามเย็นแลจากหน้า ต่างไป
สายเนตรบ่เห็นไกล หมอกกลุ้ม
เหมือนอากาศหายใจ ฟ้าถูก
จิตต์พี่ตั้งหอกหุ้ม ห่อไว้ม้วน ๖
- ๐ ที่หูกประพาสห้วง น้อยนาม หนองแซ
สรรพนกบินร่อนหลาม ลีวล้า
ต่างพรรณต่างต้อยตาม ก้นติด
บ้างโบกบ้างเล่นน้ำ ว่ายน้ำแลสลอน ๖
- ๐ นกกระสาอำปึกกว้าง โผผัน
นกเขวกแหวกเวียนพรรณ พฤษ์พร้อย
นกเป็ดดำเรียกหากัน อึงมี
นกอีโง้งโหยงต้อย ไต่เต้าตามแหน ๖
- ๐ ฝูงเป็ดบินเฟื่อง^๕พิน พุโทยม
ฝูงไก่อ้น้ำถาปโถม แทบฟ้า
ฝูงยางเสวตโฉม เจริญเนตร
ฝูงพริกแอบแทบหญ้า แหวกไซร้หากิน ๖

◎ พิศพรรณนกลากลั่น แลเพลิน

เรื่อนระเห็จเหิร	เรียกร้อง
ต่างนทต่างชนเชิญ	ซิดคู้ กัณหา
นกสวาทเรากลาคห้อง	อกแห่งระบมเหลือ ฯ

◎ ที่เจ็ตราเมศร์ไท้	จรตล
โดยคชยาตร์ตามถนน	ไปอ้อม
แหวะอาวาสพระตน	หลวงทุ่ง เอียงพ่อ
ทรงจุตเทียนนมสน้อม	เกศกัมบุชา ฯ

◎ แปดสิบเพิ่มแปดร้อย	พรรษกาล
ปรากฏตามตำนาน	ชกัษ
ตาเฒ่าหนึ่งคึกการ	กับมิ่ง เมียแซ
สร้างพระองค์ใหญ่ ^{ขึ้น}	เสร็จด้วยตนสอง ฯ

◎ แม่เราสองได้ร่วม	บำเพ็ญ
บุญแบบสองเฒ่าเป็น	แน่น้อง
คงไม่ถูกพราภกระเด็น	ยามสวาท เลยแม่
กรรมไฉ่เราจึงต้อง	โสภะเศร้าทรวงโถม ฯ

◎ ครันตะวันเที่ยงเศษน้อย สารทรง	
ถึงพลับพลาห้วยขง	ประทับร้อน
เมื่อสำเร็จเสวยองค์	พระเทียบ ยศแซ
^{ขึ้น} ชนประทับอัยอาสน์อ่อน	แอ่นเพียงอมรินทร์ ฯ

◎ เย็นแรมริมฝั่งน้ำ	แม่อิง
ไอ้ออกแม่เคยฟัง	พาดพ้อง
บัดนี้ทุกข์แทนหญิง	อิงอก พี่นา
ทุกข์หนักจักจิตต์ข้อย	ขุ่นแค้นเคืองเพื่อ ๆ

◎ รุ่งเช้ากระบวนผ่านแคว้น แม่ใจ	
ถนนผ่าบ้านเป็นไท	ซีกแท้
เออบ้านนี้หนีไป	คล้ายจิตต์ พี่จริง
สะคำซีกอยู่ได้แท้	ซีกซ้ายมาเหนือ ๆ

◎ ช้างทรงยุพราชไท่	เดชอคุลย์
เติรรวดเร็วแทบประมุข	สะระซอน
ข้ามเขาเขตต์ลำพูน	บมิเนิน
ถึงแม่เย็นประทับร้อน	ผ่อนข้างกลางวิถี ๆ

◎ แม่เย็นเย็นเปรียบด้วย	น้ามนตร์
รดแต่งเราสองคน	เหมาะสม
แสนสุขเมื่อยามตน	ถูกอุทก เย็นแฮ
เออนึกถึงบัดนั้น	สุขแท้ไต่ปาน ๆ

◎ เมืองพานแต่งที่ไท่	แรมพลาง
นึกอีกถึงวิวิห้านาง	กับข้อย
ชื่อชวนเทียบพานวาง	มงคลแฝด
มงคลผูกนางแน่นน้อย	ติดข้าเคียงสงวน ๆ

◎ พานบุรีเขตจรัลแคว้น	นวรรัฐ เหนือแฮ
ใต้ติกลำปางสกัต	กิดกั้น
ลำพูนเขตต์มาพลัต	แขวงอยู่ กลางนา
พานพลัตโตตเถยวณั้น	เถยวกล้ายั่วฏ ๖

◎ ที่เก่าเข้าหน่อไ้	ทรงคช จำเนียรแฮ
ไปเนิ่นพานบุระหมค	เขตต์เก่า
เจ้าอินทวโรธ ^(๑)	สุริยะ วงศนา
รับเสด็จพรมแดนเจ้า	เกศกัมมอัญเชิญ ๖

◎ ห้วยทรายขาวประทับยัง กลางวัน	
วิเวกอาศัยสรพ	มิ่งไม้
เออทรายเศวตเทียบทัน	ฉวีบุช ใต้ถุ
จากขหมคขาวไ้	ชิตน้องนวลจาง ๖

◎ ที่ประทับแรมแต่งตั้ง	ริมทาง น่านา
ห้วยช่านช่านคณิงพลาง	สร้างเศร้า
นีกแรกจุมพิตนาง	กายช่าน สุขจริง
สรว่มสอดกอดกลิ้งเกล้า	กระแหะน้องเพียงทรวง ๖

(๑) เจ้าอินทวโรธ (เจ้าผู้ครองนครเวลานั้น)

◎ ที่สืบหน่อพุทธเจ้า	ทรงหัก ถิ่นา
เค็รเลียนปาก่อชัญ	ชื่อไซ้
ประสงค์เพลิงรุ่งลุกจัต	จำก่อ
รายรักเริ่มแล้วไซ้	ห่อนต้องก่อเลย ๖

◎ แม่ผงนามเรียกร้อง	สายคง กาแซ
นึกเปรียบแบ่งเสกประสงค์	พ่อชู้
ไม่จำจักมีผง	ผูกเสนห์ พี่เลย
แบ่งเสกใดจักสู้	โอดเจ้าอนผัว ๖

ร้าย

◎ กองตำรวจภูธร แลสลบสลอนเค็รนำ ทหารกำยำเค็รเรียบ
 เหยียบพสุธาครืนครืน ต่อนั้นข้าราชการ นายทหารตำรวจ รวดนำ
 หน้าม้าทรง ถัดพระองค์ราชภักดิ์ ล้วนชั้นอัศวจักรวรรค์ เลือกแพก
 พรรณแผกเทศ เนตรยามยลย่อมชม สมพระเกียรติราชา ครั้นชบวนคลา
 ถึงทวาร เวียงตระการแต่งธง บงหมู่ราษฎรช้อง โห่ก้องถวายเยวราช
 ผ่ายสีนาคส่งเสียง เปรี๊ยะบังโครมคะกริก อธิภัยสืบเอ็ดนัด กำนัน
 ขัตติยกุมาร ไทยเมืองทยานยักเยียด หมู่เงี้ยวเบียดกันมอง ย้าวนัง
 ของจ้องชะเง้อ มูเซอกลุ่มมุ่มมู พระภูธรหน่อไท่ ยกหักถนัดเหนือเกศ
 ไหว้ นอบน้อมนิยมชม ๖

ไกล ๓

◎ ธเสด็จประทับพลับพลา จนสุริยาบ่ายคล้อย
 จึงเสด็จโดยบาทน้อย ไต่เท้าตามถนน ๖

โกลง ๘

◎ สมเด็จพระเจ้าเมศรีไท้	นายพล จเรชัย
เสด็จตรวจเขียงรายพหล	หักเสียน
แลอธิกพิลึกกกล	เคิกพะ พ่ายแฮ
ปราบเหล่าโจรเงี้ยวเหียน	หมกสนมลายศูนย์ ฯ

◎ กลางวันประทับห้วย	สันทราย
ไฉนจักมีวันวาย	โคกเศร้า
นารีหมื่นแสนหลาย	หลากคจ ทรายแม่
สรรพคนคล้ายเจ้า	โลกนี้มีฤ ฯ

◎ ถึงวันเจ็ดยอกไถ่	เมืองเขียง รายแฮ
ขบวนจัดตั้งรายเรียง	เรียบแล้ว
แห่นาเสด็จเข้าเวียง	บมิเห็น
ทรงอัครดำเพริศแพรว	ย่างเยื้องตามถนน ฯ

ร่ำ

◎ วันรุ่งขึ้นภูบาล สถานราชการน้อยใหญ่ ให้ทรงตรวจ
สำเร็จ ทั้งไต่เสด็จทรงมนัส วัตถุประสงค์กลางเวียง เรียงทองสอง
อาวาส อีกประพาสตลาดเงี้ยว เลี้ยวลคไปตามถนน จนแสงโสม
ส่องจัด พระจึงรื้อรับกลับ มายังพลับพลาพลัน ครั้นถึงสี่โมงบ้าย
กรายกรออกหน้าพลับพลา เพื่อทักนากะบวนแห่ ครัวทานแสนเสียง
เทีร คุเพลินตาน่าชม น่านิยมรูปสัตว์ สารพัดผูกงามงอน ยังแล

พ่อนพ่อร้อง สร้อยส่งเสียงถวายชัย ไทยเมืองมูเซอร์เงี้ยว เลี้ยวตก
หลามเข้าชบวน มวญมากหลายภาษามี ล้วนยินดีจึงรัก สวามิภักดิ์
แด่พระเจ้า อยู่หัวเดชปกเกล้า ไพรฟ้าอยู่เย็น ฯ

โคลง ๓

◎ กรนคำแห่ดอกไม้เพลิง เรืองรุ่งจุกกระจ่างจ้า
แสงควบเตือนสว่างหล้า ขยับสิ้นแสงพลัน ฯ

โคลง ๔

◎ วันจันทร์แจ่มต้น เต็มดวง
บงหมุ่การาปวง แวดล้อม
สะศิกุเจ้าสรวง เปเล่รัก มีเฮ
ทาวคุจบรพารน้อม นบเกล้ายอมกลัว ฯ

◎ อันตัวนุชนาฏแม่น จันทร
หญิงอื่นจุกการากร ใหญ่น้อย
จักเผยอแข่งศรีสมร สมรขับ ลุ่มซา
หญิงอื่นเทียบนุชต้อย ท่าสันสีจาง ฯ

◎ นางเองแม่เปรียบทวย ดวงเดือน
ฉิวพักตร์เจ้าไปเดือน เจือนแพ
จันทร์รัศมีเพื่อน ยามลุ่ม แรมแม่
แต่รัศมีนุชแล้ว นิตยต้นเพ็ญพูน ฯ

◎ กิตติประมุขเปรียบนุชตัวย ดวงไถง

อันส่องสอดแสงใส	สว่างหล้า
แม้อาภิตยตกไป	สกลมิต จะน้า
แม้นุชห่างฟ้าว่า	จิตต์คลุ้มกมลหมอง ๖

โคลง ๓

◎ รุ่งเช้าทรงคช	ลกลื่อนนิรมผิงฟ้า
ไปเน่นเคียรลู่ฟ้า	พระพร้องนามขนาน ๖

โคลง ๔

◎ ยามนมัสการพระเพียง	คุหา
หวนระลึกถึงเรื่องชาว	แต่งไว้
เมื่ออโศกนาลักบุษบา	มาสู่ ถ้าแฮ
จักแต่งคุหาได้	ลุล่วงงามคม ๖

◎ แม้อามพันตรี	เช่นไร
จักคายทองอีกโย	เล่าน้อง
ตัวนางสถิตที่ไหน	ประทับที่ นั้นแม่
สมรอยู่แล้วจักต้อง	แต่งแต้มอีกฤฯ ๖

◎ กลับทางเรือล่องน้ำ	แม่กก
ชื่อสถิตจิตต์พี่ฟก	ชอกช้า
น้องมาจกอิงอก	กกกอด พี่นา
กกจกกลายกลับกล้า	สระแก้วกลางสรวง ๖

โคลง ๓

◎ วันที่สิบสามธันวาคม สूरียายังอ่อนเช้า
 กชอาสน์ยุพราชเจ้า ยาตร์เฝ้าจากเขียง รายเฮย ฯ

โคลง ๔

◎ เทียงเศษหยุดประทับข้าง แม่ก่อน บ้านนา
 ผืนไผ่ไขว่หาสมร ตูจข้า
 กรกว่าเปล้ากอดถอน ฤทัยเจ็บ จริงแฮ
 รุสสีนีกละอายอ้า ไชว่กว่าหลม ฯ

◎ เจริญถึงห้วยถนัค ช่านหลวง นามพ่อ
 ทรวงช่านช่านแสนทรวง โศกซ้อน
 ประหนึ่งไกรลักปลิดดวง ใจทอด ทังนา
 รวยราครุมร่าร้อน ช่านข้าทรวงโถม ฯ

◎ ไปงูเพื่องที่ไท่ ธพัก เสวยแฮ
 ภูประคุดปรากการยักษ์ ก่อเกล้ง
 เพราะอสุรคิกลอบลัก เคียงเสนห์ นุชแม่
 ยามบ่สมคึกแสรัง กักน้องหลังภู ฯ

◎ แม่สวยสรวยจักสู้ แม่สาว พี่ฤ
 ปรางแม่ขาวยิ่งขาว ไซ่ต้ม
 ศรรามเปรียบขนงราว ตามพี่เปรียบ มาศแม่
 มฤคเนตรสบเนตรกัม หน้าม้วนเมินอาย ฯ

- ◎ ที่สืบหาว่าระตึง พลับพลา
 ตำบลเรียกสันกำแพงปลา ชื่อซู้
 แม่ไปอีกมากรา ตรีกัก
 ชุบเพราะโคกนิตยจะนี้ กิ่งกำแพงปลาเทียม ๆ
- ◎ ยิ่งเถิดคืองี้เศร้า ทรวงรัน ทดชื่อ
 แลสบเนตร์แต่สรรพ หมูไม้
 หวังเพลินเนตร์บ่หัน สิ่งเพลิต เพลินเลย
 จนลุป่าก็ไต่ แอบเข้านอนกราง ๆ
- ◎ กลางคืนหิมะหยดย้อย ราวฝน ตกแซ
 เขือกเย็นทั่วทุกคน ขตุคู่
 คุประหนึ่งฟากฟ้าชล เนตร์หลัง
 ช่วยโคกด้วยเขมรรูผู้ ไร้ไร้ไกลสมร ๆ
- ◎ ธันวาคมล่องแล้ว วันเรียง สิบหกแซ
 ภูวนาถแรมที่เวียง ป่าเป้า
 ควกรักพักพลเกรียง ไกรอยู่
 แม้อยู่จริงจักเข้า เรื่องแท้เจียวหนา ๆ
- ◎ ทหารกรายิ่งแข่งเข้ม ชิงรางวัลเซย
 หวังถูกตรงศูนย์กลาง นับห้า
 พี่หมายที่ไฉนาง เลงรัก
 ถูกเหมาะกรฟ้อ้า โอบน้องเนาทรวง ๆ

- © รุ่งผ่านบ้านปางว กลางวิถี
 หาพืมานฉิมพลี บ่ไ้
 แม่พระยาครุฑมี พัก
 วานถาปถาสู่ไ้ รับน้องมาเคียง ฯ
- © หยุคเสวยริมบ้านแม่ เจ็ยรี ยกเซย
 ตามสญปณคีรี เชิตซ้อน
 แม่จิงเช่นภาคี ปอบอยู่ นีนา
 ไตรรัตนเคชคงต้อ เกล็ดสันฤทธีมลาย ฯ
- © ที่โป่งน้ำร้อนนาถ ประทับแรม
 อุทกกำถันแกม เก็ดไ้
 อันรักถุกทุกซ์แถม จักไม่ เก็ดถา
 ไพราคเผาผากใหม่ อกร้อนเรียมเตรียม ฯ
- © ที่สับแปดทางไ้ข้าม สันบร พตพ้อ
 ปรากฎนามเขาบัน ย่านน้ำ
 ฝอยอุทกกัน สำเรจ แล้วนา
 ไยอุตส่าห์แสรังห้า หั้นช้อยจากเรือน ฯ
- © เติรเบียดบรรพตข้าม ลำธาร มากเซ
 พักผ่อนกระบวนสาร ป่างอัน
 อันอิติอุระพีราน เรียมเยะ เจียวแม่
 หากราชกิจไ้กั้น กิดต้อจจำจร ฯ

◎ เย็นนอนโป่งป้ออ้อ	กลางพน
พนเหลือบเหลียวแลยล	แต่อ้อ
อ้อล้อมประจุกคน	ทำค่าย
ค่ายกักใจยอมท้อ	ทเวศเว้าหานาง ๖

◎ ห้วยหนานสีกใหม่เศร้า	ใจวน จริงนา
สุกกิตทำโหยหวาน	เห่ร้อง
โละเห่โละหีกกรวญ	ทิดคร่ำ คึงแม่
ลงพีสีกสิน้อง	หลีกหน้าหาผัว ๖

◎ ชรอยหนานสีกใหม่นี้	หากรอน ใจเซย
ป่วนจิตต์เจ็บจำมรณ	เผ่นห้วย
ผีพี่เจอะเจ้าจร	จากแพก เห่แม่
เรียมจักโคตห้วยท้วย	ทิดได้เป็นสอง ๖

◎ ห้วยชุมภูพักร้อน	ผ่อนกาย
ภูสลับซับซ้อนหลาย	ช่วงชั้น
ดูไปก็คล้ายลาย	ฉากหน้า เตียงแฮ
เป็นฉากจริงกันจะนั้น	ไปซำถึงนาง ๖

◎ ถึงคอยสระเกศเจ้า	ณเรบัว
ยลสบแว่นแก้วมัว	สระเกล้า
หากพี่ทักนาตัว	น้องสระ พี่เซย
ฤาพี่จักแฝงเจ้า	หากลั่นกลเคียง ๖

◎ วันที่สิบเช้า	สองนา พิกาชเย
สมเด็จพระโอรสา	ธิดาเจ้า
ยุรยาตร์จากพลับพลา	ลงสู่ ปราสาท
เจ้าอุปราช ^(๑) นอบเกล้า	นบหม่อมบังคมกัล ๖
◎ อัญเชิญพระบาทไท่	หน่อเกษัตริย์
ทรงเปิดถนนพังคัต	ใหม่ไชร์
ถนนแก้วนารัฐ	ประทานชื่อ
เป็นเกียรติยศให้	แก่ผู้อำนวยการ ๖
◎ การพิธีเสร็จแล้ว	หน่อไท
ทรงอัครวีรบริบทไป	ไปยัง
จนถึงพลับพลาชัย	ตำบลแม่ กาวนา
จึงจัดกระบวนตั้ง	แห่เข้าในเมือง ๖
◎ ทรงเครื่องเต็มยศได้	เวลา ลุแก่
ออกประทับหน้าพลับพลา	ฝรั่งเผ่า ^(๒)
เสร็จเสด็จสู่เกยชล	ประทับราช ยานนอ
จึงอมาศัยโดยเสด็จเจ้า	แห่หม่อมล้อมมา ๖

(๑) เจ้าอุปราช ต่อมาเป็นเจ้าแก้วนารัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

(๒) ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็น “แล้ว” ซึ่งลัทธิไม่
รับกัน เข้าใจว่าคงพิมพ์ผิด แต่ในต้นฉบับซึ่งเก็บรักษาไว้ที่กองวรรณคดี
และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เป็น “เผ่า”

ว่า

◎ งามคราขบวนเยื้องยาตร์ งามตากาษาขบวนเตีร เพลินพิศ
 ขบวนชวนยล จิงจรถลนำหน้า ถับถึงพะม่าทั้งมวญ ประเลรัญจวน
 ให้ฟัง ต่อหลังมาถึงเงี้ยว เตีรกายเกี่ยวแกมกัน ทุกพรรณเตีรเป็น
 ชนัต แตรวงขับบรรเลง ทำเพลงเตีรหลายอย่าง บ้างต่างต่างเพลง
 ภาษา ถึงพลากรกระบวนยุทธ์ รีบรุกเรียงจัตูรตน ถัดพลมาถึงเจ้า
 ขั้บคชเข้ากระบวนจร นำภูธรคำเนิรสทวก มีทั้งพวกครุณบุรุษ ยุค
 คาบหอกหัตถ์ห้อม ล้อมพระยุรยาตรา พวกปี่ชวากลองชนะ ประโคม
 กรีกก๊กก้อง เลื่อนลั่นท้องทิวลู่ ยังอีกหมู่เทียวธวัช สดับปลายปลิว
 อยู่ระยับ สดับสีพรรณต่าง ๆ ล้วนหลากหลายอย่างหลายประการ ถึงราชยาน
 บัมิข้า หน่อเจ้าหล้าเลอบล โทแถวพหลแซงข้าง บ้างแข่งแย่งกันมา
 อีกอาชาหม่อมเจ้า สององค์เท่าไ้ต่างม ข้าในกรมตามติดไท ต่าง
 ไ้เท่าต่อไล่ ล่วงพันมรรคา ฯ

โคลง ๔

◎ พาราล้วนประทับท้วย	รงเทียว
ผ้าหลากเหลืองแดงเขียว	ม่วงจำ
ราษฎรเบียดแน่นเหลียว	แลสบ
องค์พระหน่อเจ้าหล้า	ต่างน้อมนิยมแล ฯ

◎ ขบวนแห่เสียงสนั่นล้า	เลอโพนม
เสียงสีนาคกรีนโครม	เกริกก้อง
พั่งราวจักเหินโหม	หักเคิก
เสียงโห้ฮัวแซ่ซ้อง	ลั่นพันดินไหว ฯ

◎ ไกลถึงจวนแห่งข้า หลวงใหญ่^(๑)มณฑลนา
ซึ่งจัดให้หน่อไผท ประทับยัง
ราชยานเทียบเกยไชย ฐเสด็จ
ยุรยาตร์โดยบาททั้ง หมดเท้าตามองค์ ฯ

◎ กรันทรงผ่อนพักแล้ว ออกพลับ พลาพ่อ
ชนสู่บัลลังก์ระยับ แต่งไว้
ปวงข้าบาทค่านับ นอบเกศ
เค็รผ่านเรียงตัวให้ หน่อท้าวทรงยล ฯ

◎ ทุกตนผ่านเฝ้าเสร็จ สรรพลง
เจ้าราชสัมพันธ์^(๒) ออกหน้า
โอมอ่านพจนชัยมง กลเลศ
ถวายหน่อพระคิลกหล้า ขอบแคว้นแดนสยาม ฯ

◎ งามของถวายเอี่ยมล้วน เงินตระการ
เป็นรูปแก้งแผ่นทยาน เหยียบมัน
หลังสุนัขตั้งตำนาน ท่านกล่าว
ว่าแปลกเป็นนิมิตจะนั้น จึงสร้างเมืองลง ฯ

โคลง ๓

◎ กรันพระองค์อาร์สตอบ ขอบจิตต์นับแต่เจ้า
ครองเขตต์ตลอดข้าเฝ้า เสด็จให้คืนสถาน ฯ

(๑) เวลานั้นเจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชย กัลยาณมิตร) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล

(๒) เจ้าราชสัมพันธ์

โคลง ๔

◎ ที่ภูบาลสถิตล้วน	ควรรชม ยิงนา
ทั้งที่ประทับประทม	คาบผ้า
ผนังแลหลากสี่ผสม	สี่สลับ
การจัดเป็นเกียรติอา	โอ้แท้แท้ไผท ฯ

โคลง ๓

◎ ข้าหลวงใหญ่พ่าย	จัดที่ประทับท่านไท่
เข้าแบบยุโรปให้	สุคคล้ายแบบจริง ฯ

โคลง ๔

◎ วันที่ชาวเอ็ดเข้า	เยาวรา ชาเฮย
ทรงรถเทียมอาชา	สี่เท้า
ขับเร็วเร่งในพา	รานพ ราชรุฟ่อ
แวงเสด็จทรงเยี่ยมเจ้า	ครอบแก้วนเซียงอินทร์ ^(๑) ฯ

◎ หน่อนรินทร์เสด็จตรวจทั้ง โรงทหาร	
เริงรุกอาจณรงค์ราญ	พ่ายแพ้
ทั้งตำรวจผู้ผลาญ	โจรราบ
ชนคิตทุกจริตแล	ไม่พันราชทัณฑ์ ฯ

◎ ครันแสงตะวันบ้ายคล้อย ภูบาล	
เสด็จประพาสถิ่นข้างसान	ข้างบัน
อีกข้างรัชฎาตระการ	แต่งประติษฐ์
ลายสลักเป็นเชิงชั้น	หมคล้วนควรรชม ฯ

(๑) คือเจ้าแก้วนารัฐ เจ้าผู้ครองนครเข็ญใหม่

โกลง ๓

◎ วันรุ่งขึ้นเวลา
พระเสด็จขบวนรถเข้า

◎ ทุกสถานราชการเสด็จ
ราชรถขับทวิม้า

โกลง ๔

◎ ภูบาลทรงพร้อมเครื่อง
อิสริยาภรณ์ว่าว
สามโมงบ่ายเศษราว
ทรงเครื่องเรื่องระยับแล้ว

◎ จิงยุรยาตร์ออกท้อง
เจ้าอมาตย์เสนานันต์
ประชุมถวายพระวรวงษ์
พานรัชฎ์จัดครบแก้ว

◎ มีพร้อมบุบผชาติซ้อน
อีกสรรพโภชนาหาร
ทั้งเมี่ยงหมากรองพาน
ผจงแต่งไฟจิตรถ้วน

◎ ข้าหลวงใหญ่และเจ้า
ทั้งอมาตย์บุตรหลานสลอน
จะเพาะพัศตร์พระภูธร
ฉันทะมอบบุรุษเถ้า

นาฬิกา สามเศษเข้า
เขตต์กั้นปราการ ๖

ทอดพระเนตรเสร็จไปเข้า
ริบรันคั่นสถาน ๖

ยศชาว
วับแพรว
เครื่องเศษ โมงนา
เหมาะได้เวลาถึง ๖

พระโรงพลัน
แน่นเฝ้า
หน่อนาถ
ลำดับชั้นนายศรี ๖

สลักระการ เนตรจรัส
หลากลั่น
คำสุก
ครบสิ้นสิ่งปวง ๖

ครองนคร
สลัเฝ้า
ทูลบาท พระนา
กล่าวจะนันทูลขวัญ ๖

ว่า

๐ ศักราชอันใสศรี เป็นวันดีแวนยี่ง เทพไทยมีมหิทธิศักดิ์
 อัครมหาสุริยเทวบุตร ตนใหญ่รุกเข้าสู่ อยู่ณห้องยามตี จันทรมีศรี
 ย้ายถูก ลูกชื่อว่ามหาชัย อังการไปสู่เมฆ พิเศษโคบกลาย ศุกรเสาร์
 ย้ายไปนา ภูกราชอุทมาสน์ พฤษชาติอุทกมหา ชัยราหูไปเป็นคู่ พุ
 เข้าสู่เมฆน สุนทรบวรมีมิตร์ อาทิตย์ไถ้อุสา ลักษณะมหาโชคตี
 วันนั้นเหลือประเสริฐ เป็นวันเลิศชัยชนะ เป็นวันพระปราบศัตรู
 สัพพัญญูทรงแท่นแก้ว ปราบแพ้แล้วหมู่พล มารอันผจญมงคลการ
 ทำนยอเป็นวันดี หีบบายศรีหลายสำ หือเป็นลำดับสลับ ประดับ
 ไปด้วยบุบผาพรรณ อันหอมรสละเมวอน บักแซมซ้อนนอยดกบา
 มีทั้งกุหลาบดาวเรือง จำปาเมืองจำปาแขก จัดซ้อนแซกซ้อนกัน
 เบญจวรรณและเบญจมาศ ดอกหลายชาติหลายสี ดอกจำปีหอมอ่อน
 ดอกยี่ล้นคำแล พันกระแตจันทรกิ่งซีก อิกมณฑาชวะชะวาด เสาวรส
 ชาติสีงาม บุปผาหลามหลากมี ดอกลีลาลาวร้อง คนที่ห้องในวัง
 เรียกกันว่าซ่อนกลิ่น หอมเย็นฉ่ำกลิ่นหวาน ดอกบานควะหอมอ่อน
 ใต้เรียกขจรนนไชว้ แสงใสคือลำเจียก โยนกเรียกเกียกเหมย บุปผา
 ผอกลงสนอด คุคาตาขะสะพรั่งพร้อม เพื่อว่าจะแตงน้อม นอบเกล้า
 ทูลขวัญ ฯ

โคลง ๔

◎ อันโกชนเอมโอบรู้ล้วน หลากที

จัดแต่งเคียงบายศรี เสรีไว้

เชิญขวัญพระภูมิ อย่าเนิ่น

จงเสด็จบริโภคน้ำ อิ่มสิ้นสิ่งสรรพ ฯ

ว่า

◎ พระนักรักรมเหสีเอก มาต้องเขตต์พารา เครื่องบูชา
รับมิ่ง มีหลาสิ่งหลายอัน เคียรสุกรมันตัมใหม่ ใส่โตกใหญ่จัดแสดง
มีทั้งแกงและตบตัม สุกเปื่อยลัมพานแถม มีหมูแนมไส้กรอก บมิ
ยอกหลายกระบวน เนื้อปิ้งหวนตัดสอด เข้าชาวปลอดบวิสุทธิ ตั้ง
คอกพุงงามอน นึ่งสุกอ่อนรองพาน ขนมน้ำตาลหวานจะจ้อย
ขนมน้ำอ้อยเปียกสาคุ เข้าตุ๋นแกมน้ำมะพร้าว กล้วยเขียวขาวกลืน
ถนอม ทั้งกล้วยหอมกล้วยดิบ บแห่งลิบสุกงามดี จัดบายศรีทุกเยื้อง
สรรพครบเครื่องทูลขวัญ บุหรืพันยากลุ่ม พลุคอกหนุ่มใบบาง เจียน
จีบวางพร้อมเสียง อีกหมากเมี่ยงเรียงรอง ในพานยอยอดเหมาะ
มะพร้าวเจาะคุตระการ น้ำหอมหวานเย็นใจ โกชนอันใดจัดแล้ว
เพื่อรับพระมิ่งแก้ว หน่อเจ้าจอมสยาม ฯ

โคลง ๒

◎ สามสิบสองขวัญท่านไท้ มาเถคจงอย่าไต้

อยู่คู่ท้าวคงแดน ฯ

ว่า

◎ แสนวิเศษจอมขวัญ อย่าแผ่ผันเที่ยวเล่น อย่าลนเิน
ระหกระเหิน อย่าไปเพลินอยู่เงิน เขาเขินเหวหิตถ้ำ อย่าไปล้าในป่า
ที่อาศัยเสือหมี ทั้งยักษ์ผีผิง และคงโขลงช้างเถื่อน รมมีเพื่อน
จะตกใจ ยินสัตว์ใหญ่สัตว์น้อย ยามคำกล้อยจิ้งหรีดร้อง เสียงสนั่น
ก้องแดนไพร เสียงแมลงโยเซ่ซ้อง เสียงดังร้องโหยคราง ยังเสียง
บ้างค่างมี ทั้งอสนีผีโป่งป่า เวลาคืนมืดค่ำ เสียงพลิกพลาปูนกลัว
ขวัญจะระรัวส่ายสั่น อูระเจียนลั่นเป็นผงผุย นกจุกชะลุคะทิ้งทิด
จากร้องอีกเสียงวาง นกเค้าคางแมกมีบ อยู่ตามหลืบคอยคอน หมา
ป่าหอนว่าเล่น วึ่งเต็นโตคยีนยล แม้ขวัญดลพบไซรั มักจักไล่ขบกัด
ในแนวซำถ่านกว้าง ผุ่งซ้างมากมวณมี ผุ่งชะนีโหนหย่อนห้อย เกาะ
กึ่งย้อยอวยคราง อย่าไปกลางแดนไพร ป่าไม้แกมแรดหมี อย่าไปอยู่
แกมฟาน เสียงเพรียกขานโหวก้อง เสือโคร่งร้องสยองเย็น ขวัญ
อย่าเร้นในดง อย่าละเลิงหลงที่โถงกว้าง ตามหว่างเว้งเชิงผา พฤษา
หลากแกมแซม แซมคาและหญ้าแฝก ลมพัดแยกกวัดไกว ปลายใบ
หั่นเนือกน้อม ควันหมอกอ้อมโอบทอ้ง ท่งท่าหมองหม่นใจ ขวัญ
อย่าไปจมทราย ชายพระสมุทรคลื่นใหญ่ ฟองเต็นโตเป็นเปียว หัน
แต่น้ำเขียวขอบฟ้า ลมกล้าฟาดฟองเพื่อน เงือกงูเลื้อนมาตามคลื่น
คุน่ำตื้นน้ำกลัว คุน่ำระรัวตกใจ สิ้นรุไหลใช้ตัน คลื่นใหญ่เกรงละครัน
ทุกเช้าคืนวัน ฯ

โกลง ๓

◎ ขวัญภูธรขอเชิญ มาฟังเพลินระนาดฆ้อง
พิณพาทย์ศัพทกีก้อง แจ่มแจ้วดุริยางค์ ฯ

ราบ

◎ ฟังเบิ่งมางกลองแขก จะเข้แซกซอสี กระจับปี่วงเวง
บรรเลงส่งเสียงวอน คุจละคอนฟากฟ้า เลอลบหล้าแดนดิน ขวัญ
ภูมินทร์อย่าเนิ่น อัญเชิญมาครบงาม ยามเมื่อพระราชา ยাত্রา
เจียนจากห้อง ทั้งแตกต้องลมเซย พระกบ่เคยยุยวาทร์ จากปราสาท
วังใน ยามกลางไพรประเวศ สู่ท้องเทศหัวเมืองลาว ท้าวจำพหม
ป่ากว้าง ทรงนั่งช้างกระเทือน บ่เหมือนเคียวกำปั่น พ้าร้องลั่นขวัญ
หาย หนีจากกายพระบ่แค แม่ไปอยู่ที่ใด เชิญมาไวอย่าช้า พระ
เสด็จมาคราวนี้ เสด็จบารมีปกเกล้า หมู่ข้าเฝ้าทั่วไป ในประเทศ
ลาวเฉียง ชนในเวียงและนอก จัดกันออกท้าวหน้า ทำพลับพลารับ
นารถ ผู้ฉลาดการโยธา ชิดเขียนมาเป็นอย่าง ทางประจันตะเขตต์
หนไกล บ่เหมือนในมหานคร ไม้ไผ่ซ้อนแซมรอง บ่เหมือนท้อง
พระโรงเลย ธบ่เคยจักต้อง พักห้องแฝกแซมคา ยามราชาประพาส
เชิญนารถมายังยับ ประทับตามข้าบาท แต่งถวายกลาตามทาง พระ
อย่าครางกริ้วโกรธ ขอธโปรตกรุณา เมื่อมาถึงบัดนี้ ที่นครแล้ว
สรรพเสร็จ เชิญพระเสด็จประทับ พลับพลาระยับจำญกรัน อัน
ข้าบาททั้งหลาย ผจงจัดถวายในเมือง มุงกระเบื้องหลายหลัง ยังฝา
กระดานตระการตา อันพระยาสุรสีห์ มียศหากเคยทำ เหมือนพระโรง

ค่างามบ่เศร้า เชิญพระเข้าบรรทม ข้าบาทนิยมแฝงไฟ ในเบื้องบาท
 ฐลี ตั้งพระมุณีโปรดโลก โชคจงมีแต่ให้ ชนม์ยศไถ่ยาวโยชน์ เป็น
 ผู้โปรดหมู่ประชา ขอสยามขึ้นเที่ยง อย่าเบี่ยงบายเพื่อนคลอน ทุกข์
 ราษฎรร้างบ่ บำรุงสรรพสุขชน ท่วมณฑลขอบกว้าง ภัยอย่ามาสถิต
 ข้าง บาทไถ่ภูมิ ฯ

โคลง ๔

๐ บัดนี้ข้อยจักได้	กฤษณ หนึ่งนา
ผูกเครื่องครบงามอน	เค็กกล้า
ยังอีกอัครสุนทร	นวลสว่าง
สองสัตว์ครวราสน์อ้า	แห่งไท่ทรงธรรม ฯ

ร่าย

๐ สรรพอันตรายเศร้าโศก สรรพโรคพยาธิภัย สรรพจัญไร
 แลเสนียด อย่ามาเบียดเบียนพาล สมดังสารข้อยพร้อม สามสิบสอง
 วรขวัญ แห่งนักธรรมเหนือเกศ เลิศวิเศษสุศักดิ์ อัครวรลักษณ์
 สมบูรณ์ยิ่ง พระมิ่งแก้วราชา เสด็จมาแล้วอย่าคืนคลาย หน้าที่แห่ง
 พระกายังค์ อย่าเปี่ยงอย่าสะดุ้ง อย่าแตกฟุ้งชานเซ็น อย่าแยก
 กระเด็นเหินไกล จงสถิตดังแก้ว แว่ววับค่าควรเมือง อย่าชุ่น
 เคืองเศร้าโศก เชิญบริโศกเสวยพลัน สรรพโทษนพำพร้อม อัน
 ข้อยน้อมทูลถวาย จัดแต่งรายไว้ท่า นี้อปลาหลากย้าผัด สารพัด
 มวญมากครัน พระขวัญสามสิบสองไซ้ แห่งนารถไท่จาง แแรงไป
 ยิ่งกว่าเก่า ไ้ร้อยเท่าพันทวี ทุกข้อยามีมาต้อง ภัยอย่าพาตพ้องไพท

จงดกไปลุ่มธรรณี ขอภูมิมีฤทธิ์ ฤทธิ์ยิ่งภณูญยศ ปราบกฏทั้งอาณาภาพ
 ปราบปวงเศกศัทรุ ในหมู่โชนงชมพูทวีป ไต่ฟ้ากลับปสุธา แม้ม้าสู่
 จุ่งมลาย ทั้งฝ่ายเหนือบักษไต้ ให้ม้ากรายยอบระบอบ นอบฟังโพธิ-
 สมภาร พระจงสรณุตลอดเฒ่า ขอพระหน่อพุทธเจ้า จุ่งไต้ตั้ง
 ประสงค์ปวงนา ฯ

โคลง ๓

◎ ชนม์พระจงเฝ้าไต้	ไต้ผจญจบขบร้อย
ยี่สิบปีทั้งช้อย	พรา้พร้องทูลขวัญแม่เทอญ ฯ

โคลง ๔

◎ กรันอ่านสารเสร็จเจ้า	ครองนพี สีนา
คำเนิรถ้วนแทบบายศรี	หยิบถ้าย
มัตถิการพระภูมิ	ตามแบบ
เพื่อบัคปวงสังร้าย	ชวตสันไกลไพท ฯ
◎ อนึ่งในกาละนี้	ตามธรรม เนียมแซ
มีลูกกุกายำ	ต้อยเบ้ง
ดนตรีปลื้มลองทำ	เพลงจ๊ะ โจ่งซา
ทวักกอดสออดหมัดเท้ง	ถูกหน้าฮาครีน ฯ

ร่าย

◎ ทียี่สิบสามธัณว เข้านาพิกาสามโมง เสด็จสู่โรงพยาบาล
 วิทยาการโรงสวด นักบวชอเมริกันชาติ ปวงค่านับบาทภูมิ เปรม
 ปรีติจริงใจ ที่ไพททรงกรุณา ราชาเสด็จทอดพระเนตร ทัวชอบเขตต์

เหล่านั้ พลันพระเสด็จขจรถ ลตเลียวกลับพลับพลา ครั้นเวลา
 ล่วงปาย เสด็จฉ้นผายออกยัง บัลลังก์จัดหน้าจวน ให้กลาขบวนคร้ว
 ทาน ผ่านหน้าไถ่ถวายองค์ ตั้งบรรจงคิจัด ผูกธูปสัถว์รูปคน หุ่น
 ยนตร์หลากหน้าคู้ ไทยเมืองกรูเข้าขบวน พื่อน่น่ายวนต้ายิ่ง แม่หญิง
 แต่งกายงาม หมู่ตู่ตามลตเลียว ม่านจีนเงี้ยวจรงรัก ภักดีพร้อมหน้ากัน
 ออกสำหรัสรพ้ประดาประดับ สรรพบริวารหมคมี่ ที่ควรรักษุใช้ คิด
 จัดเพื่อจักให้ พิศแล้วเจริญตา ๖

โถง ๘

◎ สุริยาเลือนลับแล้ว	ราชา
ทรงเครื่องครึ่งยศกลา	เพริศแพรว
พร้อมมอมาตย์ราชเสนา	ແ່ນແ່ เสด็จเฮย
ประทับราชรถคล้อย	เคลื่อนท้าวแดนวัง ๖

◎ หยุดยังคุ่มท่านเจ้า	นทีสี
เจ้าจึงรีบจรรลี	รับไท้
ชวนเสวยโภชนมี	รสหลาก
ข้าราชกิจปวงไค้	นั่งล้อมเรียงตน ๖

◎ บัคคตเจ้าชนเปล่ง	วาจา
แสดงจิตต์ปลื้มปรีดา	สุกเกล้า
จบจึงให้สามลา	ค้มเพื่อ พระเฮย
คำรัสตอบขอบใจเจ้า	จิบช้ำกลาสอง ๖

◎ การผองลงเสร็จแล้ว	ทรงธรรม์
จึงเสด็จจรจัด	สู่ห้อง
ทอดพระเนตร์ละคอนอัน	จักเล่น ถวายนา
จับเมื่อรามละทอ้ง	เถื่อนเข้านครครอง ฯ

◎ ที่สองระเวงสั่งให้	หาสอง เมืองนา
แขกฝรั่งเจ้าทั้งสอง	แข่งเกล้า
ชุดสามเมื่อวันทอง	ขัดทัพ ลูกชา
กาละควรวเลิกล้ำ	พระคันคอสถาน ฯ

◎ การรื่นเริงแห่งนี้	ควรเชย
โศสนุกบ่อละเลย	จัดไว้
โดยหวังจักให้เผย	พระเกียรติ ท่านนา
กิตจัตสรพสั่งให้	นารถไ้ทรงสราญ ฯ

รำบ

◎ ครั้นรุ่งขึ้นพระองค์ ทรงร่ายานขับรี สู่ที่ตั้งโรงเรียน
อ่านเขียนหนังสือสยาม เล่าป่นตามกำหนด หมดทั้งเลขวิทยา ราชา
ทอดพระเนตรเสร็จ ผันพัศตร์เสด็จโดยบาท สู่อาวาสเจดีย์หลวง
ปวงบริพาธหน้า พระกระทำนมีสการเหมาะ จะเพาะพัศตร์องค์
ปฎิมา ยืนใหญ่หน้าแลตระการ ตามตำนานกล่าวแก้ว ว่าเจ้านครนพสี
มังรายมีนามชัด จักรสร้างขันบุชา ทั้งสร้างอาวาสเสร็จ แล้ว
พระเสด็จยุรยาตร์ โดยบาทสู่หลักเมือง ตามเรื่องราวก้าวไว้ ไ้หลัก

กระหะรองมี สีทิสรูปคำอิง ทิศหนึ่งสิ่งหนึ่งปัจจักษ์ ทิศหนึ่งพยัคฆ์
 ยืนแผ่น อิกทิศเป็นตาบส ที่สี่คชนกราน ทำนานเล่าต่อมา ว่า
 เทวดาท่านใช้ ให้กุมภันต์สองตน คลแบกอินทน์บินเหาะ ลงมา
 จะเพาะเซียงใหม่ แล้วเลยให้อยู่อารักษ์ รูปพระยายักษ์ทั้งทวิ บัดนี้
 นังกาย้า กรก่าตะบองมองเขม้น แม่นเห็นใครกล่ากราย หมายถึง
 อันตรายหลักไชรั ยักษ์จักได้สังหาร ผลาญชีพเสียแม่นมั่น ครั้น
 เสรีจพลีจึงไผท ไกลโดยรุดเร็วยิ่ง สู่พระสิงห์อาราม ตามคำกล่าว
 กันว่า พระนารายณ์มหาราช นารถสถิตทวาราวดี มีโองการให้ส่ง
 สงฆ์ไปทวีปปลังกา ครั้นถึงกาละสงฆ์ถึง จึงพระเจ้านพิตี มีอักษรนอบ
 เกลา้ แทบบาทเจ้าจอมภพ ทั้งถวายครบบรรณาการ ขอพระราชทาน
 ปฏิมา แบบปลังกาทวิไชรั ไว้สักการะสักองค์ จึงพระทรงเดชอุดม
 บรมกษัตริย์ครองอโยธ โปรตพระราชทานพระสิทธิงค์ มาเป็นมิ่งเมือง
 แม่น เจ้ายวนแสนปรีดา จัดสร้างอาวาสนี้ ปรากฏตามเรื่องช้ เช่น
 ข้อยจามา ฯ

โคลง ๘

◎ ยีสืบหกรัณวะเข้า

ภูมี

เสด็จออกนอกนพิตี

แก่นด้าว

ทรงรถผูกพาชี

สี่เศวต

ทั้งสี่สนธพกาว

กูปพร้อมควรวล ฯ

◎ ถึงตำบลออกซื่อซี้	บายาง
หยุดรถที่นั่นพลาง	ผ่อนม้า
แล้วทำเนียรต่อตามทาง	เข้าเขตต์ ลำพูนพ่อ
ผ่านวัดอุโมงค์ไปช้า	จึงไต่เสด็จลง ฯ

◎ อินทงยศโชติเจ้า	ครองนคร
หริภุญชัยขจร	เกียรติภัก
รับเสด็จพระภุชร	พร้อมรูป เทียนแซ
นอบเกศเชิญเสด็จลี้	ลาศเข้าในเมือง ฯ

◎ พระเรืองเดชยังอยู่	พอกวร
จึงเสด็จโดยรถสวน	มรรคเท้า
ถึงเหมืองเงารอบขบวน	เจนจัต
เพื่อให้นำเสด็จเข้า	สู่เบื้องเวียงไชย ฯ

ราบ

◎ ได้เวลาพระองค์ ทรงเต็มยศชาวเสร็จ เสด็จประทับเลอบัลลังก์ ตรัสสั่งให้ขบวนกลา นำหน้าคือปีกลอง รองพลธวัชถนัตมีอนำพลถือปืนไฟ ไกลเป็นแถวเรียงสอง ต่อถึงกองตำรวจ เติรเรียงรวดควรวล ต่อถึงพลหอกกราย พลคาบผายผันตาม งามหัตถ์ดีประคับรัษฎ์ ถัดถึงกลองชนะตี ร้องขึ้นถึงกองทหาร แลตระการขับช้อนเรียงแล้วถึงเสลี่ยงเครื่องยศ กับคชผูกจำลองทอง รองจากนั้นถึงอัย พระชัยนวโลหะ ข้างพระที่นั่งเติรตาม แลดูอร่ามรุ่งเรือง แต่งเครื่องคำ

ล้าเลิศ เชิดชูเกียรติราชา พระยาวังขวาวังซ้าย กรายกรเคียรท้ายช้าง
 สล้างสลักราษฎรตาม งามพลหอกแห่สลอน เสนาซ้อนแถวเรียง
 เคียงแซงสองข้างไฟท ถัดไปข้างที่นักรบ สองราชอาณาจักรเทริด
 ยามขบวนเจ็ดนายฉนั้น จรจัดผ่านหน้าไป ไทยเมืองโปรยเข้าตอก
 คอกไม้เคลื่อนตามมรรค เมื่อขบวนบรรลุนบ้าน ท่านข้าหลวงประจำ
 นคร พระวรวงษาโอรส เสด็จจากคชเสวยพลัน ครันตอนบ่ายเสวย
 เสร็จ เสด็จออกที่พลับพลา ข้าราชการจึงเข้า เฝ้าเพื่อถวายอภิวัต
 ติงเจ้าราชสัมพันธ์ พลันอ่านสารแทนปวง เจ้าหลวงข้าราชการ สติ
 ที่นครลำพูน ทั้งทูลถวายสิ่งสำคัญ อันปรากฏตำนานมี ฤๅษีสองตน
 ถนัด กับนกหัสติรินทร์คาบ กาบหอยเขมืออยู่ไรร ครันตรัสตอบเสร็จ
 ใต้ เสด็จขึ้นเสรงงาน ฯ

โคลง ๓

◎ ครันรุ่งขึ้นเวลา	นาฬิกาสามเศษเข้า
ยุรยาตร์หม่อมมาตย์เต้า	ไต่ต้อยตามองค์ ฯ
◎ ทรงเยี่ยมเจ้าครองนคร	แล้วจรสู่ที่ตง
สถานราชกิจทั่วทั้ง	หมดแล้วคืนสถาน ฯ

โคลง ๔

◎ ตอนบ่ายเสวยเสร็จแล้ว	พระองค์
เสด็จสู่โรงตำรวจทรง	ตรวจแล้ว
เลยสู่วัดพระคง	ชุกพระ พิมพ์พื่อ
คำกล่าวว่่าพระแผ้ว	ผ่องคุ้มภัยสรรพ ฯ

◎ ทรงธรรม์จากวัดแล้ว เสด็จตรง
 ทอดพระเนตรไฟผจง จัดไว้
 ราชภาคิวงศ น่าน่า พื่อนแฮ
 จุดเสร็จกรบหมตให้ กลับเข้าคั่นจวน ฯ

โคลง ๓

◎ เข้าชาวเจ็ดเสด็จวัด เจดีย์หลวงซัดซ้อซี้
 กรันนมัสเสร็จลาสลี ประพาสร้านริมทาง ฯ

โคลง ๔

◎ ปางเมื่อทวันป่ายเจ้า อินทยง ยศแฮ
 พร้อมบุตรหลานญาติวงศ์ แวดแผ้ว
 บายศรีพิจิตรผจง ประทึษรู้จัด มานา
 สมโภชสมเด็จเจ้า อย่างเบื่องแบบบรรพ์ ฯ

◎ อันสิ่งใดจักต้อง จำมี
 มาเพื่อถวายศรี มิ่งแก้ว
 จัดมาหมกล้วนดี หลาก หลาก
 บุปผชาติชวาคแพรว เพรศล้ำจำเริญตา ฯ

◎ ราชาทรงเครื่องแผ้ว ผ่องระยับ
 ครึงยศชาวตราประทับ เส็จไชรั
 เสด็จออกนอกชั้นประทับ เลออาสน์
 บุรุษเฒ่ามาจะเพาะให้ อ่อนถ้อยถวายขวัญ ฯ

รำบ

๐ อันว่าสุโขโย บังคโรดมเลิศ ธมาเกิดลำดับมี ปีเดือนวัน
ใหม่อำ หน่มหน้าปานกลางสุข นฤทุกขันขันใหญ่ บุญชักไขว่ถึง
กาล พระภูบาลยุรยาตร์ ประพาสดึงหริภุญชัย สราญในอิศรผ่านเผ้า
โอรสเจ้าเสวยรมย์ ข้าบาทประณมกรัญชลี มีเจ้านครเป็นเค้า เผ้า
พร้อมด้วยเทวี บุตรบุตรีวงศ์ญาติ สโมสรมาศัยพร้อมมุน ท้าว
พระยาขุนน้อยใหญ่ ทั้งบ่าวไพร่มากมี แต่งไบศรีบัวจีบ ก้านกบคืบ
มงคล ขันไบบนมียอด ประดับจอกตลอดปลายขัน หื้อโสภณแซมช้อย
ทั้งกล้วยอ้อยหมากพลู งามขึ้นชูฉัตรนั้น แต่งขันมงคลน้ำพร้อม เส้น
สืบล้อมไหมขาว ดอกดวงพราวหอมโศก รสเร้าโรตหลายพรรณ มี
กระบรันทกแต่ง ตั้งแหล่งนี้เคยทำ ขันคำเหลืองเครื่องง้า ผ่าเสื่อ
เสื่อหมอนหนา มาทั้งสาตพรมวิไล ยังม้าวใส่แขนถนัด ธำมรงค์
รัตนครบาคด สุกสอดราชชัยชู กุณฑลหุ่ห่างสอด เครื่องรับยอด
มิ่งแก้ว พระนักรัชม์เพริศแพรว พร้งพร้อมสังสรรพ์

ขวัญสมเด็จจอย่าเล็ดลอค ชักชอกเข้ามากกลาง สามสิบสอง
วางไว้เรียว กร้วเครื่องเวียกกงเสวย ให้ทรงเสวยทุกเยื้อง พร้าพร้อม
เครื่องควรม ทั้งเข้าต้มขนมหวาน ผจงจัดพานหลายตั้ง มั่งสะ
พร้อมคู่จำยาม ลำดับตามตั้งไว้ เป็นของไขว่แกมสุรา มั่งสังวราห์
ชวะชวาค อิกอุทกหยาดฟองฟู ขวัญภูธรศักดิ์ทรง พระองค์ทองเจือง
จำ จงเข้ามาเสวยอยู่ เลียงทุกหมู่มามวญ ขวัญพระหวานมาเถิด อย่า

เพลิดอยู่ป่าไม้ อย่าไปเขาเนายอด อย่าจอต้าวแดนไกล อย่ากิด
ไกลไหนเลย เชิญมาเสวยเมืองมิ่ง สุขสร้างสิ่งบารมี หื้อเป็นศรีเมือง
สะอาต สมบูรณ์ราชนิเวศน์ เขตต์ขอบสถานใหญ่กว้าง พอแหล่ง
ช้างแสนพลาย พระจงผายสู่มนเทียร พระเกียรติอันธราธิราช เลอ
อาสน์สถิตอยู่กลาง หมู่สุรางค์สาวสวรรค์ หื้อเหมือนจันทร์ทอ้งฟ้า
ปราศเมฆฟ้าจรสองค์ จงเป็นจันทรใบใหญ่ ปกคุ้มไพร่เย็นเมือง เคชะ
เรื่องแผ่กว้าง เป็นเจ้าช้างเผือกปัดวิ เมืองนวิเศษเจียงคาน มี
ปรากฏการเชื่อนชั้น หมั่นเจดีย์หลวงหมายโลก มั่งมุนโชคลาภ มี
อวาสาธาตุเป็น ที่บำเพ็ญบูชา โอฬารสรรพสิ่งไซ้ ตรีภุญชัยธานี
มีทิวารักษ์เกริกก้อง พิณพาทย์ม้องเสียงมอ ระนาดตะโพนชอหลายสิ่ง
มะโข้งมะหึ่งเตงกั๊ว ระฆังกะต่ายปี่ดัก ชล่วยแคลนแน่ชอจ้อย ร้อย
ร้องขับเสภา ทำเพลงนานามาก หลากภาษาซ้องมี หมายพลีองค์เจ้าฟ้า
เกียรติเกริกกล้าแดนดิน เชิญพระนรินทร์หน่อเจ้า แผ่ฤทธิ์พระ-
ปกเกล้า เหล่าข้าประชามวญ มากนา ฯ

โคลง ๔

◎ สำนวนจบจึงเจ้า

ครองนคร

อภิวาทหน่อภุธร

ดิลกหล้า

หิบบ้ายผูกพระกร

บมิเห็น

ขอพระองค์เจ้าฟ้า

จูงพันภัยพาล ฯ

◎ ในการประเสริฐนี้ เจ้าลำพูน
 นอบเกศบังคมทูล แด่ไท้
 ถวายสินธพมีตระกูล ผ่านคู่หนึ่งนา
 เป็นอาสน์สมดังได้ มุ่งไว้หมายพลี ฯ

โคลง ๓

◎ ครนพิธีจบเสร็จ เสด็จพลับพลามิช้า
 คู่ลูกกยุเปรียบท่า ท่อยเข้มแข็งแรง ฯ

โคลง ๒

◎ แข่งต่างชกต่างแก้ โคนเหมาะข้างหนึ่งแพ
 หลีกหลบหนีไกล ฯ

ร้อย

◎ ยามเย็นไฟททรงรถ งตงามม้าเทียมสี่ สู้ที่คุ้มเจ้าหลวง
 ปวงราชภักตามองค์ เจ้าอินททยงยศจร รับภุทธแทบทวาร เชิญขึ้น
 สถานที่อยู่ สู้ปลัดลึงก์ตั้งไว้ แล้วสั่งให้ลิเกเล่น เป็นเรื่องพระยาน้อย
 ต้อยชมตลาดร้านแบ้ง แย่งกรรยามะเทิ่งไป เป็นใจเราแม่ถูก ย้อลูกเมีย
 เช่นนั้น จักกลั่นโกรธรมมิไหว คงครรไลไล่ตาม พยายามยอแย่งคืน
 แม่นขันขัตเจ้านาย จักต้องมะลายชีฟ้าไร คงมิได้อาลัยนา เมื่อ
 เพลาสมควร เจ้าทูลชวนราชา กลาเข้าเสวยเครื่องว่าง อันจักอย่าง
 ประณีตสรรพ ครนพระองค์เสร็จเสวย เจ้าหลวงเผยกล่าวคำ สำแดง
 จิตต์ยินดี ที่เสด็จถึงลำพูนไชย ไฟทจึงมีคำรับตอบ ขอบใจตัว
 เจ้าหลวง กับปวงเจ้าบุตรหลาน ผู้จัดการรับเสด็จ เสรีจ้อออกประทับ

บัลลังก์ ให้เริ่มท่วงเพลง บรรเลงเรื่องโคบุตร สุทรรักอัคมเหสี
 ลีหลบทั้งนางอำพัน นางเคียดค้นรันทศแสน ชิงแก่นเหลื่อขัดใจ
 จิงสาวใช้สนิทพลัน รั้งฉันทะเจ้าตน จรตลสู่อาวาส หาเถรฉลาด
 ทางเสนห์ หมึงเจ้าเล่ห์เจ้ากล อ่อนวอนจนเถรยอม พร้อมใจทำตาม
 งบ พวกตลกเล่นสนุกนัก ชักคนดูเฮฮา จนเพลาคึกโครม จิงเสด็จ
 ทรงรถให้ ขยับเข้าคั่นสถาน ฯ

โคลง ๔

◎ ครันทวงสุริยล้า

อัมพร

องค์พระเกียรติกำจร

จังหวัดฟ้า

ทรงรถเล็ดตังอมร

รัตนาสน์

สี่อัครชาวสาดอ้า

ย่างเยื้องไวครัน ฯ

◎ บรรลุอวาสอ้าง

นามมา เก้าแฮ

เรียกอุโมงค์ไถ้รา

เมศรยั้ง

เพื่อพักผ่อนอาชา

ราวกิ่ง โม่งพ้อ

ริมนั่นถึงที่กิ่ง

สกัดแคว้นนพี ฯ

◎ ภูมิทรงรถวัน

ตามทาง

ถนนเรียบเปรี๊ยะบระดบัง

แบบเกล้า

ไปประทับที่ปายาง

อีกครู่

แล้วรีบรัดเร่งเท้า

ไต่เข้าเชิงอินทร์ ฯ

โคลง ๓

◎ รุ่งวันที่ยี่สิบเก้า
พร้อมหมู่ราชภักดิ์ล้าง

สมเด็จพระเจ้าเสด็จช้าง
สลับต้อยตามไผท ฯ

โคลง ๔

◎ คชโคลไปเนื่นช้า
คอยสุเทพนามนิยม
แม่มีสุรเทพสม
จงเมตตาค่อยบ้าง

ถึงพนม
ออกอ้าง
ตั้งชื่อ
ประสิทธิ์ให้จันทสม ฯ

◎ พนมชั้นสูงเยี่ยมช้าง
บันเทบเขตต์อ้าวาส
สรรพสิ่งจักสามารถ
แม้อุตส่าห์คงจักได้

ยังอาจ
ยอกไซ้
กระทำเสร็จ
หมตสิ้นทั้งประสงค์ ฯ

◎ ยามลงพระเสด็จเต้า
ลงรวกลุผาลาด
เจ้าหลวงและปวงญาติ
ต่างประคิษฐโภชนตั้ง

โดยบาท
จึงยัง
วงศสะพรั่ง
เครื่องไถ่ราชา ฯ

◎ แม้อาสนะลาดล้วน
ฤทัยชุ่มหนา
แม่มีโภชนา
โอชะจักช่วยแก้

แผ่นผา ก็ดี
นุ่มแล้ว
เอมโอช
อาสน์กระต้างกลายสบาย ฯ

◎ ครั้นบ้ายเสวยเสร็จแล้ว ภูวนาถ

เสด็จไต่ลงโดยบาท	แทบพน
แล้วพระจึงทรงราช	รถเจ็ด ฉันท
เสียงบาทอัครนัครัน	ขับเข้าเวียงไชย ฯ

◎ แล้วไฟททรงเครื่องขึ้น อาชา

ควบลูกกลับยมคา	นะไซรั
ฝรั่งร่อนนানা	เฉลิมเกียรติ พระนอ
แสดงจิตต์ปราโมทย์ได้	รับไ้ราชา ฯ

◎ สมาชิกยืนเยียดค้อม คำนับ

นายนำน้าวประทับ	ที่แล้ว
หญิงเชิญเครื่องเทียบกับ	สุธารส
พวกเล่นคลี่จิ้งแก่แล้ว	กลาศเข้าตีถวาย ฯ

◎ กรหมายเก็งเหมาะไม้ กอบแรง

ยงตอยงยุคแยง	แย่งแย่ง
ต่างควมต่างตีแข่ง	เข้าเขตต์
เหวี่ยงวัดแวงว่องแว้ง	ไขว่คว้าขวับเขวี้ยง ฯ

◎ บัดเดียวคลี่จบแล้ว

ล้วนสุภาพบุรุษขั้	แข่งอัส วาเฮย
นายเทียบมหาเด็กรัษ	เจ็ดผู้
ขี่ควมถึงก่อนกู้	ทายาท
	เกียรติไว้ในสนาม ฯ

◎ สามลาฝูงฝรั่งร้อง	ถวายเป็น ชูเลขา
อิโหให้ชาวไทย	ต่อเติม
บัดด้วยรัชฎ์อำไพ	ยื่นยอบ ถวายนา
ทรงรับที่ระฤกแย้ม	โอบรับเอื้อนนิท ๖

◎ จนระพีจรจบใกล้	อัสถง
เสด็จกลับบริวารบง	แวกล้อม
บชิตบไกลองค์	เกินเงื่อน งามพ้อ
คุดจทวยเทพห้อม	แห่เจ้าไตรตรึงส์ ๖

โคลง ๓

◎ ที่สามสิบเสด็จจร	วัดพระนอนชื้ออ้าง
ที่ช่วงสิงห์สิงห์ช่วงช้าง	เผือกซ้อนยวนตา ๖

◎ บ่ายราชาประพาส	กาศและตามที่ร้าน
ถนนท่าแพทั่วค้ำ	โปรดซื้อสิ่งของบ้านนา ๖

โคลง ๔

◎ วันที่สามสิบเอ็ดเช้า	จีนคณะ
ผู้ร่วมเย็นพึ่งพระ	โพธิไต้
นำของจัดถวายพระ	เขาวราช
หมายมุ่งจะเสด็จให้	ประจักษ์แจ้งกตัญญู ๖

◎ ภูธรทอนบ้ายเต้า	สู่ศา ลาเฮย
ทรงแจกทานแก่ยา	จกต้อย
ในการที่คล้ายวา	ระประสูติ มานา
คนแก่นับห้าร้อย	เศษปล้มถวายพร ฯ

◎ ตอนเย็นสงฆ์สวดช้อง	พุทธมนตร์
รวมยี่สิบหกคน	นับถ้วน
ในงานมิ่งมงคล	สมัยประเสริฐ
ปวงอมาตย์อีกเจ้าล้าน	อยู่พร้อมเพรียงกัน ฯ

ว่า

◎ ครั้นการเจริญพุทธมนตร์ มงคลสำเร็จไซ้ ใต้ประทับ
โตะเสวยพลัน บรรดาเหล่าเจ้านาย อมาตย์หลายคนสรว้ง ทั้งชาว
ยุโรปบางท่าน ที่พระราชทานเกียรติยศ หมกเชิฐรับพระราชทาน
อาหารเย็นร่วมไ้ นั่งไกลใกล้ตามควร มวณมากปล้มพร้อมกัน ครั้น
จวนอิมควรเวลา จึงออกยานามมี สุรัสวดีวิเศษศักดิ์ กล่าวพจน์
ชักชวนประดา ผู้มาประชุมเรียงราย ถวายพระพรเยาวราช นารถ
จึงมีคำรับตอบ ขอบใจพอควรการ แล้วภูบาลลีลา สู้พลับพลาพิธี
เจ้านพีสัจจิตเพลง มาบรรเลงเรริงเล่น เป็นเครื่องเพลิดเพลินจริง ทั้ง
ชายหญิงทั้งใจ เล่นให้สนุกเต็มที่ มีทั้งตลกแกมขัน ครั้นสองยาม
ภูบาล สู้อุทยานจำเนียร เหล่ารับเชิฐภาคหลัง ตั้งแถวเฝ้าพระองค์
พระเสด็จทรงโตะเลย เสวยเครื่องว่างพอควร ทั้งทรงชวนให้เจ้า

บางคนเข้านห้อม ล้อมที่โตะนั้นไซ้ ครั้นเสร็จเสวยหน่อไ้ เสด็จ
ขึ้นจวนพลัน ๖

โคลง ๔

◎ ที่หนึ่งมกระไกล	ถึงเพล
สมเด็จพระหน่อเรนทร์	ราชไ้
เสด็จออกและทรงประเคน	บิณฑบาต
เจ้าอมตย์บางท่านไ้	จัดพร้อมมาถวาย ๖

◎ เรียงรายสำรับตั้ง	เป็นขันคั
ต่างที่ต่างประจงจัด	อร่ามล้วน
เพื่อสนองพระคุณขัต	ติยราช กุมารแซ
ผู้ถูกทรงเกณฑ์ถ้วน	ท้าวหน้าปรีดิ์ครัน ๖

◎ สงฆ์ฉันสำเร็จแล้ว	โมทนา
สวดเสร็จถวายพรลา	บพิตรเจ้า
จึงปวงพวกที่มา	ตามเสด็จ
ชวนชักกันเข้าเฝ้า	เกศน้อมถวายพร ๖

◎ นำวระยาราษฎร์อัย	วัลลภา นุสิษฐ์แซ
เกศก่งกล่าววจา	แต่ไ้
ข้าบาทต่างปรีดา	กลสู่ พระเชย
คุมคู่หนึ่งจัดไ้	จักน้อมนำถวาย ๖

◎ เรี่ยรายกันทุกผู้
เป็นเครื่องระฤกยาม
หนึ่งชั้นม้พระพลันงาม
หนึ่งพระจักกัต์คำว

ปวงตาม เสด็จมา
ประสูติทั่ว
ห่อนงค สราญเลย
จูงไถ่ฤทัยเจริญ ฯ

◎ จงตำเนรแต่ทิศขึ้น
ข้าจักเปรมปรีดา
คัทรหมู่พาลมา
จงสิทธิ์ตั้งข้าอู่

ตลอดครา
ทั่วผู้
จงพะ พ่ายนอ
อ่านโอ้อวยถวาย ฯ

◎ ตอนบ้ายหม่ม่านเงี้ยว
พร้อมกับตั้งสุพลัน
เผ้าทูลบาททรงธรรม
แสดงจิตต์กัต์แต่เจ้า

พากัน
นอบเกล้า
อ้ออ่าน สารแฮ
ปกแคว้นแดนสยาม ฯ

◎ มีความปราโมทย์พร้อม ถวายชัย
ยุพราชเจริญวัย
ขอเถชะพระไทรย
จงปักปวงบ่ทัวเกล้า

ถวายชัย
วุฒิแผ้ว
รัตนเลิศ
กลาสไรร้องค์ ฯ

◎ ไฟทึ่งทรงตอบโต้
ขอบจิตต์ปวงผู้มา
พระองค์ก็เมตตา
ขอสิ่งประเสริฐได้

วาจา
สู่ไท้
หม่ม่าน กรันแฮ
ประสิทธิ์ให้เจริญเทอญ ฯ

ว่า

๐ หนึ่งในปีวันนั้น พระนพสีพิศาลคุณ สุนทรพรตเจ้าคณะ
 ธรรมยุติกะนิกาย ถวายธรรมเทศนา มงคลคาถาที่ แก่มีเนื้อความ
 ธรรม ตะโปพรหมจริยะ อริยะสัจจาทสน์ นิพพานสังคิกิริยา สี่
 หนาเป็นสัง มิ่งมงคลอุคมสรรพ ครั้นเทศนาสำเร็จ พระเสด็จสู่ศาลา
 ผู้ศิขราหญิงชาย ถวายอภิวาทคอยเฝ้า หน่อนาถเจ้าจำแนก ฝ่ายย้าย
 แยกครบแล้ว เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ นำจ้านงถวายพร สุนทรพจน์จะเจเน
 ถวายนเรนทรยุพราช ให้พระปราศช้องทุกข์ เสวยสุขทุกคืนวัน ครั้น
 กล่าวเสร็จญบาล ทรงโปรยทานทั่วไป ให้ปวงเสนามาตย์ ทั้งราชภัก
 คณงาน ทั้งหมคขานคัพพัช้อง ชวนชักกันก็กก้อง ให้ชั่วถวาย
 ราชานอ ๖

โคลง ๓

๐ ออกยาสุรัสวีหวิษฐ์	ศกคักคิตเชิญเหล่าข้า
บาทอึกฝรังครบหน้า	พรั่งพร้อมสโมสร ๖
๐ เฝ้าวราทญบาล	ในอุทยานนั้นไซ้
เพื่อพระเกียรติเหนือไท้	ธิดาเจ้าจอมสยาม ๖

โคลง ๔

๐ ยามเย็นเขาวราชไท้	ทรงรัถ ยานแฮ
ทอดพระเนตรประทีปจัต	แต่งข้ม
ในวันประสูติขัต	ติโยรส
บ้านราชภูรและคุ้ม	แต่ล้วนควรยล ๖

โคลง ๓

◎ ทุกถนนประพาสทั่วถึง จังหวะรตไต่เท้า
 ม้าสี่ขั้วขี่เข้า สู่เบื้องจวนพลัน ๖

โคลง ๔

◎ ครั้นสองท่มุ่เศษไต่ เวลา
 ผู้พระทรงกรุณา โปรดให้
 อัญเชิญนั่งโต๊ะกรา น้ร่วม พระนอ
 เติรถ้วนสู่่นาดไท่ พร้งพร้อมเพรียงกัน ๖

◎ ทรงธรรม์จึงโปรดให้ จับฉลาก
 มีเครื่องแต่งมวญมาก จัดตั้ง
 ต่างตนแต่งเครื่องหลาก หลายชนิด
 ไทยฝรั่งจีนแซกทั้ง หมคล้วนชวนยล ๖

◎ ทุกถนนบริโภกแล้ว ภูธร
 จึงเสด็จนำหมู่จร ออกหน้า
 ไปทอดพระเนตรละคอน เจ้าจัด ถวายนา
 สนุกนักจักเร้งรำ โขษฐเอือนฮาหา ๖

ร่าย

◎ ที่สองวาระเข้า หน่อพุทธเจ้าทรงรถ แสนงามคมม้าเรียบ
 สองคู่เหยียบดินสนั่น รถหลายคันขับตาม ข้ามฟากทางสะพานคด
 ถึงตำบลจะสร้าง โรงเรียนกว้างควรดู อันเหล่าครูผู้เพียร สอน
 คฤสเทียณลัทธิ อะเมริกะชาติ ฉลาดจัดทำขึ้นไว้ ปางรถไฟทขับถึง

จึงอาจารย์แฮร์ริส เชิญพระอิศราร่าง ทรงดำเนิสู่บัลลังก์ พั่ง
 ครูแมกกิลเวรี กล่าววาท่่านอ้อน วอนพระผู้เป็นใหญ่ ในสกล
 เป็นที่นับ คำนพแห่งพวกเขา ให้ธเอาธุระ ปกป้องพระราชา และ
 โอโรสาธิราช ให้สองนาถภิญโญศ พจน์จบลงอาเมน หมอแมคเคน
 จึงอ่าน สารเป็นภาษาสยาม มีเนื้อความยืดยาว กล่าวว่ชาวอเมริกัน
 ได้รับพระกรุณา แห่งราชาจอมไทย ได้ไ้อยู่เย็นเป็นสุข นฤทุกข์
 ภัยพาล อาจออบการบมิขัด สอนลัทธิเยซู ปวงรู้สีกพระคุณ
 พระการุณภาพยิ่ง มิ่งเมืองนี้เจริญวัย อาศัยพระปรีชา ญาณแห่ง
 ราชานาถ ราษฎรไทยเหลือเกษม ชาติอื่นเปรมทั่วกัน ครั้นผอง
 จบอาจารย์ แฮร์ริสอ่านสารเปื่อง อธิบายเรื่องปรารภ จบแล้ว
 เชิญยุพราช ให้ยุรยาตรทรงวาง ศิลากลางสนามใหญ่ ให้เป็นฤกษ์
 เหลือดี ครั้นภูมิตรัสตอบ ขอบใจเสร็จเสด็จลง ทรงจับเกรียงถือปุ่น
 แล้วศิลาศูนย์ทรงวาง กลางที่ตามกำหนด ประทับรถมมิขำ สารดี
 ขั้บสีม้า กลับเข้าคันท่ี ประทับนา ฯ

โคลง ๔

◎ สุริยาเคลื่อนบ่ายคล้อย เพลา ควรแซ
 เสด็จประทับราชรถา ขั้บคัน
 สู่สถานดินพลา กรจัด รับนา
 พระยาฤทธิไกรวัน รับให้ทุลเชิญ ฯ

◎ นำคำเนรสุที่ไ้

ภายนอกผิวยลฉนั้น

ภายในช่างผอนผัน

ประคิษฐ์เยี่ยงคุหาห้อม

จัตสรว

เจกบ้อม

แพกพลับ พลานอ

ห่อห้อยยลหาย ฯ

◎ นายทหารช่างจัดถ้ำ

ในสถิตโรงเมรย์

รูปคชอักษิงห์ไกร

ต่าง ๆ ช่างเคะกัน

ทิวไล

หลากลัน

เกรียงหมอบ

กิตตั้งต่างกัน

◎ การขันแข่งเริ่มต้น

แข่งคู่แข่งเร็ววน

สามขาคู่โททน

ข้างไล่ข้างลดเลี้ยว

ระวางพล ทหารแซ

วิ่งเปี้ยว

เท่าติด กันนา

หลีกสู้หนีตน ฯ

◎ บัณฑิตเสด็จด้วย

ยลสิ่งปวงประคา

รอบราชพลับพลา

พระยาฤทธิไกรไ้

มาตยา ปวงนอ

ประทับไว้

เสร็จเสด็จ เสวยแซ

ดื่มพร้องยินดี ฯ

◎ พาที่เสร็จแล้วเริ่ม

ต่างเหวี่ยงวิ่งอิงอุคม์

ข้างหนีไล่อุตุลุด

กระตาะขบุนผชาติส้าง

บุนผยุทร

แอบขว้าง

ตลบหลีก กันนา

สลับซ้อนเรียงสี่ ฯ

◎ ภูมิจงเสด็จขึ้น

การเล่นต่างร้องรับ

เพลาสองทุ่มลับ

กาละควรรธน์

สู่พลับ พลาไชย

เริ่มต้น

เศษล่อง หน้อยนอ

รับเข้าคั่นสถาน ฯ

โคลง ๓

◎ วันที่สามจวนเพล

ถวายแก้สคู่เจ้า

ธทรงประเคนกับเข้า

เรียกร้องครุฑา ปวงแซ ฯ

โคลง ๓

◎ นิมนตมาตน์ที่หนึ่ง

รวมสวดซ้องเสียงจำ

ถึงที่สามที่ห้า

อย่างเบื่องแบบโย นกนอ ฯ

โคลง ๔

◎ ถึงวันที่สี่ได้

พระเสด็จบริวารตาม

เรือนางปะลางาม

ผูกหน้าไขนพุ่ห้อย

โหมงสาม เศษแล

ติดต้อย

เป็นอาสน์

ข้างเบื่องแบบบรรพ์ ฯ

◎ ครั้นไถ่วรฤกษ์แล้ว

ปวงพวกส่งเสด็จพลัน

พระสงฆ์สวดชยัน

เสียงสีกาขึงสนั่นก้อง

ขบวนจรัล

ให้ร้อง

โตเพิ่ม มงคลนา

ส่งไท่ทรงธรรม ฯ

◎ ลำเอกพระยายอดสร้อย เมืองขวาง

ลงเพื่อกำนำทาง	เสด็จไ้
น้อยสมพะมิตรพลาง	กุมตำรวจ
ลงอยู่ลำโทะไ้	ติดต่อยตามที ๖

◎ ลำตรีนำหน่อไ้

บรรทุกหมู่พลทหาร	ภูบาล
หลวงสรชิตพลการ	เค็กกล้า
เรือเล่นบ่ห่างหน้า	กุมแม่น
	ที่นั่งไ้ราชา ๖

◎ งามนาวาพระผู้

งามรูปแม่นหล่อหมต	เพ็ญยศ
งามลายกนกเขียนงต	เชิดช้อย
งามพู่จามรีย้อย	งามอร่าม
	หยาดเ้ายวนลม ๖

◎ งามสมเป็นอาสน์ไ้

งามยิ่งเรืออื่นเหลือ	สถิตเหนือ เกศนา
งามอีกเหล่าลูกเรือ	เปรียบไ้
งามธวัชเยาวราชไ้	แลสะพรั่ง
	ซ่อฟ้าแลไสว ๖

◎ ถักไปเรืออื่นล้น

แลหลากหลายล้นงาม	แล่นหลาม
เปรียบหมู่มีสยาตาม	เงื่อนล้า
แลลือหลามแหล่งน้ำ	พระยานาค นายนอ
	ลิลล้าล้าบึง ๖

◎ วันนั้นหม่ม่านไต้
มีแม่หญิงงามหัตถ์
เข้าพิณพาทย์แห่ขั้
หมายมุ่งจักให้ช้อน

◎ จงใจจักให้คล้าย
อวัยวะตียะพวง
เพื่อแสดงซึ่งความจง
ส่งเสด็จแทบท้อคั่ง

◎ นาวาผ่านบ้านท่า
อีกสบปะปรากฏ
ถึงมียศกำหนด
เมื่อยศกันบ่ให้

◎ ครั้นถึงปากทูลไต้
นามที่ชวนอารมณ์
แม้ आजทูลโลกสม
พี่จักมิรอช้า

◎ แม่ชานหวานเสนาะแท้ จับใจ
ทนรับจากห้องใน
แม่ล้จักล้โย
มาเถิดนางยี่งแก้ว

กิตจัต เรือนา
อ่อนพื่อน
ตียราช กุมารแฮ
เชิดอ้าเกียรติไผท ฯ

แห่องค์
เกียรติฟุ้ง
จิตต์ภักดี
เกศกัมบังคมลา ฯ

แสนยศ
กินไชรวิ
แสนอย่าง กิตติ
สบน้องยอมกิน ฯ

หยุดพทม
เหวว่า
ตั้งชื่อ ตำบลนา
รืบริ่นตลสสถาน ฯ

แจ่มแจ้ว
หลบภักศ คาฤก
ก่าน้องควรเมือง ฯ

◎ ถึงจอมทองจึ่งให้

ขอเคชะพระธาตุ

เรือจอย่าเกยหาด

ข้อยจักไถ่ลู่ห้อง

เยาวราช แรมนา

ปกบ้อง

เคิร์สทวก ไปเทอญ

นิทรน้องเนาเรือน ๖

◎ แม่สวยสรวยจักสู้

ตัวนุชยั้งสาวสุรางค์

แม่แจ่มสะศิแจ่มจาง

จันทร์ส่องมาสบหน้า

นวลนาง ไต้ถ้ำ

ฟากฟ้า

ยามเปรียบ แม่แม่

นุชแล้วจำขวย ๖

◎ เรือล่องตามร่องน้ำ

ผาคชิตเนียดคินผา

หนุ่มสาวรอบลักพา

เกรงจักพราศสาวทสี่

เร็วมา

วังขู้

กันเร็ด หนีพ่อ

โคตให้ประลัยรวม ๖

◎ ถึงชอกนอนนีกปล้ม

เรารอคสรรพโรภภัย

น้ำสงซึ่งพระชัย

เยาวราชทรงรถข้า

ในใจ

พ่อหน้า

โลहनพ

บาทคัมภย์สรรพ ๖

◎ ที่เจ็ดเรือจอกแคว้น

จวนหมกเขตต์แดนทา

พระยาสุจริตรักษา

มารับเสด็จนาถให้

มืตกา

ชนไซร์

ตากนะ กรินทรแซ

ที่นี้ถวายเป็นพร ๖

- ◎ ผ่านเกาะวางหมากข้า ขอผอง พรเฮย
 เมืองหมากพญหนุ่มวาง เช่นเจ้า
 ขอเจ้าจึ่งให้สอง สบสวาท ไวเทอญ
 ให้ล่องเรือสทวกข้า จวบแคว้นแดนกรุง ฯ
 วิวาหะ
- ◎ ผาหม่องกิดหม่องเมื่อ สวดช้อง
 เราสะดับพุทธรมณตร์พระ เกล้าเกศ
 น้าเศกกรอกสังข์ประ ประกาศให้ชัยเฉลิม ฯ
 หีมหีมหม่องลั่นก้อง
- ◎ ถึงอุ้มแปะชื่อห้วย แห่ล่งบั้น เขตต์แฮ
 พายัพโยนกขัณฑ์ ขอบค้ำ
 กับเมืองตากต่อกัน ไปจาก นีนา
 ใจเบิกไม้กั้ว จักไต้เห็นเรือน ฯ
- ◎ ลุผาหญาละล้า แลหลาม ย่านนา
 หญาละผาจะงาม ห่อนไต้
 เหมือนชายเมื่อถึงยาม หญิงหลีก ละพ่อ
 จักหมศศรีสง่าไซรั บัถันทันที ฯ
- ◎ ห้อมแสนนีกกรงอยู่ นวพา ราเฮย
 ตามกาคนับแสนนา เรศห้อม
 สาวรุ่นมุ่นเกศา ชื่นน่ง สวยดี
 เนตรพิศแต่จิตต์น้อม เสน่ห์น้องนางเตียว ฯ

- ◎ แก่งก้อนก้อนขอสู้ ทวงสมร ไถ่ญา
 ยามแม่แสรังทำอน เงื่อนเข้า
 ก้อนควักจักใหวอน ง้อเล่น
 แม่พี่เท่าเจ้า กลับขมยวนเคียง ฯ
- ◎ ลูกแก่งข้างร้องล่อง สดวกดี
 เสียงคชพังปมี สักเคื้อ
 ยินอยู่แต่วารี ไหลประทะ หินแฮ
 ฤาอุทกอกทิกเกื้อ กอบให้นามขนาน ฯ
- ◎ ที่เกาะพระแก้วพ ราชา แรมเซย
 ตั้งจิตต์กิตนุชา ประณตไหว้
 ขอรตนปฎิมา จงโปรก
 บ้องปกข้าบาทให้ กลับบ้านตายดี ฯ
- ◎ ผาฆ่านเปรี๊ยะฆ่านแก้ว กิริยา
 แผนพ่อพิศเลขา สลับสล้าง
 แหวกมองสบเสนาหา นางแน่น น้อยแม่
 เรียมพี่แหวกแกรกบ่าง เผื่อได้เคียงเนียง ฯ
- ◎ แก่งสร้อยชวนโคกไอ้ สายใจ
 ยามแรกตัวพี่ไกล ห่างสร้อย
 สายสร้อยเอี่ยมอุไร พันตัวค ายแม่
 นึกอิจฉาสร้อยน้อย ชิดน้องอยู่เนือง ฯ

- ◎ อุมทลแม่ทลได้ จริงอย่าง นามนา
 คงปราคไปเคียงนาง นิมเนื้อ
 นีแก่งกลับมาขวาง ทางผิต ชื่อชื่อ
 โอ้แก่งไยบ่เอื้อ โอบบ้างเลยหนอ ฯ
- ◎ แก่งอาบนางนำเศร้า ใจเหลือ
 ผิวนุชมาเหนือ นีไชร้
 ฟักส่งร่อเรื่อ ชวนนุช อาบจริง
 นางเงือกงามแม่ได้ สบน้องเมินอาย ฯ
- ◎ หาดผาเหล็กที่ตัง พลับพลา
 ก้อนเหล็กยังต่อผา ละเอียดได้
 แม่เพียรสิ่งใดมา ช้องชัค ไต้ถ้ำ
 เพียรเปรียบก้อนเหล็กไชร้ ต่อยก้อนหินทลาย ฯ
- ◎ แก่งสองแควชื่อจะนี เหตุไร
 ฤๅศิลาแบ่งไหว ย่านน้ำ
 สายน้ำแบ่งแยกไกล กลับร่วม สายแม่
 แม่พรากสองสวาทล้า ไม่ซ้ำกลับรวม ฯ
- ◎ ผาหมอนแก่งแนะให้ หวนคราว ครัวญเฮย
 เชนยั่วตรีเป็นนาง สุกเศร้า
 หน้าซ้ำแก่งผาขวาง กางกิด ฟินา
 ยิงอยากรวดถึงเจ้า กลับแก่งขวางทาง ฯ

- ◎ เกะกางเออเกะนี้ นำขาม ชื่อจริง
 แม่นี่เรือกิตตาม ชื่อบ้าง
 พึ่งคิดพยายาม ว้ายต่อ ไปนา
 กมียอมหยุกค้ำ อยู่แม่โง่งเคียว ฯ
- ◎ ครนถึงทะเลน้อย ทะเลหลวง กู้แซ
 ชวนนี้กชนในดวง จิตต์ข้อย
 ทะเลเม้งหมื่นแสนปวง สรวยสุก
 หาเทียบเปรียบนุชน้อย หนึ่งไต่ไปมี ฯ
- ◎ แก่งผาประทุนผ่านแล้ว ไปนาน นัคนา
 บรรลุแหล่งท่าพิมาน เหมาะนั้น
 ประทุนแม่นี่มณฑราญ เคียงอยู่
 พิมานเทียบประทุนนั้น พี่ต้องขอประทุน ฯ
- ◎ เรือล่องตามน้ำลั่ว แลลาย ตาเฮย
 ผ่าเกาะผายแก่หลาย แหล่งบ้าน
 เกาะขม้นนี้กขม้นสาย สวาทซุบ สไบแม่
 เทียตสุทินขม้นจ้าน จับเนื่อนวลเสมอ ฯ
- ◎ ล่วงขม้นลุ่มนบ้าน ปูนมี นามนา
 บุนว่าปุนปนสี เสียตเกล้า
 ยามจีบแม่ควักทวิ เทวศกร้า สุฤา
 ฤาแม่มีสุขไปไคร้ อยากแจ้งใจไหน ฯ

◎ วังหม้อมีธาตุตั้ง	แต่กาล ก่อนนา
ไถ่นับพระธาตุมาน	มนัสแล้ว
จุดเทียนรูปนมัสการ	เคียรประณต
จงประสิทธิ์ให้ข้าแล้ว	กลาศพันปวงภัย ฯ

◎ แรมบ้านตาคีนตั้ง	พารา เก่าแฮ
เคิมเรียกตักกะสิลา	ชื่อใช้
เรียกตามแหล่งวิทยา	ลัษุทร กาลพ่อ
ผู้เสร็จศึกษาไซ้	สุขสันจิตต์สม ฯ

◎ หนองบัวเหนือชื่อบ้าน	ผ่านมา
นึกเมื่อพลายแก้วพา	นิมน้อง
วันทองจากเคหา	พักเก็บ บัวแม่
แสนสุขโขบช้อง	ขัดให้คลายเกษม ฯ

ร้าย

◎ วันที่สิบสองไซ้ เรือทรงไท้ออกหน้า ที่ว่าราชการเมือง
 ตากเรื่องเกียรติแต่ก่อนมา ครั้นสามนาฬิกาบ่าย พระผ้นผายสู่สถาน
 ว่าราชการตากนคร ภูธรทอดพระเนตรเสร็จ เสด็จประทับณห้องกลาง
 พลองเหล้าข้าราชการ ทั้งฝ่ายทหารพลเรือน บมิเขื่อนข้าวไร่ไกล
 ไปยืนเรียงเรียบแถว แล้วผู้ว่าราชการ เมืองจึงขานนามกร ถวาย
 ภูธรเรียงตน จนครบทุกท่านเสร็จ พระเสด็จสู่ลาน ทวยหาญตั้ง
 แถวไว้ ให้ทรงตรวเป็นชนนั้ ยังฝึกหัดกำลังกาย หมายให้พลการ

แข็ง แรงเรืงรุดบัจจามิตร ยามประชิดบมีย่อ ต่อนั้นหัดทำเป็น
 ยืนนั่งยิงสรไฟ นามิใคร่ครั้นคร้าม ขามขยาขยามโรมรัน ครั้น
 ธทอคพระเนตรเสร็จ สมเด็จพระนอณาไท้ ธรรรไลสู่วัก บริษัท
 กิมแข่งหลี่ มีหลวงจิตรจำนง ลงนามเป็นหัวหน้า ศรัทธาปฏิสังขรณ์
 งามงอนเงื่อนงามงค อุโบสถถูปวิหาร ภูฎาคารโรงเรียน สอน
 อ่านเขียนเลขวิชา ธรรมยุติกาสงฆ์สถิต หลวงจิตรจำนงทูลวอน
 ให้ภูธรธขนาน นามประทานวัดใหม่ ไ้กักรุณาโปรดให้ ไว้ว่า
 สีตลาราม ตามนามเดิมหลวงจิตร แล้วบพิตรรถกลับ มาสู่พลับพลา
 พลับ ในวันพรุ่งตอนเช้า ฐเข้าสู่ศาลเมือง ทรงฟังเรื่องราวคดี อัน
 มีในวันนั้น ครั้นตะวันบ่ายไ้สาม นาฬิกาตามกำหนด ฐเสด็จลด
 ประพาส ตามตลาดเลยสู่วัก หัวเทียบถนัดแนวทาง เสวยเครื่อง
 ว่างนানা อันข้าวราชกิมมี จิตต์ยินดีแตงไว้ ยามหน่อไ้สวายเสร็จ
 เสด็จลงนาเวศน้อย แล่นล่องตามร่องกล้อย เคลื่อนเข้าคินสถาน ฯ

โคลง ๓

๐ วันที่สิบสี่เพลา	นาฬิกาเกือบห้า
นาเวศทรงรออ้า	ล่องน้ำแลเพลิน ฯ

โคลง ๔

๐ เชียงทองนิกเมื่อครั้ง	ขุนแผน
ทำศึกเชียงทองแดน	สุดเกล้า
ไ้ดลารูปงามแสน	ยามเคิก สิ้นแล
พี่เสร็จราชกิจแล้ว	สุขไ้ดั่งพลาย ฯ

◎ บ้านห้วยแม่ท้อผ่าน
 นึกหนึ่นว่านวลนาง
 จักคอยพี่กลับพลาง
 รอหน้อยเถอะนึ่มน้อง

◎ ประจักษ์รักพี่ต้อง
 กันโลกบ่พบหญิง
 ใจพี่เปรียบผีสิง
 หญิงอื่นหมิ่นแสนเก่า

◎ เย็นเรือสมเด็จเจ้า
 นามถิ่นเหมาะะคู่ตั้ง
 ว่าไผ่จักต้องยัง
 ควรรยั้งควรรที่ไต้

◎ พรหมแดนเมืองตากน^๕
 คลองซอวังเจ้าเตียง
 ต่อไปแดนเวียง
 เรือผ่านหน้าศาลเจ้า

◎ ทำคุณน้าตริไต้
 ก่อนรักแม่หนักหนา
 ต่อยามห่างเสนาหา
 ความรักนางยังแก้ว

ริมทาง
 อยู่ห้อง
 จิตต์จัก ท้อแม่
 ไม่ซ้ำผัวเคียง ฯ
 ประจักษ์จริง
 เปรียบเจ้า
 ศาลจอก ใจแม่
 โกฎิแพ้นางเดียว ฯ
 จอตัว เจ้านา
 คาคไว้
 ยับอยู่ พนมพ่อ
 จักยังวังพนม ฯ
 จรดเพียง
 เขตต์เข้า
 กำแพงเพชร
 ที่นี้ถือนขลัง ฯ
 ในครา นีเฮอ
 อยู่แล้ว
 มาเดียว
 เติบชนทวิคุณ ฯ

◎ เรือจอด ณ เกาะน้อย นามขนาน พิมุนนา
 พระวิเชียรปรการ ประณตให้
 กราบทูลแก่ภูบาล ในบัต นีแซ
 กำหนดประพาสไว้ หมคสันในเมือง ฯ

◎ ที่สืบหาเรือผ่านใกล้ วัดท่า น่านา
 ที่พิสูจน์ความกระทำ อย่าง^๕
 ผู้คำออกทนข้า นะถนัค
 เป็นแบบมาเช่น^๕ เมื่อครั้งเบาราด ฯ

◎ เออเกาะปู่เจ้าอะ ไฉนนา
 จึงหยิบซื้อ^๕มา ยกให้
 ฤๅปู่ฤๅทริเรืองอา นุภาพ
 เกิดเมตตาชาวไท่ ล่องนำมาเยียน ฯ

◎ จวนเที่ยงเรือจอดหน้า กำแพงเพชร
 เรื่องเกียรติรับศึกเผด็จ ศึกแพ
 จุตพลุดันรับเสด็จ แทนสินาค
 ทวยราษฎร์ลงเรือแปล่ เพียบน้ำแข่งถวาย ฯ

โคลง ๒

◎ บ่ายสี่โมงล่วงแล้ว พระเสด็จจากเรือแก้ว
 เสด็จเท้าตามทาง ฯ

โคลง ๓

◎ ศาลากลางศาลคุก	ทุกสถานทรงตรวจไชร้
ทั่วหมตจึงหน่อไท้	กลับเข้ากินสถาน ๖
◎ คำภูบาลเสวยเสร็จ	เสด็จออกมุกหน้าแล้
ละคอนตลกเล่นสนุกแท้	ทั่วทั้งหมตเรึง ยิงนา ๖

โคลง ๔

◎ วันพรุ่งโอรสเจ้า	ทรงอา ชาแซ
ตลส้เขตต์พารา	เก่าไชร้
ข้ามคุบ้ายป็นปรา	การเก่า
พิศพิศเวียงนี้ให้	เหี่ยวแห้งใจจริง ๖
◎ มิ่งเมืองเรืองเกียรติฟุ้ง	แต่ครา ก่อนแซ
เป็นที่มืราชา	คิลกั่ว
ศรีรัตนปฏิมา	เคยสถิต
กำแพงเพชรเฑาะระกร้าว	บัดนี้เป็นพง ๖
◎ ปลงจิตถล่องคิทยอัน	ยามเวียง
มินิเวศน์ปราสาทเรียง	สลับสล้าง
บริบูรณ์สรรพสิ่งเพียง	เวียงฟาก พ้าพ่อ
พลรบครบแสะข้าง	พรังพร้อมเสนา ๖

◎ อาวาสปรามังคาราตุลวัน แลตระการ
พร้อมโบสถ์กุฎีวิหาร เลิศล้ำ
เทวรูปสถิตสถาน ไพจิตร
หาเขตต์เวียงไค้กำ กว้างมีฤฯ ๖

◎ ชนญาเทศราชเจ้า กำแพง เก่งกา
ปวงทัษกรพ่ายแรง ฤทธิให้
ไปนานชียัคฆ์แผ่ ในนิเวศน์ ร้างพ้อ
นี้แนะให้เห็นได้ โลกถ้วนอนิจจา ๖

◎ ราชาเกียรติเกริกล้ำ แดนไตร
ทรงยศปรากฏใน แหล่งหล้า
ถึงกาลล่วงไป ตามโลก
อัครเรศเชษฐโอ้อำ ไปเพียงปวงตน ๖

◎ แม่ขันผู้จัดสร้าง ของสถาน
จักล่วงลับไปนาน แน่ไซ้
บ้อมคูและปราการ ยังอยู่
แสดงความอุตสาหให้ ประจักษ์แจ้งแก่ตา ๖

◎ แต่ปราการและบ้อม ประคอง
ยังต้องทะลายลง สักครั้ง
มันจริงก็แต่ตรง บุญบาป
เราจึงควรแต่ทั้ง จิตต์เกื้อการกุศล ๖

โคลง ๓

◎ ปวงข้าราชการเมือง	จัดเครื่องเฒโศชไว้
ถวายแต่พระหน่อไต้	เสร็จจล้นนินคิ ๖
◎ โภชนาหารรสหลากหลาย	ทั้งบุหรืหมากจัดพร้อม
ผู้ว่าราชกิจน้อม	เกศเกล้าทูลถวาย ๖

โคลง ๔

◎ บ่ายท่าโมงเศษแล้ว	ภูบาล
ยุรยาตรสู่ท่าเลสถาน	กะตัง
ศาลาว่าราชการ	เมืองใหม่
ถึงถิ่นธัยยัง	อยู่หน้าพารา ๖
◎ เทศากัมเกศน้อม	ทูลเยาว ราชแฮ
เชิญเสด็จทรงเจิมเสา	เอกไชรี
เสานักถ้อเอา	เป็นหลัก ฤกษ์นา
ข้าราชการจักได้	สวัสดิ์พร้อมเพรียงกัน ๖
◎ ทรงธรรมโปรดรับถ้อย	ทูลวอน
ธแตะเจาะเจิมขน	เสร็จแล้ว
ทรงปักธวัชเจื่อนงอน	หมายแหล่ง
พิณพาทย์ส่งเสียงแจ้ว	แจ่มจ้าเจนประโคม ๖

โคลง ๓

◎ เข้าที่สิบแปดทรงเรือ
เสด็จสู่พระธาตุลา^๕

◎ พญาตะกาท่ลวงลับ
ปฏิสังขรณ์ใหม่ไว้

โคลง ๔

◎ ไต่ฤกษ์เรือล่องน้ำ
แลจับแสงทิดนกร
เรือทรงพระภุช
นำหน้าคูอาจ้ำ

◎ เกาะแขกนิกแปลกเจ้า
พลัดพรากจากเมืองมา
เจ้าไม่ห้วงเคหา
ข้าห่างนิตยงร้าง

◎ เรือเติร์นจวบใกล้
จึงจอกทำหน้าอา
ตำบลงวังพระธาตุรา
ทอดพระเนตรเมืองเก่าใกล้

◎ เทพนครเมืองเก่า^๕
อิกว่าท้าวแสนปม
แต่คู่องรอยผสม
ชะรอยจะเป็นค่ายร้าง

ถ่อแทบเหนื่อย่านน้ำ
เล็ดล้นยวนตา ๖

กับพะโป้เกรียงไชร^๕
แทบหน้าไทรตรึงศ์ เก่านา ๖

แลสลอน
กระจำจ้ำ
เยาวราช
โอ้คล้ายเรือหงส์ ๖

จุฬา
แปลกคำว
และลูก เมียฤ
ออกชำระกำใจ ๖

เวลา เทียงแซ
วาสไชร^๕
ชาเสด็จ
ที่นั่นในคง ๖

ตามนิยม เรียกนา
ธสว้าง
กับเรื่อง
แต่ครั้งธนบุรี ๖

◎ วัดพิกุลซื่อเย้า
 นึกเมื่อคราแม่นวล
 พิกุลตระหลบหวน
 กลิ่นบ่จางจิตอ้า

◎ บ้านโคกค่ายเก่าตั้ง
 ประชุมทัพไทยเพื่อประชัน
 พระยานครสวรรค์
 เมงม่านสังหารเหียน

◎ เรือล่องตามร่องน้ำ
 เลี้ยวลคคดแทบทน
 เหมือนแสรมมิให้ดล
 ลูท่าพุทราไ้

◎ เออวังนางรังซื่อ
 ใจพี่ราวยอกหญิง
 นางรังอยู่ไครชิง
 รักพี่จอกจูงยัง

◎ แม่ลาตนามหมู่บ้าน
 นึกเมื่ออยู่ไกลนาง
 เสือพรหมแม่ลาตพลง
 ยามเสร็จเสียงเพราะพร้อง

ย้วยวน
 อบผ้า
 กลิ่นอ่อน
 อบเย้าอยู่เสมอ ๆ
 หว่างวัน พกษัฟ้อ
 ประชิตเสียน
 เป็นแม่ ทัพนา
 พ่ายแพ้กรุงธน ฯ
 เวียนวน
 บ่ไ้
 ถึงถิ่น เลยแม่
 หยุคยั้งบรรทม ฯ
 เก่งจริง
 แม่รัง
 ไปห่อน ไ้เลย
 อยู่ไ้ไล้ใจเพียง ฯ
 ริมทาง
 นิ่มน้อง
 จัดโภชน
 เปรียกให้มากิน ฯ

◎ ราษฎรภาเล้าอ้าง	คนที่ วังนา
เป็นแหล่งหลากกมล	สถิตไชร
ชะรอยเกรงพระบารมี	เยาวราช
จึงบโผล่ขึ้นให้	ประจักษ์แจ้งแก่ตา ๖

◎ เกาะสะพานนกผ่านแล้ว	ชวนคำ นิ่งนอ
ถึงกษัตริย์ตามนัยจำ	จดไว้
ผู้ปองพระธิดาทำ	สะพานนก ทองพ่อ
พักยอมแม่ได้	สู่น้องเคียงสงวน ๖

◎ นิ่งเหลียวแลย่านน้ำ	เพลินเพลอ
นาเวศหน่อนาถเลอ	โลกไชร
ลู่ที่ว่าการอำเภอ	ชาณ
จอตลัปลพลาแต่งไว้	เพื่อท้าวเธอแรม ๖

◎ บ้านแสนตออยู่ใกล้	พลับพลา
ชนอยู่ที่เกศา	ประหลาดแท้
สีแดงแข่งสุริยา	โคมพยับ
ทูลจุยุโรปเส้	ตกค้างหว่างไทย ๖

◎ ตีกระเซียงเรื่อล่องน้ำ	ทวนลม
เนิบเนิบถึงหาดชะอม	ซื้อบ้าน
อันเป็นที่สองพรม	แดนต่อ
กำแพงเพชรเขตต์ต่อกัน	เขตต์แคว้นสัคคันคร ๖

◎ บ้านใหม่ใหม่ท่วยเหตุ	อันใด
ชื่อใหม่ทัวบ้านโนน	จึงร้าง
สุภาภิตขานไซ	คำเปรียบ
ภายนอกใสสุกสล้าง	แก่นไซร์เป็นโพรง ฯ

◎ ทำจันซื้อแมนท่า	พระจันทร์
กรุงเทพมหานครอัน	เกียรติก็้อง
ชวนจิตต์พี่ชายจรัส	จอกนุช
เรียบพี่เหาะสู่ห้อง	นิมน้องเนากรุง ฯ

◎ บ้านน้ำหักหักน้ำ	อย่างไร
จักหักของอ่อนโนน	จักได้
ชะรอยยากเทียบหักใจ	หายโศก
ยิ่งรักยิ่งหักให้	เหือดแห้งห่อนหาย ฯ

◎ ร่องน้ำตุจจเกล้ง	เสียวคค
เพื่อหวังให้ห่างรส	สวาทว่า
จอกแรมน่านบรรพต	อำเภอสถิต
อิตอิตเออช่างช้า	ตุจจเกล้งแซเชื่อน ฯ

◎ นาวาผ่านบ้านเกาะ	หูกวาง
บึงใหญ่มีอยู่ทาง	นี้ไซร์
มีถนนตัดข้างกลาง	บึงนั้น
อีกพะเนียดเก่าใช้	จับข้างโขลงคง ฯ

- ◎ ถนนข้ามบึงใหญ่ขึ้น ถมครา
 พระพุทธเจ้าเสด็จลา จับช้าง
 ข้างต้นถ้ำราชา พิโรธ โอรัสแซ
 หาว่าจักคิดล้าง ชีฟให้บิตุรงค์ ฯ
- ◎ องค์ชัศติยศเจ้า อยุธยา ตรัสเฮย
 อ้ายลูกเห็นกูชรา อยู่ไชร
 ชวนกันคิดกบฏมา ทำหล่ม ไว้เฮ
 ยามตกมันจักได้ โดคเข้ารุมประหาร ฯ
- ◎ กษารารข้ามเขตต์ บึงขวาง แล้วแล
 แปรพักตรข้างปฤษฎางค์ จึ่งทำ
 เต็มเอารสสองพลง พระพิโรธ นักรา
 ยกพระแสงของ้าว เจือกเงอหมายพัน ฯ
- ◎ บัณฑุรน้อยเชิดท้าม ขอรับ
 ปีกพระเชษฐาจับ ไปต้อง
 แล้วสองเร่รืบขับ ข้างเล่น
 หนีรุดตามเดือนทอง ทู่ทั้งป้าพง ฯ
- ◎ บิตุรงค์ขับช้างไล่ หมายประหาร
 จวนชิดจึ่งนายควาน นั่งท้าย
 จ้องขอเกี่ยวท้ายสาร ไว้ถนัด
 ข้างที่นั่งจึ่งย้าย ยাত্রเยื้องไปทัน ฯ

◎ กรันโอรสหลบพ้น	จึงนารถ
มีราชโองการประภาษ	แก้ข้า
ทูลละอองธุลีพระบาท	จงติค ตามแฮ
จับกบฏสองอย่าช้า	จับให้ตัวกู ๖
◎ หมูเสนามาตย์รัน	รีบไป
ทันจับสองหน่อไผท	ธิดาเจ้า
นำองค์รีบครวไล	สู่ค่าย หลวงแฮ
ธ ส่งให้ผูกเข้า	หลักแล้วลงอาญา ๖
◎ ราชาสั่งให้เขียน	เป็นนิคย์
รับเสด็จบรมบพิตร	เดชเรือง
เข้ายกบ้ายกคิต	สมโทษ
จนกว่าพระจักเขื่อง	ยาตรเข้าคีนนกร ๖
◎ วรโอรสจึงใช้	นายผล ไปนา
เชิญพระไอยกาตล	สู่ไท่
เจ้าแม่จึงวอนยุคล	ขอโทษ
ไผทโปรดยกโทษให้	ขับเข้าคีนกรุง ๖
◎ ท่าลบลบโสภเสรว้า	หมองศรี ไต้ฤา
คิตหักรักสักที่	ห่อนไต้
ยิ่งหักรักยิ่งทวี	รักหนัก
รักกลบลบสุขไซ้	สุขสิ้นศูนย์สลาย ๖

- ◎ ภูบ้านเต้าเลี้ยวจอก เรือทรง
 ที่นี้เหล่าจีนผจง จัดสร้าง
 ศาลาเพื่อผู้ลง ขันตรวจ การนา
 ทำเหมาะคืออยู่ข้าง ผังน้ำลำโพ ฯ
- ◎ พระเสด็จจรอยู่เบื้อง ศาลา
 เพื่อคณะไหหลำคลา ระยอบแผ้ว
 กิมฮวยรูปเทียนมา ถวายนารถ
 ครั้นเสร็จเวยวราชเจ้า ยাত্রเยื้องคั่นเรือ ฯ
- ◎ นาวาคลาเคลื่อนคล้อย ลอยตาม น้ำนอ
 ไปเนิ่นถึงเขตต์คาม ชือช
 หมู่บ้านหาดทรายงาม ปรางู
 ขบวนหยุดอยู่ทัน เพื่อท้าวเธอแรม ฯ
- ◎ กรรุ่งโม่งเศษเข้า ยี่สิบสอง วาระแซ
 นาเวศงามเรืองรอง เลิศล้ำ
 บริหารพิศดูกอง เรือรบ
 งามหมกยามเคลื่อนพัน หาดบ้านทรายงาม ฯ
- ◎ เล่นหลามหลากเล่นคล้อย เคลื่อนกลา
 ถึงปากน้ำโพนา เวศไชร
 เข้าเทียบท่าอันประคา ประทับรัช
 กาละควรจึงให้ ย่างเยื้องจากเรือ ฯ

๐ ตลาคเหนือธผ่านแล้ว เสด็จตรง

สู่วัชรธรรมวิทิงศ ชื่อช

โรงเรียนจัดจำนง สอนวิทย์

ทอดพระเนตรเสร็จธลี ลาศพันอาราม ๖

๐ เสด็จตามถนนตลาคใต้ ถึงศาล อำเภอนา

ลงสู่นาวาตระการ ล่องน้ำ

ลู่หน้าที่ว่าการ มณฑลจิ่ง

ประทับพลับพลาล้ำ เลิศล้วนแลวิไล ๖

ราช

๐ ชาวสามม้งกรมาศ ยุพราชเจ้าแต่งองค์ ทรงเครื่องเครื่องยศ
ขาว พราวพริ้งเพริศชวนชม พิศท่าคมท่าทธาร สามโฌนรินทร-
เสด็จออก ทหารบอกเคียรชวน มวญหมู่ข้าตามชนัด บัดถึง
พลับพลาลหวง ปวงข้าราชกิจเฝ้า จึ่งหม่อมเจ้าคำรบ นบเกศเกล้า
ทูลสาร ว่าปวงทหารนครศักดิ์ จิตจึ่งรักต่อไท้ ไ้ไ้เรียรายสร้าง
สะพาน ทหารนฤมิตนามตระหนัก เพื่อเป็นหลักที่ระลึก นึกถึง
คราวเสด็จประพาส ขาคำทูลยินไห้ ไร้รับข้าวสามที พิณพาทย์
ตีสรรเสริญ จบเพลงเมิลพระยาชล หัวหน้าพลเรือนค่านับ รับ
ฉันทะอภิวาท เทพพระบาทยุคล ว่าผองพลเรือนเฉลี่ย เรียรราย
ทรพย์สรรสร้าง สะพานข้างหนึ่งสำเร็จ ขอเชิญเสด็จพระองค์ ทรง
เปิดให้เป็นฤกษ์ เบิกทางให้ราษฎร ไ้สัจญรไปมา เปรมปรีดา

ท้าวผู้ ฐัระภักคุณคราวเสด็จ พอกล่าวเสร็จให้ก้อง ให้อั้วร้องรับ
เพลงก่อน นรินทรตอบเสร็จ ฤกษ์เสด็จสู่สะพาน ตัดสายม่านแพรซึ่ง
ตั้งแพรสัปกบ้าย ฝ่ายพิณพาทย์บรรเลง เป็นเพลงสาธุการ เสร็จ
เปิดสะพานท่นท้าว ยাত্রกลับทางเก่าก้าว สู่ห้องตำหนักหน้า
ท่นนา ฯ

โคลง ๒

◎ ยามเย็นทรงเสะเต้า ตามมรรคริมฝั่งเข้า
สู่เบื้องโรงทหาร ฯ

โคลง ๔

◎ หม่อมเจ้าการบผู้ บัญชา การเขย
แต่งเครื่องมีโอชา รสไว้
ตั้งโต๊ะที่ศาลา บัญชากิจ
เชิญเสด็จพระหน่อไท้ นาทเข้าไปเสวย ฯ
◎ ครันกาลเลี้ยงเสร็จแล้ว เหล่าทหาร
ถือกระบี่ปเลลาน เนตรล้ำ
ร้องขอเกียรติภูบาล เติรวก เวียนแฮ
เพลงเสนาะคำเพราะซ้ำ เนตรนั้นแลเพลิน ฯ

◎ สโมสรมามออกอ้าง จัตุรงค์
เรingleนลิเกวง หนึ่งไชรั
หมายประเลงพระเผ่าพงศ์ สมมติเทพ
และหมู่ราชภักให้ สนุกพร้อมเพรียงกัน ฯ

โคลง ๓

๕ ◎ ครั้นเวลาตึกควรว	จวนเที่ยงคืนอยู่แล้ว
ยุพราชทรงอัคร์แพ้ว	สิริเข้าคั่นสถาน ฯ

โคลง ๔

◎ ทียสืบสืเข้า	เวลา ควรวแซ
เสด็จประทับกลนาวา	เคลื่อนนกล้อย
สู่บึงบรเพ็ตรา	ชาประพาส
ปวงราชฎ์แควใหญ่น้อย	มุงหน้าพระองค์ ฯ

◎ พระทรงเรือเล็กเลี้ยว	ตามลำ คลองแซ
ประทับพลับพลาปรา	หว่างน้ำ
เสวยเครื่องราชฎ์ทำ	เทียบจัต ถวายนา
เลิศจร่อยรสรล้า	นำลมลงทุ ฯ

◎ หม่มสยาล์ยวไล	เวียนวน
แหวกว่ายตามสายชล	แซมซ้อย
ยั้งพิศยั้งเยื่อนยล	ยวนเนตร์
หลายหลากพรรณใหญ่น้อย	กว่าร้อยเรียงราย ฯ

◎ (๓) ท่า่งว่ายเคียงคู่เกล้า	กลิ้งชม
แสนสุขสมคู่สม	สวาทไชร
สาจิตต์สืบไต้	รับน้องมาเคียง ฯ

◎ สุริยาเพียงยอดไม้	บุคคล
สู่เรือที่นั่งกล	กลับหน้า
เล่นเรื่อยล่องลำชล	ถึงถับ
กาละถ้วนโมงห้า	บ่ายได้พอดี ฯ

โคลง ๒

◎ ยี่สิบห้าวาระเช้า	นาเวศสมเด็จเจ้า
เคลื่อนกล้อยจากนคร	สักคี่นา ฯ

โคลง ๔

◎ ผ่านบ้านกลางแตกแจ้ง	สุริยา สองแซ
บ้านร่มเงาพฤกษา	อยู่บ้าง
ผ้ายเราสีจำลา	กลางแตก ร้อนนา
ร้อนนอกโอ้อกร้าง	เริ่มไร้เสนาหา ฯ

◎ ร้อนอากาศอาบนา	บรรเทา
ร้อนแดดพอแผงเงา	ร่มไต้
ร้อนในอุระเรา	เหลือหลัก
ร้อนนกราคหมกไหม้	หม่นเพียงเพลิงรุ่ม ฯ

◎ ย่านมัทรีตรีเจ้า	มัทรี
ยามทราบโพธิสัตว์ศรี	กษัตริย์ไชว
ยกกุมารประทานชี	หิณะชาติ แล้วนา
เหลือโคกนางรำให้	นึกไว้งสาร ฯ

◎ เรือทรงพระหน่อไต้ ภูมี ล่องแล
 ลุแหล่งยางเศรษฐี ที่ตั้ง
 อำเภอยุหิรี เวียงเก่า
 ขบวนเสด็จถึงจิ้งรัง อยู่ใกล้ศาลอำเภอยะ ๖

◎ ทำน้ำอ้อยนึ่งอ้อย หวานจริง
 ยังไปสูยามหญิง สวาทล้า
 นึ่งแนบแอบเอนอิง แทบอก
 หวานเสน่หรัสนัก้า กว่านี้มีฤๅ ๖

◎ มโนรมย์สมชื่อแม่ นางมา ค่ายพี่
 นิสัมวัคหนึ่งหา แท้เจ้า
 เสียทายมิจาพา มาเที่ยว น้แม่
 แม่จักชวนสร้างเคร้า สวาทน้องเสวยรมย์ ๖

◎ วัดโคกนามวัดโอ้ สะกิดใจ
 อาวาสนามจุใจ แข่งแย้
 ชื่อชวนไฟผ่นไป ว่าอยู่ บ้านแม่
 ทาเหลือบบ่เห็นเจ้า จิ๊งรู้สึกทน ๖

◎ เกะตารักให้ตรี ถึงครา หลงแล
 แรกพี่พบกัลยา นิ่มน้อง
 คาพิลักจับตา นุชหลบ คาพี่
 คาสบตาต่างต้อง จิตต์พ้องเสน่หา ๖

◎ ธรรมามูลแหวะ ^๕ ขึ้น	พิมพ์จักร
มาฝากแม่ยอดรัก	ยิ่งแก้ว
จักรจงช่วยพิทักษ์	เราเด็ก
ขอโรกัยจุงแคล้ว	กลาศพันตนไป ฯ

◎ ไชยนาทนฤณารถ ^๕ ก้อง	ภุชชัย บารมี
ยามพระเหลื่อเกศไทย	ชนะเสี้ยน
ประเทศศัทรุภชัย	สืบทิศ
พระเคษพระปราบ ^๕ เหียน	ระยอบน้อมยอมกลัว ฯ

◎ พระไชยณฤณารถ ^๕ ผู้	ครองเวียง
จัดที่ประทับเคียง	เขตต์บ้าน
ละคอนเล่นช้องเสียง	เจนบท
ตำรวจทหารตรวจด้าน	พิทักษ์ให้ทรงธรรม ฯ

◎ วันรุ่งุธเสด็จ ^๕ ขึ้น	สู่สถาน
ที่ว่าสรวพรชาการ	ใหญ่น้อย
และเสด็จตรวจโรงทหาร	ชาญศึก
ครั้นเสร็จทรงเรือคล้อย	ล่องน้ำตามกาล ฯ

◎ บางแม่ลูกอ่อนไ้	อกเรา
ยามจากลูกยังเยาว์	อยู่แท้
ทนจรแต่ใจเนา	เคหะ เคียงแม่
เจ็บอกฟกสุกแก่	เกศกัมจำหน ฯ

◎ สรรพยานานซื้อบ้าน นาวา ผ่านเฮย
 ตีแต่ชื่อยาหา ห่อนไต้
 ขนานใจจักรรักษา กลายโรค ไค้นอ
 ข้อยเจ็บหนักยั้งไข พิษกล้ายากลัว ๖

◎ กรันนาวาล่องพัน พรหมเตน
 ไชยนาทเข้าสิงห์แสน สุขไซร้
 สู้ทนอคใจแขวน รอไม่ ช้าเลย
 ก็กลับถึงไต้ กอดน้องเนาทรวง ๖

◎ จวนคำเรือตันหน่อ นฤปดินทร์
 ลอยล่องลูเมืองอินทร์ อับอั้ง
 จึ่งสิงหนครินทร์ รับเสด็จ
 เปรียมผูกพลับพลาตั้ง เสด็จให้ไผทแรม ๖

◎ ทำงามนิกเมื่อครั้ง แรกยาม
 พี่ประสมสมรแม่ทราวม สวาทนัน
 ท่วงที่ท่าหล่อนงาม ทุกท่า
 แสนโกรธผู้เกียตกัน กักน้องนางงาม ๖

◎ โศกขามชวนให้นึก ต่อไป
 เห็นฉับพิงใจ เสน่ห์น้อง
 ไซ้เกรงไซ้ขามไกร จึ่งสงบ ไว้ที่
 ขามเด่นชุกช้อง ผิวะข้อยทำเหมิ ๖

◎ บ้านสมัคต่อเรื่องช้าง บนมา
 พอพี่ทราบกลยา สมัคแล้ว
 เหลือที่จะปรีดา ทรวงชาน
 ยามยาตรยังหอแก้ว คุดเข้าวิมานสรวง ฯ

◎ เรือทรงหน่อนาถเจ้า ธรณี
 บรรลุสิงหบุรี จอดใกล้
 เขตจันทวนนครินทร์มี ปรางภู นามมา
 พระราชพินิจจ่ายให้ จัดตั้งพลับพลา ฯ

◎ บ่ายทรงเครื่องเสร็จไขว้ไผทพลง
 จรสู่ศาลากลาง บุระ^๕
 นครินทร์ยাত্রนำทาง ธเสด็จ
 นำหม่อมมาตย์^๕ ลาศเฝ้าเรียงตน ฯ

◎ ครั้นทรงตรวจทั่วแล้ว ภูมิ
 ยุรยาตร์โดยพาชี ไต่เต้า
 สู่ตำบลชื่อจักษ์ แพร่วัก
 พระพุทธไสยาสน์เข้า ประณทน้อมบูชา ฯ

◎ จากสิงห์ขบวนลงลำ งามตระการ
 เล่นผ่านบ้านหมื่นหาญ ชื่อ^๕
 นึกถึงเรื่องนิทาน ทิทเพ็ด
 เพราะอดทนทิต^๕ จึงได้ดังหมาย ฯ

๐ ถึงไซโยหยุดยั้ง
พระเสด็จขึ้นสู่อา
นมัสการพระปฐิมา
คุณพระเป็นฉัตรกัน

๐ ที่อาวาสใหญ่นั้น
ครองเขตต์กรุงเทพทวา
โบราณบุรา
มาประณตไอรสให้

๐ เกินไซโยน้อยแล้ว
มาพ่วงเรือจรด
เห็นเรือนโรงกระมล
ไปเน้นนอกพีช้า

๐ กรันห้าโมงบ้ายแล้ว
ลู่อ่างทองจอกตรง
หน้าจวนหม่อมอมรวงศ์
นครศจัตที่ไว้

๐ พรุ่งสองโมงเศษเข้า
เสด็จแวงทรงตรวจสถาน
ศาลาว่าราชการ
ทอดพระเนตรทั่วเขตต์ทั้ง

นาวา
วาสนั้น
กรเกตุ
เทศข้าทั้งปวง ฯ
เทศาภิบาล
ระไซร์
นุรักษ์ นามเฮย
ปกแคว้นแดนดิน ฯ
เรือกลไฟ
ล่องน้ำ
คูม
จักได้หายระบม ฯ
เรือทรง
ท่าไซร์
วิจิตร
เพื่อท้าวแรมสราญ ฯ
ภูบาล
ที่ตั้ง
เมืองอ่างทอง
หมดแล้วคืนเรือ ฯ

◎ เรือนางปะพวงช้าง	เรือมะโรง
เรือเครื่องเคียงแคมโยง	เหมาะะซ้าย
เล่นเรือบมิโคลง	แคลงกลั่น
เล่นเจียดพาย้าย	ล่องน้างามเหลือ ๖

◎ พอขบวนเรือล่องเลี้ยว	บางไทร
ตึกตึกใจเต้นกระไร	แก่แล้ว
ลูปางปอนไผท	ธประทับ แรมแซ
งามสุทราขวงแพรว	เพริศพริ้งเพลินตา ๖

◎ นึกถึงจะกลับบ้าน	แสนปรี คาแซ
ยามห่างนุชพี่มี	แต่เศร้า
สามเดือนเปรียบสามปี	เหลือเนิ่น
ตรอมจิตคิดถึงเจ้า	ไปวันวายวัน ๖

◎ จักฝันพักตร์สู่ใต้	ฤาเหนือ กิติ
เทิรบกฤกลงเรือ	แซมซ้ำ
ชนช้างขบม้าเหลือ	ห้ำนึก
แลเหลือบไคเห็นหน้า	นุชเฝ้าอยู่เสมอ ๖

◎ มีคำท่านกล่าวไว้	เหมาะะดี
ยามจากทุกข์มากมี	หม่นไหม้
ยิ่งทุกข์สุขยิ่งทวี	ตามส่วน
ยามกลับถึงห้องไขว้	จักล้างกันหาย ๖

◎ ตามคำที่กล่าวนี้	ชอบกล
พินิจถึงยามดล	สู่บ้าน
กรกอดนุชเปรมกระมล	บิบัติ
ทรวงซิดทรวงสองส้าน	สุขสันต์ทั้งหวัง ฯ

โคลง ๓

◎ วันสิ้นเดือนมกรา	นาฬิกาสามเศษเข้า
สมเด็จพระวราชเจ้า	เสด็จเบี่ยงสถานรด ไฟนา ฯ
◎ งามงครทหลังทรง	แห่งองค์หน้าหน้าไท้
ไต้ฤกษ์จรดจักรไช้	จักรเข้าสู่กรุง ฯ

โคลง ๔

◎ บรรลุกรุงเทพแล้ว	ทรรษา
ยิ่งพิศยิ่งเพลินตา	เพลิกยัม
สมเป็นปิ่นพารา	สมมติเทพ สดกจริง
ทวยราษฎร์แสนสุขขัม	เปรียบคล้ายเมืองแมน ฯ

◎ แสงงามแสนเงื่อนพร้อม เจริญใจ	
โสมส่องแสงสุกใส	สุกแท้
แสงจับระยับอำไพ	จรรยาจรัส
ยวนเนตรนคเรศแล้	เลิดแก้ววันแดนไทย ฯ

◎ วิไลนิเวศน์ท้าว

ปราสาทปรางมาศงาม

ประเสริฐพระอาราม

องค์พระมรกตแก้ว

จอมสยาม

เพริศแพรว

อุโบสถ

เหล่าข้าปวงนิยม ฯ

◎ บังคมบรมนารถผู้

เดชพระบารมีบพิตร

ปกเกศทั่วทุกทิศ

พระเกียรติพระเกริกกล้า

ธำรงฤทธิ์

ผ่านฟ้า

ข้าบาทเกษมณา

ลบล้าบัดผี ฯ

◎ ภูมิเอาเดชบ้อง

หมู่บ้จามิตรชยาค

ระยอบหมอบแทบบาท

เหมือนหมู่เทพนบท้าว

ปกราษฏร์

ทั่วถ้าว

บงกช

สักรผู้ครองสรวง ฯ

◎ ขอปวงอมรเทพคุ้ม

ตลอดเหล่าเผ่าพงศ์ขัต

อีกขอรุ่งสยามรัฐ

ปวงอุบ้ทวังจอย่าไค้

จักรพรรดิ ราชแซ

ติยศร์ไชร์

บาลยิ่ง เจริญนา

พะพ้องเพียรพาล ฯ

โกลง ๒

◎ ทุกประการอย่าช้า

บาทพร้องพรวดวาย

จงสิทธิ์สมถ้งช้า

สิ้นเทอญ ฯ

ไกลง ๔

◎ เรื่อง ^๕ หนาน ^๕ ซื่อ ^๕ แก้ว	เมืองบุรี ^(๑) เริ่ม ^๕ แซ
น้อยสบจินดา ^(๒) พูน	เพิ่ม ^๕ ถ้อย
หนาน ^(๓) ขวาย ^(๓) อีกนายมยุ ^(๔)	รวม ^๕ สี่
ตริ ^๕ แต่ง ^๕ ทน ^๕ ละ ^๕ น้อย	รวบ ^๕ ร้อย ^๕ กร ^๕ อง ^๕ สาร ๖

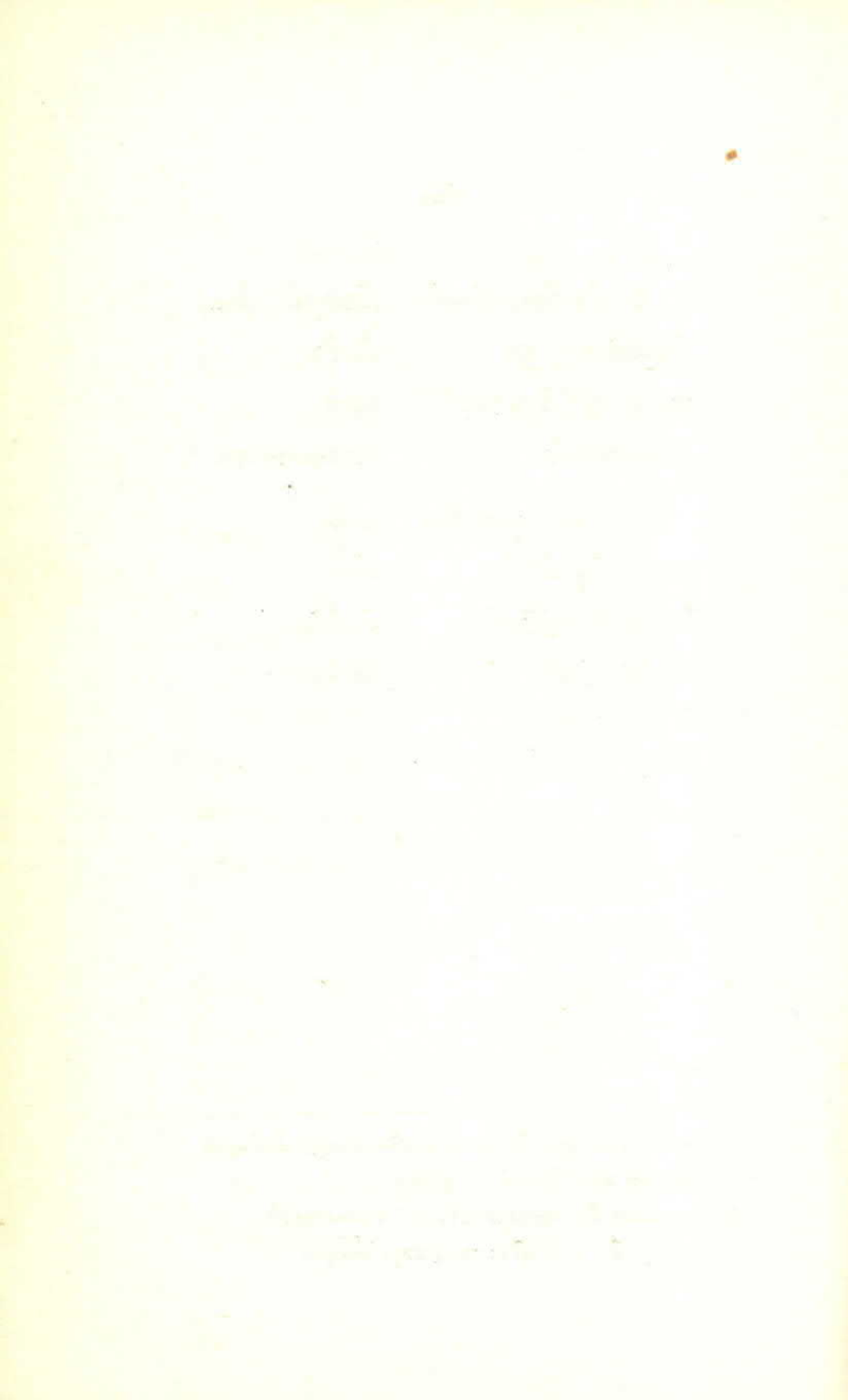
◎ ขนาน ^๕ นาม ^๕ ลิลิต ^๕ เบื่อง	พายัพ
จบ ^๕ เสวี ^๕ จบ ^๕ บริ ^๕ บุ ^๕ ร ^๕ ณ ^๕ ระ ^๕ งั ^๕ บ	เท่า ^๕ น
ไค ^๕ พร ^๕ ่อง ^๕ ปรา ^๕ ศ ^๕ ณ ^๕ ย์ ^๕ เชิ ^๕ ญ ^๕ ร ^๕ ับ	ฉันท ^๕ เพิ่ม
ที่ ^๕ ผิ ^๕ ด ^๕ โป ^๕ ร ^๕ ด ^๕ ช่วย ^๕ ชี	ชัก ^๕ ให้ ^๕ ลง ^๕ ทาง ๖

(๑) หนานแก้ว เมืองบุรี คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

(๒) น้อย สบ จินดา คือ หม่อมเจ้าอุบลวิไล

(๓) หนานขวาย คือ พระยาบำเรอบริรักษ์ (สาข ฌ มหาชัย)

(๔) นายมยุ คือ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (นกกต วิเศษกุล)

แถลงการณ์เรื่องทุนต่าง ๆ ซึ่งเป็นอนุสรณ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในการบำเพ็ญกุศลน้อมเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันคล้ายวันสวรรคต บรรดาผู้จงรักภักดีได้สละทรัพย์คนละเล็กคนละน้อยตั้งเป็นทุนในมหาวิทยาลัย เรียกว่าสินอนุสรณ์ “พระราม ๖” ชั้นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นแม่งานทำบุญน้อมเกล้า ฯ ถวายในวันสวรรคต เป็นงานประจำปี ในเมื่อไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นแม่งานดำเนินการ เงินนี้ก็ดับสูญไปเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๙ มีรายการดังนี้ :-

เงินทุน	๒๐๓,๕๐๖.๙๗ บาท
ดอกผลปี ๒๕๐๙ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ	๒,๐๖๙.- ,,
รวม	๒๐๕,๕๗๕.๙๗ ,,

เงินที่ได้รับภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ ถึงนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จงรักภักดี	๔๖๐	—		
๒.	จมนันทพศุภนาถ	๑๐๐	—		
๓.	ดอกผลปี ๒๕๐๘ สำหรับ บำเพ็ญกุศลประจำปี ๒๕๐๙	๑๗,๘๑๙	๑๘		
๔.	ดอกผลทุน “หลวงวิทักษ์- อักษรกิจ”	๑,๒๔๓	๘๖		
๕.	ดอกผลทุน “สิริคุตุโต เศวตนันท์”	๑๓๔	๑๙		
๖.	จ่ายค่าพิมพ์หนังสือบทละคร สังคีตเรื่องมิกาโตกับเรื่องวงศ์			๖,๓๓๔	๑๐
๗.	จ่ายค่าพาหนะและไปรษณีย- ากรส่งหนังสือ			๒๙	๕๐
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๑๓,๓๙๓	๖๓
		๑๙,๗๕๗	๒๓	๑๙,๗๕๗	๒๓

นอกจากเงินที่กล่าวในเบื้องต้น ยังมีเงินดอกผลที่ได้รับสำหรับ
ปี ๒๕๐๙ ซึ่งสงวนไว้สำหรับการตามวัตถุประสงค์ของทุนประจำปี
๒๕๑๐ อีก ๑๘,๖๒๑.๐๗ บาท ถ้าเงินนี้มีได้ใช้หรือใช้ไม่หมดก็จะได้
จัดการสมทบเป็นทุนต่อไป

ทุนวัดบวรนิเวศวิหาร

ทุนพระราม ๖

ทุนพระราม ๖ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๐ ผู้จงรักภักดีได้อุทิศเงิน ๑,๐๐๐.— บาท ถวายวัดบวรนิเวศวิหาร ขนานนามทุนว่า “พระราม ๖” มีวัตถุประสงค์ให้เก็บดอกผลบำรุงวัดบวรนิเวศวิหาร เงินนี้คิดบัญชีเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๙ มีรายการดังนี้:-

เงินทุน ๕,๓๑๐.๙๐ บาท

ดอกผลปี ๒๕๐๙ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ ๔๘.๕๐ „

รวม ๕,๓๕๙.๔๐ „

เงินที่ได้รับภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ ดังนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จงรักภักดี	๔๖๐	—		
๒.	ดอกผลปี ๒๕๐๙	๔๘๕	๐๙		
๓.	จ่ายสมทบทุนตามข้อบังคับ			๔๘	๕๐
๔.	จ่ายบำรุงตามวัตถุประสงค์ของทุน			๔๓๖	๕๙
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๔๖๐	—
		๙๔๕	๐๙	๙๔๕	๐๙

ทุนพระมงกุฎเกล้า

ทุนพระมงกุฎเกล้าฯ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๑ ผู้จงรักภักดี
ได้อุทิศเงิน ๗,๐๕๔.- บาท ถวายวัดบวรนิเวศวิหาร ขนานนาม
ทุนว่า “พระมงกุฎเกล้า” มีวัตถุประสงค์ให้เก็บดอกผลปฏิสังขรณ์
ที่บรรจุพระบรมราชสรีรังการพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รวมทั้งพระ-
อุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร) เงินนี้คิดบัญชีเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม
๒๕๐๙ มีรายการดังนี้:-

เงินทุน ๔๗,๒๒๒.๕๐ บาท

ดอกผลปี ๒๕๐๙ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ ๔๒๐.๘๑ ,,

รวม ๔๗,๖๔๓.๓๑ ,,

เงินที่ได้รับภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ ดังนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จงรักภักดี	๕,๑๔๑	-		
๒.	ดอกผลปี ๒๕๐๙	๔,๒๐๘	๑๕		
๓.	จ่ายสมทบทุนตามข้อบังคับ			๔๒๐	๘๑
๔.	จ่ายบำรุงตามวัตถุประสงค์				
	ของทุน			๓,๗๘๗	๓๔
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๕,๑๔๑	-
		๙,๓๔๙	๑๕	๙,๓๔๙	๑๕

ใน พ. ศ. ๒๕๐๙ ผู้จงรักภักดีได้อุทิศเงิน ๖,๐๖๑.- บาท ในจำนวนนั้นนำไปสมทบทุน “พระราม ๖” ของวัดบวรนิเวศวิหาร ๔๖๐.- บาท สมทบทุน “พระราม ๖” ของมหามกุฏราชวิทยาลัย ๔๖๐.- บาท และสมทบทุน “พระมงกุฎเกล้า” ของวัดบวรนิเวศวิหาร ๕,๑๔๑.- บาท

ในจำนวนเงิน ๖,๐๖๑.- บาท มีผู้บริจาคสมทบตามรายพระนามและนามต่อไปนี้:-

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๑.	คุณหญิงมี กลาโหมราชเสนา	๔๐๐ บาท
๒.	คุณศิริพันธ์ สุจริตกุล	๒๐ „
๓.	คุณลี้มน กำภู ณ อยุธยา	๑๐๐ „
๔.	จมีนมานพนิศรี	๒๐ „
๕.	พระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร	๓๐ „
๖.	หลวงบพทมาลย์บริรักษ์	๖๐ „
๗.	คุณหญิงแสง วิชิตวงศ์วุฒิกโรและบุตรธิดา	๕๐๐ „
๘.	พ. ศ. อ. นายรองพลพำ	๕๐ „
๙.	คุณศรี โชติกเสถียร	๓๐ „
๑๐.	คุณอ้อม มนุเทพ	๑๐ „
๑๑.	คุณมัลลิกา วัชรภักย์	๒๕ „
๑๒.	พระยาอัครบดีศรีสุรพาหน	๗๘๕ „

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๑๓.	คุณพิศ อติศักดิ์อิภรต์	๕๐ บาท
๑๔.	กรอบครว้พระยาอนิรุทธเทวา	๒๐๐ „
๑๕.	คุณเทียบ-งามเจติ สุจริตกุล	๕๐ „
๑๖.	พระยาสุนทรพิพิธ	๑๐๐ „
๑๗.	พระยานเรนทรรักษา	๒๐ „
๑๘.	นายแพทย์สุประเกตและอรุณรดี จารุกุลย์	๕๐ „
๑๙.	คุณมงคลยา เวณุกติ	๕๐ „
๒๐.	คุณสตัยวดี กุวานนท์	๑๐๐ „
๒๑.	คุณวาริณี-องคสิงห์	๒๐ „
๒๒.	หม่อมเจ้าปรีดิเทพยพงศ์ เทวกุล	๑๐๐ „
๒๓.	คุณประจวบ บุรานนท์	๑๐๐ „
๒๔.	คุณวิมลลา บุรานนท์	๑๐๐ „
๒๕.	นักเรียนมหาดเล็กหลวง เลขประจำตัว ๖๔	๔๑ „
๒๖.	คุณพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์	๕๐ „
๒๗.	คุณนิธวดี อันตระการ	๑๐๐ „
๒๘.	เจ้าห้วยยุทธการ	๒๐ „
๒๙.	พระอดิสรย์สวามิภักดิ์	๑๐๐ „
๓๐.	พระยาสุรินทรเสวี	๗๓๐ „
๓๑.	คุณเนื่อง ปิยะปุระ	๑๐ „

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๓๒.	หม่อมเจ้ากมลลีसान-หม่อมเจ้าสีตาคารอง ชุมพล	๕๐ บาท
๓๓.	คุณสิงห์ สุวรรณมิต	๔ „
๓๔.	คุณสุภัทรา สิงหลกะ	๑๐๐ „
๓๕.	คุณหญิงเกลื่อน สุจริตธำรงค์	๒๐๐ „
๓๖.	หลวงเสวีวัชรินทร์	๓๐ „
๓๗.	หลวงเทพลักษณ์เลขา	๕๐ „
๓๘.	พระมหาเทพกษัตรสมุห	๒๐ „
๓๙.	หม่อมเจ้าอรชุนชิษณุ สวัสดิวัตน์	๓๐๐ „
๔๐.	พระมหามนตรีศรีธรรมาภรณ์สมุห	๑๐๐ „
๔๑.	หลวงสิทธิบรรณการ	๕๐ „
๔๒.	หม่อมเจ้าชัชวลิต และหม่อมคลัง เกษมสันต์	๒๐๐ „
๔๓.	พระยาบำเรอภักดิ์และคุณหญิง	๒๐๐ „
๔๔.	หม่อมเจ้าหญิงจงจิตรถนอม ดิศกุล	๔๖ „
๔๕.	คุณหยิบและคุณประนอม ณ นคร	๑๐๐ „
๔๖.	หม่อมเจ้าหญิงพิไลเลขา ดิศกุล	๔๐ „
๔๗.	หม่อมเจ้าหญิงจารุพัตรา อาภากร	๒๐ „
๔๘.	หลวงพิสิษฐ์สมุทรและการและคุณประยงค์	๑๐๐ „
๔๙.	คุณวัฒน์ ชูตากา	๒๐ „
๕๐.	ม. ร. ว. หญิงสุประภาดา และ ม. ล. สุธาดา เกษมสันต์	๑๐๐ „

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๕๑.	ม. ร. ว. หญิงทิพพาวดี ทูลละลัมพะ	๕๐ บาท
๕๒.	พระสนิทรราชการ	๒๐ „
๕๓.	พระปฏิเวทย์วิศิษฎ์	๔๐ „
๕๔.	หม่อมเสมอ สวัสดิวัตน์	๒๐๐ „
รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน		๖,๐๖๑ บาท

ผู้บริจาคช่วยด้วยสิ่งของ
คือ

๑. บริษัทโอสถสภา ยาชุดต่าง ๆ ๖๕ ชุด
๒. บริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ น้ำหวานและโซดา ๑๒ โหล
และน้ำแข็ง

หนังสือพิมพ์เอกเพื่อสงโมฆณา

๑. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
๒. หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย
๓. หนังสือพิมพ์ข่าวไทย

ឃីងឃីង! រូងឃីងឃីងអារាមក្បាច់រាងវិចិត្រ

ពណ៌លេងស្រស់ អង្គការក្រសួងការពារ ព្រះ ២៣១១

រាងឃីងឃីង ថ្ងៃសីកាព្វ ថ្ងៃឃីងឃីងឃីង ឃ. ក. ២៥១០
